HISTORY OF ROLLA FINNS

Rollan Suomalaisten Varhaishistoria

Rollan, Pohjois Dakotan Suomalaisten Alkuasukkaiden Historia

Towner kauntin alue, Rolla, North Dakota

Wäinö E. Kontio kirjoittanut ja kokoillut muistiinpanoja suomalaisten elämästä 1896 - 1914.
Osa tekstistä alkuasukkaiden omaisten kokooma.

Kustantaja Rollan Historiallinen Seura,
Rolla, North Dakota

PRINTED BY
NORTHWESTERN PUBLISHING COMPANY
AMERIKAN UUTISET
NEW YORK MILLS, MINNESOTA
1962

Suomalaisen patsaan edessä ensimmäiset esiraivaajat. Vasemmalta oikealle Henry Juntunen, Mrs. Mary Juusola ja John Huovinen.

Alkulause

Tämä kirja puhuu suomalaisten esiraivaajain työstä, toiminnasta ja niistä olosuhteista, ja monista vaikeuksista mitkä olivat heillä edessä ja heidän voitettavanaan. Tämän kirjan tarkoitus on säilyttää tiedot esiraivaajain elämästä ja heidän työstään tuleville sukupolville tiettäväksi. Ja ennen kaikkea siinä toivossa, että heidän työnsä liitetään Pohjois Dakotan historiaan, ja sen kautta se tulee Amerikan historiaan.

Tämän Suomalaisen Historian kirjoittaja on nuoruudestaan saakka asunut näiden esiraivaajain keskuudessa, ja on tehnyt muistiinpanoja kansamme riennoista ja heidän toiminnastaan. Hän on Wäinö Kontio, syntynyt Oulussa, heinäkuun 7 päivänä 1887. Hänen isänsä Engelbert Kontio, syntynyt Haapavedellä, äitinsä Maria Josephina (omaa sukua Kurikka) syntynyt Oulussa huhtikuun 27 päivä 1867. Engelbert Kontio, oli Oulun pataljoonan soittaja, hänet siirrettiin Pietariin, Venäjälle, minne hän katosi ja myöhemmin ilmoitettiin kuolleeksi. Wäinö Kontio tuli Amerikkaan äitinsä kanssa maaliskuulla 1896, Lake Norden, South Dakotaan, missä hänen äitinsä meni toiseen avioliittoon Matti Tuhkasen kanssa maaliskuussa 1897. Samana vuonna he muuttivat tänne Rolla, N. D.

Jo alkuvuosina täällä Wäinö Kontion äiti kehotti häntä panemaan muistiin tämän paikkakunnan esiraivaajain elämästä kertomuksia ja heidän riennoistaan täällä Rollan ympäristöllä.

Dr. K. Koski.

Rollan alkuasukkaiden vaiheet

Suomalaisia tuli Towner-kauntiin Pohjois Dakotaan ensimmäisen kerran vuonna 1896. He olivat omankodin etsijöitä ja asettuivat asumaan Towner, kauntiin, sen pohjoiseen osaan, Mt. View township'iin joka on 10 mailia Yhdysvaltain ja Canadan rajalta. Cando oli virallinen kaupunki ja Towner-kauntin pääkaupunki. Rollan asutuskeskus sai nimensä kun se kuului Rollette-kauntiin. Se oli lähellä Towner-kauntin rajaa. Asukkaita oli viidensadan paikkeilla. Suomalaiset uutisasukkaat alkoivat pitää Rollaa kauppa- ja postipaikkanaan.

Suomalaiset jotka ensimmäisenä tulivat Towner-kauntiin maanottoon vuonna 1896 olivat seuraavat: John Palmi, John A. Huovinen, Peter A. Johnson, Matti Juusola, John Jussero, Matti Käkelä, Iisakki Keltto, Kaapo Hemminki, Peter Juuso, Jaakko Kemppainen, August Hietala, Peter Hietala, Matti Mäki, William Koski, John Tenkkunen, Nels Ryynänen, Paul Juntunen, kaikki perheellisiä miehiä. He ottivat haltuunsa hallituksen maata joka oli aavikkoa, jokainen ottaen 160 eekkeriä. Nämä olivat senaikaisia homestead-maita joille saatiin asumisoikeus joka oli viiden vuoden pituinen. Niillä oli tehtävä lainmäärämä työnormi joka käsitti pellon raivaamista ja asuinrakennus ynnä muita huoneita. Maanotto maksoi $16.00 ja käsitti mainitun 160 eekkeriä. Viiden vuoden jälkeen sai maan omaksi ja silloin annettiin maan omistuskirjat eli patentin.

Keväällä 1897 tuli lisää suomalaisia uutisasukkaita Paul Jurmu, Henry Simonson eli Simontaival, Peter Point, Joseph Jurmu, Iisakki Niva, Olli Wuonola, Mikko Kumara, eli Hatt, Antti Hökkä, Jaakko Maunu, Daniel Mursu, John Honkala, John Michelson, Joonas Niemi, Henry Johnson, eli Piukkula,

John Mattson, Gideon Mustonen, Edward Anunti, Iisakki Hamari, Viktor Nirva, Sakari Honkavaara, Kalle Honkavaara, John Wilson, eli Kivistö, perheellisiä miehiä melkein kaikki. Tällöin alkoi kova touhu uutiasukkaille maittensa muokkaamisessa, asuntojen rakentamisessa ja peltojen raivaamisessa. Heidän urakkansa oli ankara sillä raivaaminen tapahtui kivisen maaston kanssa työskennellen ja kivisiä peltoja oli vaikea muokata viljelyskelpoiseksi. Aavikot olivat laajoja mutta kauttaaltaan samankaltaisia.

Alussa rakennettiin turvehuoneita asunnoiksi ihmisille ja suojaksi eläimille talven myrskyjä vastaan. Turpeen hakeminen tapahtui hevosten kanssa, auraa apunaan käyttäen, etupäässä alankomaalla, soiden reunoilla jossa oli sitkeää maata jota alettiin kääntää. Kun kyntö saatiin suoritetuksi, turvelevyjä alettiin leikkaamaan pitkällä heinäveitsellä. Turve leikattiin 26 tuuman pituisiksi kappaleiksi. Hevoset kärryjen eteen ja niin ajettiin turvekuormia paikalle jonne asaumus aiottiin rakentaa. Sitten tuli turpeiden latominen seinäksi ja seinää aina silitettiin lapion kanssa sileäksi ja taas turvekerros päälle ja tätä jatkettiin kunnes saatiin seinä sopivan korkuiseksi jonka jälkeen nostettiin harjahirsi kattoa varten ja alettiin takomaan kattolautoja joidenka päälle asetettiin tervapaperi. Tervapaperin päälle pantiin heiniä ja heinien päälle ladottiin jälleen turvekerros, mutaa rakoihin ja silitettiin. Katto oli sateen pitävä ja niin oli asunto asuttavassa kunnossa.

Kun asunto oli saatu laitettua, peltojen raivaaminen alkoi tositeolla. Härät ja hevoset olivat apuna. Ne vetivät auraa. Kyntäjällä oli auran päällä rautakanki jolla väänsi kiviä hevosten ja härkien levähtäessä. Vaivalla saatiin pelto kynnettyä. Kivet ajettiin pois pellolta ja kun tämä työ oli suoritettu, alkoi kylväminen heti kun maa oli kylvökunnossa. Siihen kylvettiin vehnää, ohraa ja pellavaa.

Suomalaisten raivatessa peltojaan he usein saivat nähdä indiaanien kulkevan aavikolla, miehiä, vaimoja ja lapsia jotka poimivat jonkinlaisia lääkejuuria maasta joita kasvoi runsaasti aavikolla. He kuljettivat niitä Rollaan ja Candoon jossa myivät ne apteekkeihin ja saivat täten ansaituksi rahaa. Indiaanit olivat rauhallista väkeä ja sopivat hyvin uutisasukkaiden kanssa jotenka välit olivat hyvät aina.

Aavikolla oli vedestä puute, joka oli alkuasukkaiden kiusana. Soissa eli lyyvissä oli kyllä vettä, mutta se oli kelpaamatonta juotavaksi ja ruokavedeksi. Kaivoja piti kaivaa, useimmiten ne olivat kuivia, joihinkin saatiin vettä joten juoma- ja ruokavettä saatiin niukalti. Mutta kaivot olivat kymmenestä kolmeenkymmeneen jalkaan syviä, ei ensinkään syviä kaivoja, vaan matalia joista juuri juoma- ja ruokavesi tuli. Näillä seuduin Towner-kauntia vesi oli syvällä maan uumenissa. Olisi pitänyt kaivaa 200 tai 400 jalkaa ennenkuin olisi saanut kunnolla vettä ja kunnollisen kaivon. Siihen ei uutisasukkailla ollut varoja. Karja ja hevoset oli juotettava soista jotka olivat täynnä vettä, mutta huonomakuista. Talvella ruokavesi täytyi sulattaa lumesta ja karjalle ja hevosille täytyi vesi hakea soista, 4 ja 5 tynnyriä kerrallaan joka reellä ajettiin suosta. Missä oli järvi, sieltä myöskin haettiin eläimille. Hakattiin reikä jäähän ja nostettiin vesi ämpäreillä ja kaadettiin tynnyreihin ja kuljetettiin ne navettaan karjalle. Joillakin paikoilla oli onneksi vesilähde. Jaakko Kemppaisen maalla oli kuiva oja joka juoksi hänen maansa poikki. Kemppainen oli mennyt eräänä päivänä lapion kanssa katsomaan kaivonpaikkaa. Hän kulki kuivaa ojan rinnettä ja havaitsi muurainmättään joen penkereellä. Alkoi siihen kaivoa kaivamaan maahan, aivan muurain mättään viereen. Hänen ei tarvinnut kaivaa kuin neljä jalkaa niin alkoi tulemaan vettä kovalla voi-

malla. Pian kaivo täyttyi vedellä ja näin tuli vesikaivo jossa oli vettä riittävästi ja se oli kirkasta ja hyvää. Tästä kaivosta ajoi vettä melkein koko uutisasutus väki monena vuotena.

Vuosi 1897 oli kuiva ja kuuma, ei tullut viljaa eikä perunaa. Heinää tuli koska se kasvoi vetisissä soissa. Samana vuonna lokakuussa tuli Towner-kauntiin Etelä Dakotasta Lake Nordenista uutisasukkaita Matti Kinnunen, Matti Tuhkanen, Henry Juntunen perheineen, Iivari Pyykkönen, Edward Niska, Oskari Berg, Iisakki Pirhonen ja pastori F. E. Öhte. Tuli kova kiire rakentaa asuntoja ja navetoita turpeista asumakuntoon. Uutisasukkailla oli lehmiä, härkiä, hevosia ja kanoja tullessaan Etelä Dakotasta.

Vuonna 1898 talvella tuli suomalaisia uutisasukkaita Towner-kauntiin Daniel Mykkälä, Simon Tavajärvi, Oskari Anderson, Karl Huovinen, Heikki Pälsy eli Sakrison. Rollan kaupungin länsipuolella oli metsäinen vuoristo Turtle Mountain. Siellä asui Chippewa intiaaniheimo omalla reservaattiolla, heille varattu maa-alue. Tiheä metsikkö peitti vuoriston. Sieltä uutisasukkaat alkoivat ajamaan puita: haapoja, koivuja, tammeja ja saivat tarvepuita turvehuoneisiin; polttopuita ja aita-tolppia ja muita tarvepuita. Tekipä joku uutisasukas talonkin itselleen hirsistä. Uutisasutukselta oli matkaa metsään vuoristoalueelle 15-22 mailia joka matka tehtiin hevosilla.

Hengellisiä harrastuksia oli pastori F. E. Öhteen jumalanpalvelukset ja ensimmäiset tilaisuudet hän piti Peter A. Johnsonin uutis-tilalla marraskuussa vuonna 1897. Sitten oli aina talven aikana sunnuntaisin hartausmenoja ja jatkuivat maaliskuuhun 1898 jolloin oli viimeinen jumalanpalvelus. Öhte moitti kannatusta pieneksi. Osa kansasta kuului Apostolis-luterilaiseen suuntaan. Henry Simonson eli Simontaival piti sunnuntaisin uutisasutuksella

hartausmenoja. Apostolis-luterilainen saarnamies Antti Raketti kulki Lakotasta, North Dakotasta saarnaamassa evankeliumia kansalle usein. Towner kauntin asutuksella vuonna 1898 joulukuulla kävi Merimies Lähetyksen pastori Kustaa Salberg Rollan maaseudulla ja hän piti jumalanpalveluksia Heikki Juntusen kotona. Paljon oli uutisasukkaita tullut kuulemaan evankeliumia. Hän piti kahdet hartausmenot ja möi sekä jakoi hengellistä kirjallisuutta. Hän oli lyhyen ajan paikkakunnalla.

Kovat ja lumiset talvet olivuodet 1897 ja 1898, pitkät olivat päivät ja illat. Lumi lenteli ja myrskysi ankarasti, että ei huoneesta paljon uskaltanut ulos mennä. Tahtoi eksyä huoneen ja navetan väliä kulkiessaan. Piti olla nuora huoneesta navettaan, joka oli oveen kiinnitetty, että osasi kulkea myrskyssä, muuten oli vaarassa eksyä.

Elämä oli uutis-asutuksilla vaihtelevaa, kuljettiin kylässä. Joillakin kansalaisilla oli sauna. Sinne kokoontui lauantai iltana uutisasukkaita paljon. Kylvettiin ja tarinoitiin.

Suomalaisia sanomalehtiä tuli uutisasukkaille Uusi Kotimaa, Amerikan Sanomat, ja Amerikan Uutiset joita luettiin öljylampun valossa.

Tuli kevät ja vuosi 1898, uutisasukkaat alkoivat aukaisemaan aavikkoa pelloksi vehnän viljelystä varten, myöskin pellavan. Tuli kuiva ja kuuma kesä. Vehnän turmeli kuivuus, pellavan pani halla, eikä heinääkään tullut paljon, että otti lujalle millä saada hevoset ja karja yli talven; pellavan oljilla vei osa kansalaisista karjan yli talven. Osa miehistä lähti työtä etsimään muualta. Jotkut menivät rautateille työhön, osa kaivoksiin sekä metsiin Minnesotaan ja Nevadaan hopeakaivoksille josta kevättalvella palasivat koteihinsa maanviljelystoimiinsa.

Vuoden 1898 lopulla tuli lisää kansalaisia uutisasukkaina: Matti Karvonen ja Iida Leppä. Vuonna

1899 tuli uutisasukkaiksi Peter Hanson, Abel Bykönen ja perhe, John Lehtola, eli Rikkilehto perheineen, Aldrick Falls eli Koski perheineen, Peter Hiltunen eli Erickson, Jaakko Tapanila, Frank Anderson ja poika Frank, Iisakki Berg perheineen, Henry Koski, Robert Kyrö. Robert Kyrö oli maallikko saarnaaja ja hän piti seuroja, kastoi lapsia sekä piti pyhäkoulua. Toimi jonkun vuoden pappina uutisasutuksella ja matkusti sitten Suomeen.

Ensimmäiset Juhannusjuhlat pidettiin kesäkuussa vuonna 1897. Ne pidettiin John Huovisen maatilalla. Siellä pastori Öhte vihki avioliittoon kaksi pariskuntaa, John Huovisen ja Katri Juntusen sekä Iisakki Kelton ja Iida Lepän. Huovisen paikalle oli laitettu kaunis lehtimaja jossa syötiin maukas hääpäivällinen. Sitten seurasi saarna jonka pastori F. E. Öhte piti. Saarnan jälkeen oli ohjelmaa, laulua, soittoa, runonlausuntaa, köydenvetoa, juoksua y.m. urheilua. Paljon oli kansalaisia tullut kunnioittamaan nuoria pareja. Häihin oli saapunut koko asutus.

* * * *

Vuonna 1900 tuli lisää suomalaisia uutisasukkaita Towner-kauntiin eli Rollan asutukselle. He olivat maanviljelijät John Juntunen, Sakari Juntunen, Iisakki Keränen, Abraham Savaloja ja William Berg. Henry Samuelson perheineen, Israel Juntunen, Israel Marttiini, Paul Parviainen, Peter Ankera eli Johnson perheineen, John Koski, Peter Juntunen, Leevi Korpi eli Salmonson, Henry P. Juntunen, Sophia Toivonen, Jaakko Juntunen, Henry Hendrickson, Lauri Hendrickson, Henry Moilanen, Andrew Huovinen, Karl Lambert, Peter Lambert, Lassi Karinen, Antti Huovinen, Charlie Johnson, Akseli Johnson, Annie Hendrickson, Kristiina Moilanen, Paavo Parviainen.

Vuonna 1901 tuli Matti Koski perheineen ja vuonna 1902 tuli Joseph Carlson eli Luukkonen, Alexan-

driasta, Minnesotasta perheineen, Henry Tikkala, Magnus Hjelt, Calumetista, Michiganista, Iisakki Särkilahti, Arne Hanson, Kaapo Heikkilä, Peter Henrikson, William Reinholm, Leena Kemilä perheineen. Tyttönen Ida Aho tuli Suomesta. Vuonna 1903 tuli Herman Saukkola vaimonsa kanssa. Karl Anttila tuli perheineen Minnesotasta.

Vuosina 1899, 1900, 1901 ja 1902 uutisasukkaat saivat hyviä viljasatoja. Vehnää tuli 30-45 bushelia eekkeriltä. Tuli runsaasti kauroja, ohria, pellavaa ja heiniä. Uutisasukkaat alkoivat vaurastua, ostivat hevosia ja karjaa ja koneita. Ensimmäisen puimakoneen osti John Wilson eli Kivistö vuonna 1900 ja sen hinta oli $200. Iivari Pyykkönen ja Henry Henrikson ostivat yhteisesti puimakoneen vuonna 1902. Viktor Nirva osti samana vuonna puimakoneen. John Jussero, Henry Koski, Matti Juusola ostivat yhteisen puimakoneen vuonna 1903.

Vuonna 1901 tuli Kansallis-Seurakunnan pastori J. H. Warmanen, Calumetista, Michiganista heinäkuussa Rollan maaseudulle ja perusti Evankelis-Luterilaisen Itsenäisen seurakunnan. Ensimmäiset virkailijat olivat Abel Pyykkönen, John Lehtola, P. A. Johnson, John Huovinen, Paavo Parviainen, Mikko Hatt, Matti Kinnunen. Pastori Varmanen julisti evankeliumia, piti rippikoulua, kastoi lapsia ja oli lyhyen ajan Rollassa.

PUINTITOIMET ALKAVAT ROLLASSA

Syyskuussa vuonna 1902 oli miehiä kokoontuneena Iivari Pyykkösen kartanolla aamuvarhaisella. Oli liikettä ja miehiä seisoi telttain vieressä joissa he olivat nukkuneet. Heitä oli lukumäärältään 14 miestä jotka oli tuotu Rollan kaupungista edellisenä iltana ja palkattu viljanpuinti hommiin. Oli aikomus alkaa heti puida viljaa. Kuhilaat seisoivat pellolla odottaen käsittelyä. Miehet olivat Minnesotan

metsämiehiä ja muita sekatyöläisiä jotka olivat lähteneet Duluth, Minnesotasta Dakotaan viljankorjuuseen. Palkkaa oli luvattu $2.00 ja ruoka päivältä. Päivä alkoi kauniilla auringonpaisteella joka merkitsi hyvää puinti päivää. Tuli miesten joukkoon talon isäntä ja sanoi miehille, että mennään ruokkimaan hevosia talliin ja laitetaan harnikset eli silat hevosten selkään. Aletaan puida nisua aamiaisen jälkeen. Miehet menivät talliin jossa he ruokkivat hevoset. Talon nuori poika opasti miehiä mitkä silat kullekin hevoselle kuuluivat, jokainen mies sai

pari hevosta huoltaakseen. Hevosia oli tallissa 24 päätä ja kullekin miehelle tuli parihevoset joten tuli 12 ajuria lyhteitten kerääjiksi. Hevoset saatiin ruokituksi ja mentiin aamiaiselle kokkihuoneeseen joka oli rattailla. Kokkihuoneessa oli kaksi tyttöä ruuan laittajina. He tarjosivat aamiaisen miehille jonka jälkeen mentiin työhommiin. Miehet ottivat hevoset tallista, panivat parihevoset kärryjen eteen jonka päällä oli iso laudoista tehty häkki eli drekka johon lyhteet koottiin pellolta. Mentiin siis kuormia tekemään viljapellolle. Kuorma tehtiin, lyhteet heitettiin häkkiin ja saatiin kuorma valmiiksi. Pellolle tuotiin kartanolta puimakone jota veti höyrykone joka kone oli 30-hevosvoimainen ja puimakoneessa oli 40 tuuman silinteri joka veti lyhteet puimakoneen sisälle kun miehet heittelivät lyhteitä silinteriin.

Höyrykoneesta lähti iso remmi puimakoneeseen joka piti liikkeellä puimakonetta. Kaksitoista miestä ajoi parihevosella lyhteitä 6 kummallakin puolella puimakonetta. Kaksi miestä oli ajureilla apuna purkaamassa lyhteitä kuormalta puimakoneeseen. Talon nuori isäntä käytti höyrykonetta. Toinen mies lämmitti konetta oljilla ja tukki olkia tulipesään ja huolehti höyrypaineen tasosta, että konetta voitiin pitää käynnissä. Puimakonetta hoiti naapurin mies P. A. Johnson. Vesimies piti myöskin olla joka ajoi vettä parihevosilla ja tänkillä suosta eli järvestä vieden höyrykoneeseen. Viljaa ajoi 3 miestä puimakoneesta aittoihin eli "granary"-rakennukseen kolmella parihevosella. Heidän kärryjen päällä oli tänkki eli laatikko johon mahtui viljaa noin 75-80 bushelia.

Nisuvainio alkoi puhdistumaan kun 12 parihevosta kärryillä ja häkillä 12 miehen voimalla vietiin puimakoneeseen. Kone kävi moitteettomasti, nieli lyhteet.

Kun kello oli 9:00 aamulla, kokkivaunusta tuli kaksi naista hevosella ja rattailla pellolle tuoden ruokaa ja kahvia välipalaksi. Koneet seisomaan siksi aikaa kun välipala syötiin ja kahvia juotiin, joka maistui hyvältä kovan työn päälle.

Välipalan jälkeen uuteen puintihommaan. Kiirehdittiin työhön lyhteitä ajamaan ja heittelemään

niitä puimakoneeseen. Puolenpäivän aikaan, eli kello 12 oli puitu 600 bushelia nisua. Ajettiin talolle ja mentiin kokkivaunuille syömään. Sitä ennen kuitenkin oli vietävä hevoset talliin heiniä ja kauroja syömään.

Päivällisloman jälkeen uudistettiin työ ja jatkettiin iltaan saakka, pimeäntuloon saakka jolloin oli saatu puiduksi 1300 bushelia nisua. Mentiin kokkivaunuille iltaselle ja sitten levolle telttaan. Puinti kesti usein 25 tai 30 päivää sillä tapana oli käydä puimassa usean maanviljelijän talossa.

MYRSKYINEN JA LUMINEN TALVI

Vuonna 1901 oli myrskyinen ja luminen talvi. Uutisasukkaat olivat lujilla, varsinkin aavikolla polttopuiden saannissa, ne kun piti ajaa Turtle Mountain-vuoristolta. Lumimyrskyt olivat haittana aavikon asukkaille puunhankinnassa. Polttopuut tahtoivat väkisinkin loppua kesken kun pahat ilmat estivät metsään lähdön ja usein jouduttiin metsämatkallakin lumimyrskyn käsiin ja eksyttiin varsinaiselta tieltä ja jouduttiin vieraisiin paikkoihin. Kuitenkin lopulta päästiin kotia puukuorman kanssa.

Eräänä iltana helmikuussa tuli kaksi naapuria yhteen, Matti Tuhkanen ja Israel Juntunen. He tuumivat, että pitää lähteä puitten hakuun vuoristosta, polttopuut alkaa loppua, niin asiasta toimeen huomenna. Lähdetään vaan, näyttää tulevan hyvä ilmakin kun punertavan hohteinen oli länsitaivas auringon laskiessa. Aamulla varhain matkaan lähdettiin Turtle Mountain-vuoristoon, Fish Lake'lle jonne oli matkaa 22 mailia. Päivä oli todella kaunis ja iltapäivällä päästiin perille vuoriston metsään. Siellä asui eräs norjalainen uutisasukas joka möi maaltaan puita. Uutisasukkaat menivät metsään omistajan luokse juttusille. Kyselivät mistä saa hakattuja puita ja sovittiin puitten hinnasta. Riisuttiin hevoset ai-

soista ja vietiin talliin levähtämään ja syömään. Otettiin eväät reestä ja mentiin huoneeseen uunin päällä sulattamaan jäätyneitä ruokia. Emäntä antoi kahvipannun miehille että saa keittää kahvia. Ruuat saatiin sulaksi kuuman uunin päällä ja alettiin syömään ja sitten lähdettiin metsään hevosten kanssa. Hakattiin puut kumoon ja karsittiin. Saatiin kuormaa kaksi haapoja, koivuja, tammia. Kuormattiin puut rekeen ja ajettiin talolle. Hevoset talliin, sitten syömään ja levähtämään yöksi. Syötiin hyvällä ruokahalulla ja koska oli muitakin puun hakijoita, metsämiehiä, ja suomalaisia Towner-kauntista niin alkoi hupainen keskustelu. Tarinoitiin hupaisia juttuja miesten kesken. Talossa oli vieras, tullut Norjasta, talon emännän veli, tullut sisartaan tervehtimään ja tapaamaan Amerikkaan. Hän oli kuuluisa viulutaitelija Norjassa. Tuli metsämiesten puheille ja kysyi jos haluavat kuulla soittoa illan kuluksi. Otti viulun käteensä ja alkoi soittaa kaunista musiikkia. Soitti useita hienoja kappaleita ja viulusta lähti kauniit säveleet. Lopuksi esitti viululla lintujen laulua, viulu äänsi satakielen ja leivon laulua ja käen kukuntaa. Soitti miehille Norjan kansallislaulun. Metsämiehet kuuntelivat ihastuksella soittoa, harvinaista jota ei usein kuule. Niin loppui soitto ja lähdettiin levolle. Juotiin ensin maatameno kahvit. Viulutaiteilija oli mukana ja jutteli vielä hauskoja juttuja miehille nukkumaan mennessä ja sitten otettiin hyvät unet päivän työn päälle.

Aamu tuli ja miehet nousivat ylös kahvia juomaan ja hevosia ruokkimaan. Söivät aamiaisen ja emäntä oli mukana aamiaisen laitossa miehille. Sitten lähdettiin taipaleelle kotia kohden. Ilma oli kaunis aamulla kun lähdettiin. Tultiin Rollan kaupunkiin ja siinä oltiin hetkinen. Ostettiin kaupasta tavaraa kotiin vietäväksi, jauhoja, suoloja, kahvia,

sokeria, papuja ynnä muuta. Alkoi tuulla kovasti. Länsipohjoisesta nousi mustia lumi-pilviä ja alkoi lunta heittelemään ja lopulta satamaan taivaan täydeltä. Pian oli myrsky täydessä voimassa ja tuuli vain yltyi. Oli sakea lumimyrsky ettei erottanut tietä eteenpäin ja niin eksyttiin tieltä. Jonkun aikaa eksyksissä ajettiin ja törmättiin johonkin pahki. Se oli turvehuone, autio. Mentiin sisälle. Siellä oli uuni ja polttopuita loukossa. Pantiin tuli uuniin. Hevoset riisuttiin tuulen suojaan huoneen viereen, sidottiin rekeen kiinni, kauroja ja heiniä vähän eteen jota oli kuljetettu säkeissä. Otettiin evästä reestä ja vietiin lämpenemään uunin päälle. Syötiin illallinen ja laitettiin vuode lattialle jossa otettiin hyvät unet. Niin kului yö, tuuli vonkui, lumi lenteli, välillä käytiin hevosia ulkona katsomassa, olivatko ne paikoillaan. Niin tuli aamu ja myrsky oli lakannut. Suuret lumikinokset olivat merkkinä myrskyn voimasta. Pantiin hevoset valjaisiin ja lähdettiin tielle. Oli menty väärään suuntaan eksyksissä lumimyrskyssä, maili Rollan tiestä etelään. Nyt otettiin oikea suunta ja päästiin lopulta kotia vaimon ja lasten luokse jotka olivat olleet kovasti huolissaan isästä. Oli ilo perheessä kun isä pääsi kotia puukuorman ja tavaroitten kanssa.

* * *

Tammikuussa vuonna 1901 oli kolme päivää lumi lentänyt ja myrskynnyt. Oskari Anderson tuumi vaimolleen Annille, “tyyntyisi tuo lumimyrsky, pitäisi saada heiniä haetuksi talliin karjalle”; kahdelle lehmälle ja neljälle härälle ja yhdelle hevoselle. Kun kello 9 aikaan aamulla alkoi tuuli tyyntyä niin mies sanoi vaimolleen, että nyt lähden hakemaan kuorman heiniä suovalta jonne oli matkaa puoli mailia. Niin pisti mies härät reen eteen ja lähti matkaan. Hän sai kuorman heiniä suovalta ja toi ne kotia tallin luokse. Saatuaan työn tehtyä, karjan

ruokittua, hän tuli huoneeseen ja juotiin kahvit. Vaimo sanoi miehelle, että posti pitäisi hakea Rock Lake'in postitoimistosta. Sinne oli matkaa 8 mailia. Sinne ajettiin posti hevosella Perthin kauppalasta joka sijaitsi Great Northern rautatien varrella. Vaimo pisti hevosen reen eteen ja istui rekeen ja lähti ajelemaan Rock Lake'in postitoimistolle. Hän sai postin ja lepuutti hevosta hiukan, lähti ajelemaan paluumatkalle kotiin. Hän pysäytti hevosta vähän väliä sillä se osoitti uupumisen merkkejä, vetäessään rekeä suurien lumikinosten läpi. Hän saapui Heikki P. Juntusen maatilalle, lepuutti hevostaan ja jäi juttelemaan hetkisen aikaa. Juotiin kahvit ja niin vaimo alkoi tekemään lähtöä kotiaan. Talon isäntä tuumi, että ilma näyttää kääntyvän myrskyiseksi, lumi lentää, on parasta olla sisällä huoneessa. Vaimo arveli, että kyllä kotia osaa jonne oli vielä 4 mailia. Niin hän lähti isännän estelyistä huolimatta kotimatkalle vaikka lumi lensi ja myrskysi. Hetken ajettuaan myrsky puhkesi täyteen voimaan. Lumi lensi, ettei eteen eroittanut. Vaimo yritti ajaa eteenpäin lumipyryssä. Oltiin eksyksissä. Ei tiennyt vaimo minne mennään ja hevonen hyppeli lumikinosten yli. Vaimo koetti villapeitolla suojella itseään kylmältä tuulelta. Viimein hevonen seisahtui, heinäsuova oli edessä.. Vaimo hyppäsi reestä ja sitoi hevosen rekeen kiinni. Pimeä oli tullut, siihen jäätiin. Hän aukaisi hevoselta vetohihnat. He olivat tulleet suovan kupeelle. Myrsky oli täydessä voimassa. Vaimo koetti repiä heiniä suovasta irti ja kävellä suovan ja reen ympäri lämpimänä pysyäkseen. Hän sai heiniä jonkunverran irti suovasta. Hän pani rekeen heinät ja meni rekeen heinien alle, peitti niillä itsensä. Siinä vietti yönsä, kovasti kylmä oli ja otti jalkoihin ja ruumiiseen. Piti aina hypätä reestä kävelemään lämpimänä pysyäkseen. Niin yö kului loppuun. Lumimyrsky vaimeni aamun tullen ja

auringon noustessa oli aivan tyyni ilma. Vaimo näki edessä talon, aivan heinäsuovan takana. Ei ollut matkaa kuin 300 jalkaa. Hän alkoi huutaa ja heiluttamaan huiviaan. Talosta huomattiin ja mies tuli vaimon luokse. Hän pani hevosen reen eteen ja nosti vaimon rekeen ja niin lähdettiin talolle. Siellä vaimo vietiin lämpöiseen huoneeseen vuoteelle. Riisuttiin kengät jalasta ja huomattiin että jalat olivat hiukan paleltuneet ja niitä hierottiin lumella. Annettiin kuumaa teetä juotavaksi ja niin talon emäntä hoiteli häntä sen päivän vuoteessa. Antoi jonkunlaisia lääkkeitä vilustukseen ja kuumeeseen joka vaimoon yritti tulla. Aamulla oli vaimo toipunut kuumeen otteesta, oli terve ja tuumi, että lähdetään kotia nyt katsomaan miten siellä kotiväki voi, lumimyrskyn jälkeen. Talon isäntä lähti viemään häntä kotiinsa ja saavuttuaan kotia, mies ja lapset olivat ilon vallassa kun äiti pääsi kotia. Olivat olleet kovasti huolissaan äidistä lumimyrskyssä.

* * *

TOWNER-KAUNTIIN SAAPUU PASTORI

Elokuussa vuonna 1901 tuli Kansallisseurakunnan pastori Oscar Hjelt, Calumetista, Michiganista Towner-kauntiin sen maaseudulle saarnaamaan. Uutisasukkaat pyysivät pastori Hjeltin jäämään papiksi hoitamaan Towner-kauntin Evankelis-Luterilaista Itsenäistä seurakuntaa. Pastori Hjelt suostui ja oli hyvään tarpeeseen hengellisellä alalla paikkakunnalla. Hän piti sunnuntaisin jumalanpalveluksia, piti rippikoulua, pyhäkoulua ja vihki aviopareja, sekä kastoi lapsia. Suomalaisilla alkoi vilkas yhteispyrintöjen aika, pastori Hjelt, Peter A. Johnson, John A. Huovinen ja Henry Juntunen perustivat puhe- ja hupi seuran. Siihen yhtyi paljon nuorta väkeä. Pidettiin joka sunnuntai iltapäivällä kokous jossa harjoiteltiin puhumista ja runonlausuntaa,

laulua ja lukemista. Sitten alettiin keskustelemaan lainakirjastosta ja sen perustamisesta paikkakunnalla, lukuhalua tyydyttämään. Ensimmäinen lainakirjaston perustava kokous oli Iivari Byykkösen asunnolla marraskuussa 12 päivänä 1901. Perustavia jäseniä oli Henry Juntunen, Oskar Hjelt, John A. Huovinen, Peter A. Johnson, Abel Byykkönen, Matti Kinnunen, Kaapo Hemminki, ja Paavo Parviainen. Keskusteltiin kirjaston perustamisesta ja miten saada lainakirjasto paikkakunnalle lukuhalua täyttämään.. Valittiin miehet varoja keräämään kirjaston hyväksi.

Toinen kokous oli Matt Mäen asunnolla marraskuun 24 päivänä vuonna 1901. Valittiin kaksi toimihenkilöä lisää, Jaakko Hill ja Matti Juusola. Kokouksessa päätettiin pitää iltamat kirjaston hyväksi Peter Hansonin asunnolla. Iltamat pidettiin joulukuun 7 päivänä 1901. Iltamissa pidettiin kori- eli päskettimyynti joita naiset olivat tuoneet huutokaupalla myytäväksi. Päsketit menivät kaupaksi ja oli onkimista yhdessä nurkassa huonetta verhotun seinustan takaa. Verhon takana oleva henkilö pani pikkutavaraa onkeen. Onkija veti vavalla saamansa tavaran ja hän maksoi 10 senttiä joka vuorosta. Pastori Oskar Hjelt piti puheen kirjaston tarpeellisuudesta. Naisilta oli kaunista laulua. Maria Tuhkanen lausui kauniin runon. Illan tulot päskettimyynnistä, onkimisesta ja kahvitarjoilusta oli kaikkiaan $18.30.

Kolmas kokous oli Peter A. Johnsonin asunnolla joulukuun 11 p:nä vuonna 1901. Pantiin toimeen varojen keräys yksityisiltä lainakirjaston hyväksi. Iltamista ja keräyksestä lainakirjaston hyväksi karttui rahaa yhteensä $60.00. Kirja tilaukset jätettiin pastori Oskari Hjeltille ja Peter A. Johnsonille toimeenpantavaksi. He tilasivat $60.00 arvosta kirjoja lainakirjastoon Uusi Kotimaalehden kirjakaupasta

New York Mills, Minnesotasta. Pastori Hjelt lahjoitti vasta perustettuun kirjastoon kirjat: Suomen Kirkon Historia ja Yrjö Koskisen kirjoittaman Suomen Historian sekä Kirkko Historian; kolme laajaa teosta. Lainakirjaston hoitajaksi tuli Peter A. Johnson joka hoiti lainakirjastoa useita vuosia. Oli vilkas kysyntä kirjoille ja paljon oli lainaajia. Uusia kirjoja tilattiin vähän väliä joka vuosi ja viimein niitä karttui yli 400 kirjaa. Lainakirjasto näytti uhkealta, komea kirjakaappi jossa oli monta sataa kirjaa ja kuten mainittua, paljon lukijoita.

NÄYTELMÄSEURA PERUSTETTIIN

Puhe- ja hupi seuran miehet ja naiset perustivat näytelmäseuran. Saivat innostusta asialle varsinkin siksi, että eräs kuva- ja kulissimaalari, Aaro Hukari, Frederick, South Dakotasta maalasi kulissit jossa oli järvi- ja sauna metsämaisema taustalla. Hän maalasi kulissit lahjaksi Rollan maaseutu-näyttelijöille heidän esittäessä "Saunalla" nimisen näytelmän, Kaarlo Halmeen kirjoittaman joka oli kolmessa näytöksessä. Se esitettiin lokakuussa vuonna 1902 erään uutisasukkaan Frank Lawrence'in uudella tilavalla talolla. Paljon kansaa oli tullut näytelmää katsomaan. Näyttelijät olivat Magnus Hjelt, John Koski, Kasper Pyykkönen, Hanna Pulkka, Emma Pyykkönen, Jennie Pyykkönen, Amanda Anttonen ja John Lehtola.

Samoihin aikoihin pidettiin vasta perustetun kirkon ja seurakunnan hyväksi useita päsketti itlamia sekä useita kahvitarjoilu tilaisuuksia.

Sitten alkoi tulla viestejä Suomesta, että Suomeen oli tullut täydellinen katovuosi. Halla oli turmellut sadon useampana vuotena pohjois-Suomessa. Tuli avunpyyntejä Amerikkaan asti. Towner-kauntin asutuksen suomalaiset päättivät auttaa kova-osaisia. Pidettiin iltamat Johnson koululla vuonna 1902 mar-

raskuussa. Osanotto oli hyvä ja rahallinen tulos iltamista oli $90.00 jotka varat lähetettiin Suomeen puutteenalaisille.

APOSTOLIS-LUTHERILAISEN SEURAKUNNAN SYNTY

Apostolis - luterilainen seurakunta perustettiin Towner-kauntiin Henry Simonsonin asunnolla maaliskuun 15 päivänä vuonna 1899. Jäseniä tuli seurakuntaan Henry Simonson, Iisak Niva, Jaakko Tapanila, Paul Jurmu, John Wilson, Matti Käkelä, John Michelson, Heikki Kellokoski, Jaakko Maunu, Danuiel Mursu, A. Falls, John Honkala, Heikki Ivanof, Edvard Anunti, Sakari Honkavaara, Frans Anderson, Matti Koski, John Juntunen, Joseph Jurmu, perheellisiä miehiä kaikki. Saarnaajana seuroja pitäen oli Henry Simonson. Apostolis-luterilainen kirkko rakennettiin vuonna 1900 Henry Simonsonin maalle. Henry Simonson oli luovuttanut eekkerin maata jolle kirkko rakennettiin. Taneli Mursu luovutti eekkerin maata hautausmaaksi joka oli lähellä kirkkoa joten seurakunnalla oli nyt pieni sievä kirkko ja hautausmaa.

Tammikuun 8 päivänä 1908 laillistettiin Towner-kauntin suomalainen Apostolis-luterilainen seurakunta. Henry Simonson oli sananjulistaja.. Jumalanpalveluksia pidettiin vuoteen 1908 jonka jälkeen Henry Simonson muutti Canadaan. Sen jälkeen oli Matti Käkelä evankeliumin julistajana papinvirkaa hoitaen useamman vuoden. Sitten Michiganista tuli Apostolis-luterilainen saarnamies Matti Koski. Hän toimi pappina useamman vuoden Apostolis-luterilaisille, mutta sitten muutti pois paikkakunnalta ja papin virka jäi Matti Käkelälle joka hoiti sitä useamman vuoden kuolemaansa asti vuoteen 1939. Sen jälkeen oli saarnamiehenä Otto Herrala useamman vuoden Apostolis-luterilaisilla.

HAALIN RAKENNUSTOIMET ESILLÄ

Aika riensi eteenpäin, nuorta väkeä kasvoi uutisasutuksella. Kokoukset alkoi käydä ahtaaksi taloissa. Puhe-seurassa oli usein keskustelun aiheena saada kansanhaali rakennetuksi paikkakunnalle. Se piti kokouksen Kaapo Hemmingin asunnolla joulukuun 29 päivänä vuonna 1904. Siellä esitettiin haaliasia ja tehtiin päätös, että haali rakennetaan. Kaapo Hemminki lupasi eekkerin maata jolle haali rakennetaan ja valittiin komitea haalin sääntöjä laatimaan. Siihen tuli seuraavat henkilöt: Henry Juntunen, John Koski, Kaapo Hemminki, John Huovinen ja Peter A. Johnson. Puhe-seuralla oli toinen kokous haaliasiasta tammikuun 6 p:nä 1905 jossa valittiin haalin varojen kerääjät jotka olivat John Koski, Henry Moilanen, John Huovinen, Magnus Hjelt ja Peter A. Johnson jotka muodostivat haalikomitean. Se järjesti iltamat (päsketti, onkimus ja kahvitarjoilu sekä kirjeenvaihto-iltamat) Henry Juntusen asunnolla helmikuun 22 päivänä vuonna 1905. Ne onnistuivat hyvin, oli paljon väkeä ja rahaa tuli suuri summa. Haalin toimikunnan kokous pidettiin maaliskuun 12 päivänä 1905. Silloin keskusteltiin haalin rakentamisesta ja paljonko se tulee maksamaan. Kustannusarvio oli $375.00 ja keskusteltiin sen koosta kuinka suuri se tulisi olemaan. Päätettiin rakentaa 24 jalkaa leveä ja 40 jalkaa pitkä. Rakennuskomitea valittiin ja siihen tuli John Koski, Henry Juntunen ja Peter A. Johnson. Valittiin myös varojen kerääjät amerikkalaisten ja suomalaisten keskuuteen johon tuli Peter A. Johnson, Magnus Hjelt, Henry Moilanen ja Jaakko Kemppainen. Kerääjät lähtivät kokoamaan varoja ja saivat hyvän summan rahaa, että oli yli neljän sadan dollarin rahaa kassassa haalin toimikunnalla.

Haalia alettiin rakentmaan kesäkuussa vuonna 1905 ja se valmistui talvella maaliskuussa vuonna

1906. Henry Juntunen osti Kaapo Hemmingin maatilan jolla haali oli. Henry Juntunen antoi omistuskirjan haalin toimikunnalle sille alueelle jossa haali sijaitsi, omistuskirja oli eekkerin alaan maata haalin omaisuudeksi. Haali oli vapaasti käytettävänä iltamiin, näytelmiin, urheiluun, kansankokouksiin rajoituksella, että tulot käytetään kansan hyväksi. Sunnuntaisin seurakunnalla oli etuoikeus jumalanpalveluksiin ynnä muihin kirkollisiin menoihin. Silloin ei ollut vielä seurakunnalla omaa kirkkoa. Haali oli Towner-kauntin suomalaisten Kansan Haali.

ROLLAAN TULEE LISÄÄ SUOMALAISIA

Vuonna 1905 asettui lisää kansalaisia Rollan asutukselle maanviljelijöiksi. He olivat John Halonen perheineen Michiganista. Katri Toivonen tuli Suomesta. Maaseudulla alkoi elämä vilkastumaan. Tehtiin kahta uutta rautatietä uutisasukselle ja uusia kauppaloita rakennettiin. Tuli viljanosto paikkoja. Armourdale kauppala oli suomalais-asutuksen keskellä. Siinä oli kaksi viljanosto-paikkaa, elevaattori ja paja jossa seppä Viktor Nirva teroitti maanviljelijöille auran teriä ja korjasi koneita. Armourdale oli Soo-rautatien varrella. Hansboro ja Rock Lake oli Great Northern rautatien varrella joissa kummassakin kävi vilkas kauppa. Oli lautatarhoja joista maanviljelijät saivat rakennusaineita kun uusia ja muhkeita taloja rakennettiin.

Lisää uutisasukkaita tuli perheineen Towner-kauntin asutukselle v. 1907 m.m. Alfred Efraimson, Chisholmista, Minnesotasta; Adolf Halonen tuli perheineen Michiganista vuonna 1910 ja Erkki Schroderus perheineen Towner-kauntin asutukselle. Matti Raasakka ja Samuel Sommerson asettuivat Towner-kauntiin vuonna 1911 maanviljelijöiksi.

KRISTILLINEN NUORISOSEURA PERUSTETAAN

Kesäkuun 14 päivänä 1914 perustettiin pastori M. N. Westerbackan toimesta Kristillinen Nuorisoseura, "Aavikon Ruusu." Seuran ensimmäiseksi virkailijoiksi valittiin puheenjohtaja neiti Edla Juntunen, varalle Walter Hjelt, kirjuriksi Lillian Hill, varalle Edward Marttiini, rahastonhoitajaksi Iivari Byykkönen, rahaston kirjuriksi neiti Emma Kinnunen. Seura toimi Evankelis-Luterilaisen seurakunnan yhteydessä kristillisellä pohjalla. Se toimi monta vuotta hyvällä menestyksellä, ohjaten nuorisoa kristilliseen kasvatukseen.

LISÄÄ SUOMALAISIA SAAPUU

Aika kului nopeasti eteenpäin ja Towner-kaunti sai lisää maanviljelijöitä. Suomalaiset uutisasukkaat jotka saapuivat vuonna 1909 olivat seuraavat: Tuomas Kurtti, Henry Matson, Sakari Walikainen, John Huovila, Arvid Kaleva, Ernest Ryyth, Andrew Sormula, Mikko Tuomala, Matti Waltari, Matti Saari, Otto Pikkarainen, Albert Pantsari, Otto Herrala, Edward Hendrickson, August Hendrickson, Herman Heinonen, Matti Wuori perheineen, John Kangas, Kustaa Leino, Olli Johnson, Andrew Johnson. Nämä suomalaiset asettuivat Towner-kauntiin vuosina 1911 - 1912. Towner - kauntin suomalainen asutus näytti uhkealta, uusia komeita rakennuksia ilmestyi ja autoja, joilla pääsi naapurin välin ja kaupunkiin kulkemaan nopeasti. Sievät puistot kasvoivat asuntojen ympärille. Laajat viljavainiot lainehti joissa kasvoi nisua, ohraa, kauraa ja pellavaa.

Maanviljelijöitä nousevasta sukupolvesta mainittakoon Sebulon Keränen, William Tuomala, Jalmari Juntunen, Robert Carlson. Jalmari Nurmi ja Paul Sormula, Edwin Sormula, Henry Mickelson, Richard Mickelson, Charlie Juntunen, Toivo Hemming, Jal-

mari Laaksonen ja Westeri Mäki v. 1916. Vuoden 1[illegible]0 jälkeen, Nels Johnson, Leo Johnson, Elmer Johnson, Iisakki Savaloja, Frank Savaloja, Richard Jussero, Yrjö Marttiini, Hannes Halonen, Teutori Halonen, Alfred Herrala, Wesley Juntunen, Henry Carlson, Andrew Herrala, Karl Parviainen, Paul Parviainen, Wilfred Juntunen, Einar Juntunen, Ray Berg, Eino Efraimson, John Byykkönen, Wesley Byykkönen, Ernest Johnson, Einar Kinnunen, Alfred Kinnunen, Karl Tuhkanen, Alfred Tuhkanen, John Berg, Arne Huovinen, Hannes Huovinen, Alvin Huovinen, Feliks Pikkarainen, Herbert Moilanen, Raymond Kaleva, Ed Kurtti, Rudolph Michelson, Bernard Michelson, Arne Valtari, Verna Kallinen, William Tuhkanen, Walter Kallinen, Clarence Berg, Arvid Kurtti, Hanna Johnson, Jacob Hendrickson, Karl Michelson, Heikki Herrala, Robert Tuomala, Wesley Raasakka, Arne Saari, William Walikainen, Edwin Kaleva, Karl Marttiini, Adrian Keränen, Willard Hendrickson, Vincent Hendrickson, William Juusola, Severi Ekholm, Hugo Mattson, Eli Mattson, Eino Käkelä, Erland Käkelä, Niilo Käkelä, Robert Mattson, Evert Mattson, Arne Falk, John Käkelä, Walfrid Halonen, Oskar Halonen, Raymond Halonen, Wesley Käkelä, kaikki maanviljelijöitä nuoresta sukupolvesta. Maatilat alkoivat muuttua suur-maa-

tiloiksi. Entiset 160 eekkerin maatilat hävisivät näyttämöltä ja muuttuivat 640-1280 eekkerin maatiloiksi. Maanviljelys myöskin muuttui ja tuli suuret koneet työskentelemään pelloille. Kynnettiin traktoreilla jotka vetivät neljää kääntöpohja-auraa ja kyntivät 25-30 eekkeriä kymmenessä tunnissa. Kylvökoneita vetivät traktorit joilla voi kylvää 60-70 eekkeriä päivässä. Traktorit myöskin vetivät puimakoneita eli combine-koneita joilla otetaan jyvät irti oljista. Niitä hoitaa kolme miestä, koneenkäyttäjä, puimakoneen hoitaja ja viljan ajuri. Nykyään on itsekulkevia puimakoneita joten kaksi miestä voi hoitaa työn — puimakoneen käyttäjä ja viljan ajuri puitaessa tuhansia busheleja viljaa päivässä.

ROLLAN KAUPUNGIN LIIKEMIEHET

Rollan kaupunki sai suomalaisia liikemiehiä vuonna 1920. Henry Juntunen möi autokorjaamon ja öljyliikkeen Peter ja Jacob Juntuselle. Hannes Tuhkasella oli Rock Lake'llä Towner-kauntissa autokorjaamo ja öljyliike vuosina 1925-1930. Ed Juntunen osti suuren ruokatavara- ja vaatekaupan v. 1936 jota liikettä on harjoittanut hyvällä menestyksellä. Rollassa oli myös saunaliike Herman Saukkolalla monta vuotta. John Huovinen osti Saukkolan rakennuksen ja saunaliikkeen Rollassa v. 1941. John Huovinen alkoi saunaliikkeen ja samalla hoitaen suomalaista lainakirjastoa Rollan kaupungissa.

Vuonna 1931 aloitti Rollan kaupungissa suuren koneliikkeen William Halonen. Hän myös myi kaikenlaisia maanviljelys-koneita kuten traktoreita, puimakoneita, kombaineja, auroja, karhia ynnä muita koneita. Hänellä on suuri liike jota on hoitanut menestyksellisesti aina vuoteen 1956.

Walfred Juntusella on autokorjaamo ja öljyliike ja Toivo Valikaisella on Rollassa radio- ja magneettipalvelu liike. Irene Kinnusella on suuri ruokatavara- ja vaatekauppa Rock Lake, North Dakotassa. Useat vanhat maanviljelijät ovat lopettaneet työnsä ja ovat siirtyneet kaupunkeihin, Rollaan ja Rock Lake'en asumaan. He ovat siirtyneet kaupungin elämään, ostaneet komeita taloja joissa asuvat, viettäen vanhuuden päiviään.

KALEVAN NAISTEN TUPA PERUSTETAAN

Fannie Michelson, Rollasta, North Dakotasta, Lyydia Ibbotson sekä Minnie P. Mäki, Elystä, Minnesotasta ja Ida Harso, Ironwood, Michiganista perustivat Kalevan Naisten seuran Rollan kaupunkiin. Elokuun 7 p:nä 1948 perustettiin Kalevan Naisten Tuulikin Tupa Fannie Michelsonin kodissa Rollan kauppungissa. Kokouksen avasi Lydia Ibbotson. Läsnä olivat Kalevan Naisten jäsenet Minnie P. Mäki, Kanervan tuvasta ja Ida Harso ja Fannie Michelson, Kyllikin tuvasta sekä Maria Seppänen, Etelättären tuvasta.

Päätettiin aloittaa ensi asteen työt. Kokouksessa toimivat Kalevan Naisten järjestön jäsenet Maria Seppänen, Fannie Michelson ja Ida Harso. Otettiin jäseniksi ensimmäiselle asteelle seuraavat: Mrs. Anna Särkilahti, Mrs. Senia Halonen, Miss Hilda Juntunen, Mrs. Velma Michelson, Mrs. Selma Laaksonen, Mrs. Stella Halonen, Ethel Koski, Mrs. Leena Johnson, Mrs. Anna Hemminki, Mrs. Emma Carlson, Mrs. Madge Mattson ja Mrs. Mayme Pikkarainen. Päätettiin antaa uusille jäsenille tilaisuus kertoa astetyöstä. Heidän lasuntonsa jälkeen puhuivat perustajat. Elokuun 8 päivänä vuonna 1948 oli toinen kokous Fannie Michelsonin kotona kello 11 aamupäivällä. Toiselle asteelle otettiin seuraavat jäsenet: Miss Ethel Koski, Mrs. Anna Särkilahti,

Miss Hilda Juntunen, Mrs. Emma Carlson, Mrs. Mayme Pikkarainen, Mrs. Madge Mattson, Mrs. Leena Johnson, Mrs. Senia Halonen, Mrs. Selma Laaksonen, Mrs. Stella Halonen ja Mrs. Wilma Michelson. Astetyön päätyttyä valittiin palvelukseen seuraavat jäsenet: K., Anna Särkilahti; E., Mayme Pikkarainen; N.E. Welma Michelson; S., Ethel Koski; Kirj., Emma Carlson; Rahast.h., Hilda Juntunen; Ver., Selma Laaksonen; O., Senia Halonen; V., Stella Halonen. Palveluskunta asetettiin paikoilleen. Emäntänä toimi Lydia Ibbotson, kaitsijattarena Minnie P. Mäki. Neuvoteltiin miten olisi meneteltävä uusien kokelaitten kanssa. Selitettiin uskottujen naisten tehtävä. Valittiin uskotuiksi naisiksi Leena Johnson ja Madge Mattson. Sisäänkirjoitus maksuista tuli $60.00. Se jätettiin rahastonhoitajalle. Kesken jääneitä toimia oli ja luettiin kalusto-luettelo jonka olivat perustajat laatineet ja kokous lopetettiin.

Kalevan Naisten seura alkoi toimia Rollassa, North Dakotassa ja on ollut useamman vuoden toiminnassa. Kokouksia pidettiin Fannie Michelsonin kodissa, Rollassa usein. Jäsenmäärä Kalevan Naisten seurassa on ollut 7 henkilöä vuonna 1956.

LISÄTIETOJA SEURAKUNTA TOIMISTA

Towner-kauntin Mt. View Evankelis-Luth. Seurakunnasta ja Rock Lake'n seurakunnasta erosi pastori Toivo Miettunen vuonna 1954. Toukokuussa tuli seminaarilainen Harold Kallio seurakuntaan jumalanpalveluksia pitämään ja hoiti seurakuntaa syyslukukauteen asti. Hän lähti seminaariin takaisin lukujaan jatkamaan. Marraskuun 7 p:nä alkoi pastori Edwin V. Gorts hoitamaan Towner-kauntin Mt. View Evankelis-luterilaista seurakuntaan ja Rock Lake'n, N. D. seurakuntaa sekä All Nation Seurakuntaa. Seurakunta on laittanut kauniin pappilan

Rock Lake'lle. Pastori Edwin Gorts on selvä Jumalan sanan saarnaaja, innokas ja kykenevä mies. Towner-kauntin Mt. View seurakunnassa on 100 maksavaa jäsentä. Jumalanpalvelukset pidetään kahdella kielellä, suomen- ja englanninkielellä. Rippikoulu on englanninkielinen ja pyhäkoulu toimii englanninkielisenä, Mamie Kaleva opettajattarena.

AP. LUTERILAISTEN TOIMINTA

Nykyään Apostolis-luterilaisella seurakunnalla on uusi tilava kirkko Rollan kaupungissa jonka he ostivat lokakuussa vuonna 1954. Omaa pappia ei ole, mutta saarnaajia käy vähän väliä sanaa julistamassa. Heistä mainittakoon Peter Nordstrom, George Wilson ja John Paana, Minnesotasta. Seurakunnalla on 20 maksavaa jäsenetä. Kirkkovaltuustossa ovat Mr. ja Mrs. Henry Michelson, Wayne Raisanen, August Hendrickson, William Tuomala ja esimiehenä Jalmari Juntunen.

HISTORIALLISEN SEURAN TOIMINTAA

Rollan, N. D. Towner-kauntin Historiallinen Seura alkoi toimintansa vuonna 1954. Iron Riveriltä, Michiganista tuli tohtori K. Koski vaimonsa kanssa Rollan kaupunkiin. Hän alkoi hoitamaan tointaan Rollan kaupungissa. Oli innokas ja kykenevä mies. Hän ryhtyi perustamaan Historiallista Seuraa ja sai kansalaisia mukaan joista mainittakoon John A. Huovinen, Matti Raasakka, Ernest Ryyth, Charles Juntunen, Robert Carlson ja Jalmari Nurmi. Seuran tarkoitus oli koota historiallisia tietoja alkuraivaajista vuodelta 1896 alkaen jolloin ensimmäiset suomalaiset tulivat Towner-kauntiin maata viljelemään ja koteja perustamaan. Päätettiin hankkia myöskin muistopatsas esiraivaajille. Innostusta asiaan alkoi ilmetä ja kansalaisia yhtyi Historialliseen Seuraan jäseniksi.

Historiallisen Seuran perustava kokous pidettiin Towner-kauntin Mt. View koululla heinäkuun 30 p:nä, perjantai-iltana vuonna 1954. Silloin valittiin ensimmäiset virkailijat. Puheenjohtajaksi Matti Raasakka, varapuheenjohtajaksi Ernest Ryyth, kirjuriksi Mrs. Ernest Ryyth, varakirjuriksi Mrs. Kaisa Juntunen, rahastonhoitajaksi Charles Juntunen. Kokous sai hyvän alun ja jäseniä tuli seuraan 30 henkilöä. Laadittiin seuran säännöt ja nimeksi tuli Rolla, North Dakota Finnish Historical Society. Keskusteltiin patsaan hankkimisesta esiraivaajille, heidän muistoaan kunnioittaen. Kokoukset päätettiin pitää kerran kuukaudessa, ja näin seuran toiminta alkoi. Kokouksien yhteydessä oli aina jotakin ohjelmaa, kuten lauluja, puheita, runon lausuntaa ja vapaa kahvitarjoilu. Kokoukset pidettiin Rollan kaupungissa Henry Juntusen ja Adolph Halosen sekä Iisakki Särkilahden ja Olli Johnsonin kodeissa. Maaseudulla Ernest Ryythin, Charles Juntusen, Matti Vuoren, Jalmar Nurmisen, Robert Carlsonin ja Matti Raasakan kodeissa. Keskusteltiin minkälainen patsas hankitaan esiraivaajille. Määrättiin päivä jolloin juhla pidetään esiraivaajille joksi tuli heinäkuun 8 päivä joka oli sunnuntai vuonna 1956. Silloin paljastettiin muistopatsas ja juhlittiin Suomen itsenäisyyden muistopäivää.

Historiallisen Seuran naiset jotka huolehtivat ruokatarjoilusta olivat Fannie Michelson, Mrs. Ernest Ryyth, Emma Carlson, Kaisa Juntunen, Emma Nurmi, Hilda Juntunen. Ruokatarjoilu pidettiin huhtikuun 1 p:nä 1955 Rollan kaupungintalolla ja osanotto oli hyvä. Paljon kansaa kävi päivällisellä ja kahvilla ja tuloja oli ruokatarjoilusta $135.00.

Toisessa kokouksessa oli keskustelua maasta mille patsas sijoitetaan. Historiallisen seuran johtokunta meni Theodore Johnsonin, Leonard Johnsonin, Amalia Johnsonin ja Peter A. Johnsonin perikunnan

luokse, jotka olivat luvanneet antaa eekkerin maata sijoittamista varten. He tiedustelivat perikunnalta maan luovuttamista tätä tarkoitusta varten esiraivaajien patsasta varten. Perikunta hyväksyi maan luovutukesen patsasta varten joka sijaitsee Towner kauntissa Mt. View townshipissä 162, North Range 68, Section 11 South East Quarter Rollan tien varrella maantie 5:n pohjoispuolella, seitsemän ja puoli mailia itään Rollasta. Historiallisen seuran johtokunta, tilasi graniittipatsaan jonka hinta oli $440. Sen valmistuttua se tuotiin paikalle kesäkuun 28 p:nä vuonna 1956 Johnsonin maalle, lotille joka oli luovutettu patsasta varten.

Historiallisessa seurassa on nyt 80 jäsentä. Kunniajäseniä on seurassa esiraivaaja-vanhukset Mr. ja Mrs. John A. Huovinen, Mr. Henry Juntunen, Mrs. Kate Juntunen. Viimeksimainittu oli kunniajäsen. Hän kuoli lokakuun 31 päivä 1955. Yksi nuoremmista jäsenistä Jalmari Nurmi poistui kuoleman kautta vuonna 1955 joulukuun 15 p:nä. Niin myöskin eräs innokkaimmista jäsenistämme Adolph Halonen poistui keskuudestamme kuoleman kautta syyskuun 8 päivänä vuonna 1956.

Esiraivaajien muisto-patsaan paljastus ja vihkitilaisuus sekä Suomen itsenäisyyden muisto-juhlapäivää vietettiin vuonna 1956 heinäkuun 8 p:nä joka oli sunnuntai. Aamulla taivas oli pilvessä ja sateen näköinen ilma. Sitten alkoi tuuli, pilvet hajosivat ja aurinko tuli kirkkaana esiin taivaalle ja tuli kaunis päivä. Noin kello 10 aamupäivällä alkoi autoja väkeä täynnä virrata muistopatsaan luo. Kaksi miestä kantoi lippuja, Yhdysvaltain ja Suomen valtakuntain lippuja ja asettivat ne patsaan jalustalle. Wesley Raasakka ja Andrew Herrala olivat lippujen kantajina. Muistopatsaan paljastuksen suorittivat kaksi kunniavanhusta John A. Huovinen ja Henry Juntunen jotka vetivät verhon

patsaan päältä pois. Sitten torvensoittaja asettui patsaan viereen ja soitti signaalin. Kello 11 aamupäivällä oli patsaan vihkiminen jonka toimitti Kansallis-Seurakunnan pastori Edwin V. Gorts ja Historiallisen seuran jäsenet hartain juhlamenoin. Pastori Gorts puhui suomen- ja englannin kielellä ja johti kiitokseen ja rukoukseen. Hän piti saarnan ja puhui lyhyesti mieleenpainuvia sanoja molemmin kielin. Pyhitti heimolaistemme suurta saavutusta ja muistomerkin vihki ikuisiksi ajoiksi muistoksi tuleville sukupolville North Dakotan kansalle nähtäväksi. Laulettiin laulu englannin kielellä joka oli Star Spangled Banner ja suomenkielellä laulettiin Maamme laulu. Soitettiin signaali ja siirryttiin Rollan kaupungin korkeakoululle jossa tarjoiltiin maukas päivällinen suurelle juhlayleisölle. Juhlaohjelma suoritettiin koulun avarassa urheilu salissa.

Ohjelma alkoi Rollan soittokunnan soitolla. Molemmat liput koristivat juhlasalia. Juhlatoimikunnan esimies William Halonen piti tervehdyspuheen suomen- ja englanninkielellä. Sattuvin sanoin Rollan kaupungin majuri W. A. Munro tervehti englanninkielellä juhlayleisöä. Hän lausui tunnustuksen sanoja suomalaisille jotka olivat niin ansiokkaalla tavalla muistaneet erityisen muistopatsaan valmistuksella esiraivaajien toimia. Toisena puhujana oli Rollan kaupungin lakimies John A. Stormon joka puhui englanninkielellä suomalaisten työstä North Dakotassa Rollan kaupungissa ja Towner-kauntissa, Yhdysvalloissta. Hän mainitsi ensimmäiset suomalaiset siirtolaiset jotka tulivat Delaware, Pennsylvaniaan ja New Jerseyn valtioihin vuosina 1638-1645, aukoivat erämaat viljelykselle, suorittivat tärkeän osan ensimmäisten siirtolaisten kehittäessä maatamme. John A. Stormon puhui huomattavalla kunnioituksella suomalaisten historiallisesta työstä ja mitä he olivat tehneet Yhdysvalloissa. Suo-

menkielisen puheen piti Heikki Moilanen, Virginia, Minnesotasta. Tervehdyksen Eveleth, Minnesotasta lausui Alfred Keturi. Sattuvan puheen piti suomenkielellä Historiallisen seuran johtava jäsen ja juhlatoimikunnan jäsen tohtori K. Koski. Sitten esitettiin Rollan ja Towner-kauntin kunnioitettavat vanhukset joita oli vielä useita juhlatilaisuudessa, ja jotka olivat asuneet täällä 60 vuotta, nimittäin Mr. ja Mrs. John A. Huovinen jotka olivat asettuneet Towner-kauntin maanviljelijöiksi vuonna 1896. Ovat vielä hyvässä voinnissa ja asuvat Rollan kaupungissa jonne ovat siirtyneet vanhuuden päiviä viettämään. Maria Juusola, asettunut miehensä Matin kanssa uutisasukkaaksi Towner-kauntiin vuonna 1896. Matti Juusola kuoli vuonna 1942. Maria on elossa ja on vielä virkeä ja asuu Rock Lake'n kauppalassa. Henry Juntunen vaimonsa Katen kanssa asettuivat Towner-kauntin uutisasukkaaksi vuonna 1897. Vaimonsa kuoli vuonna 1955. Asuu tyttärensä Hildan ja poikansa Victorin kanssa Rollan kaupungissa. Miina Kinnunen miehensä Matin kanssa tuli Towner-kauntiin uutisasukkaaksi vuonna 1897. Miehensä Matti Kinnunen on kuollut useita vuosia takaperin. Miina Kinnunen asuu Rock Laken kauppalassa tyttärensä Irenen kanssa poikansa Einarin luona. On vielä hyvissä voimissa.

Ohjelmassa seurasi musiikkia Rollan soittokunnalta joka soitti useita kappaleita. Helen Saari soitti komean marssin harmonikalla ja useita muita kauniita sävellyksiä. Evelyn Kallinen myös soitti useita kauniita kappaleita pianoharmonikalla. Charles Juntunen esitti vetopasuunasoittoa, Rudolph Waltari soitti harmonikalla ja veljekset John, Alfred ja James Juntunen soittivat mandoliinilla ja kitaralla useita kauniita kappaleita: Kulkurin valssin ynnä muita kauniita marsseja ja lauluja. Shirley Carlson soitti pianolla Finlandian. Kaunista soittoa

esittivät Susan Rosscup ja Charles Juntunen jotka yhdessä soittivat pianolla ja torvella.

Juhla päätettiin puheenjohtaja William Halosen lausunnoilla ja kiitoksilla juhlassa esiintyneille ja juhlayleisölle joka oli suurilukuisena saapunut tilaisuuteen. Lopuksi oli kahvitarjoilu. Niin päättyi tämä harvinainen esiraivaajien juhla kello 5 aikana illalla ja lähdettiin kotia kohti tästä harvinaisesta tilaisuudesta.

MUISTELMIA PATSAAN HANKINNAN ALKUTOIMISTA

Kun esiraivaajien patsas oli saatu, alettiin järjestää puitten istuttamista patsas-lotille. Maa oli muokattu keväällä vuonna 1956, kynnetty ja karhittu ja kivet noukittu pois. Sitten kylvettiin kuohkeaan maahan heinänäsiementä ja eräänä iltana kesäkuun lopulla istutettiin puita, kuusipuu, haapoja, Kiinanpuu ja bakselteriä patsaslotille. Historiaseuran miehet tekivät työn.

Heinäkuun 12 p:nä vuonna 1956 oli keskusteluja historia kirjan kirjoittamisesta kokouksessa joka pidettiin Matti Raasakassa. Kirjan tulee kertoa Towner-kauntin suomalaisista uutisasukkaista, heidän elämästään ja toiminnoistaan. Samalla päätettiin pitää Historiaseura käynnissä. Seurasi kokouksia elokuun 9 p:nä 1956 Kalle Marttiinissa, Rock Lake'llä North Dakotassa ja marraskuun 9 p:nä 1956 Albert Pantsarissa joka myöskin oli Rock Lake'llä. Kokouksissa oli laulua, lukemista ja vapaa kahvitarjoilu.

SUOMALAISTEN OSUUSTOIMINTA

Osuustoimintaa aloittivat Towner-kauntin suomalaiset vuonna 1917. Työskentelivät ja rakensivat osuusviljaelevaattorin viljan säilytys- ja ostopaikan Armourdalen kauppalaan, joka kauppala sijaitsi

suomalais-asutuksen keskellä, Soo Line rautatien varrella. Nykyisin se on vielä suurennettu ja voi säilyttää 50,000 bushelia viljaa sen suojissa. Samassa rakennuksessa on viljan puhdistuskone eli mylly jolla puhdistetaan siemenet jotka kylvetään peltoon; nisua, pellavaa, ohraa ja kauraa.

Osuustoiminnan johtokuntaan kuuluvat Wesley Juntunen, Arvid Kurtti, Robert Carlson, Wilfred Juntunen ja Elmer Johnson. Osuustoiminta-viljan osto käsittelee paljon viljaa syksyisin. Ostaa maanviljelijöiltä viljan ja lähettää maailman markkinoille. Osuuskuntaan kuuluu 70 jäsentä. Yksi mies hoitaa viljaelevaattoria ja on siinä läpi vuoden työssä.

SUOMALAISTEN TOIMIEN TARKISTAMISTA

Nyt kun kymmenen vuoden takaa katsoo Townerkauntin suomalaisten elämää, heidän pyrkimyksiään ja elämänmenoaan, paljon on ollut kokemuksia ja vastoinkäymisiä. Kaikki on kuitenkin voitettu. Lopuksi todettakoon, että nuori sukupolvi saa tästä nauttia. Muhkeat talot on maatiloilla joissa on kaikki mukavuudet, autot, radiot, televisio, sähkövalot, kauniit puistot, lainehtivat pellot ja työtä säästävät koneet jotka tekevät työn. Vanha sukupolvi on pian mennyt haudan lepoon. Ei ole enään suuresta esiraivaaja joukosta monta jälellä. Vain kuusi on jälellä vanhasta sukupolvesta, nimittäin John A. Huovinen, Henry Juntunen, Joseph Carlson, Abraham Savaloja, Henry Hendrickson ja Leevi Hendrickson. Nuori sukupolvi astuu reippaana esiin ja jatkaa edesmenneitten työtä tuleviin aikoihin.

TOWNER-KAUNTIN MT. VIEW EVANKELIS-LUTERILAISEN SEURAKUNNAN HISTORIAA, ROLLA, NORTH DAKOTASSA

"Sillä niinkuin sade ja lumi, joka taivaasta tuli, ei sinne palaja, vaan kostuttaa maan, tekee sen hedel-

mälliseksi ja kasvavaksi, antaa kylväjälle siemenen ja syöjälle leivän, niin on myös minun sanani joka minun suustani lähtee. Ei se minun tyköäni tyhjänä palaja, vaan tekee sen mitä varten minä sen lähetän." Jes. 55:10:11.

Niin on myös tänne Dakotan aavikolle kylvetty ihmis-sydämiin Herran sanan siementä ja se on säilynyt ja kasvanut vaikka seurakuntaelämä on tosin ollut hyvin heikkoa. Toisinaan tätä sanan siementä ovat tänne kylväneet seuraavat pastorit: J. H. Warmanen, Hjelt, Huuskonen, Ovaskainen, Anttila, Westerback, Haakana, Wilen, Wilenius, M. P. Miettinen, Lampela, T. Miettinen ja nykyään E. V. Gortes, kaikkiaan 60 vuotta kaikki pastorit huomioon ottaen. He toimivat toivorikkaana ja vakuutettuna siitä, että saavat ajallisen toimeentulonsa täältä viljelemättömältä preeria-alueelta alkuaikoina kun uutisraivaajat asettuivat tänne asumaan ja tulevat vuodet totesivat, että maa oli rikasta, sillä nykyään pidetään tätä seutua, Rolla, N. D., maailman leipäkorina (Bread Basket of the World). Suomalaiset kokoontuivat heinäkuun 21 p:nä 1901. Kokousta johti I. H. Warmanen. Hän selosti kokouksen tarkoitusta, nimittäin seurakunnan perustamista joka tapahtuu tässä kokouksessa. Päätettiin perustaa seurakunta ja laillistetaan Evankelis-Luterilaiselle pohjalle. Nimeksi annettiin Towner-kauntin Evankelis-Luterilainen Itsenäinen Seurakunta. Ensimmäiset virkailijat olivat: puheenjohtaja Abel Pyykkönen, varapuheenjohtaja John Lehtola, kirjuri Peter A. Johnson, valtuusmiehet Paul Parvey, John Huovinen, Matti Kinnunen, ja Joonas Niemi. Diakoonit Abel Pyykkönen, John Lehtola, Matti Kinnunen, Sakari Juntunen ja Frank Anderson. Aivan ensimmäisenä vuotena koottiin kolehti kirkon rakentamista varten, mutta ei vielä silloin kirkkoa rakennettu. Jumalanpalveluksia pidettiin kodeissa ja kouluissa ja suo-

malaisten haalilla. Seurakunnan alkuaikana todettiin tarpeelliseksi kasvattaa lapsia Jumalan sanan tuntemiseen ja pastori E. Ovaskaisen aikana vuonna 1905 perustettiin pyhäkoulu. Vuonna 1906 vuosikokouksessa tuotiin esiin paikallisen papin tarpeellisuus. Seuraavana vuonna pastori Anttila tuli tämän seurakunnan paikalliseksi papiksi. Hän palveli tätä seurakuntaa kuolemaansa asti. Pastori Westerbackan aikana perustettiin Naisten liitto joka on toiminut aivan tähän asti. Ensimmäiset virkailijat olivat Edla Juntunen, puheenjohtaja ja Hilja Week, kirjuri. Mrs. John Huovinen, rahastonhoitaja, Lily Hill, rahastonkirjuri, Mrs. Henry Hendrickson, järjestyksen valvoja.

Nykyiset virkailijat Naisten Liitossa ovat seuraavat: puheenjohtaja Mrs. Mamie Kaleva, varapuheenjohtaja Miss Amalia Johnson, kirjuri Miss Jennie Efraimson, rahastonhoitaja Mrs. Ole Johnson.

Towner-kauntin Evankelis-Luterilainen Itsenäinen Seurakunta yhtyi Kansallis-Kirkkokuntaan vuonna 1919 ja nimestä pyyhittiin pois sana "itsenäinen." Pastori Haakana tuli seurakuntaan papiksi vuonna 1922. Seurakunnassa syntyi uutta innostusta pyhäkouluun joka oli joutunut lamauksiin pastori Westerbackan läähdettyä pois paikkakunnalta. Nyt se alkoi uudelleen toimimaan. Kirkon rakentamis kysymys tulee uudelleen esille ja sillä seurauksella, että sitä alettiin rakentamaan keväällä vuonna 1926. Lars Akneberg, norjalainen maan omistaja ja kauppias Perth, North Dakotassa luovutti eekkerin maata kirkolle jolle kirkko rakennettiin ja se valmistui lokakuun 10 p:nä samana vuonna jolloin se vihittiin pyhään tarkoitukseensa.

Pastori Haakana perusti myöskin laulukuoron. Hän joutui kuitenkin eroamaan toimestaan heikon terveyden vuoksi ja seurakunta jäi ilman pappia. Seurakunta valitsi Magnus Hjeltin maallikko-saar-

naajaksi suorittamaan papillisia toimia. Syksyllä vuonna 1932 seurakunta lähetti kutsun pastori M. P. Miettiselle tulla hoitamaan Towner-kauntin Mt. View Evankelis-Luterilaista seurakuntaa ja hän otti kutsun vastaan. Lasten kasvatustyötä jälleen korostettiin. Niinpä päätettiin pitää kesäkoulua ja sen opettajana toimi pastori Miettinen ja Mrs. Fannie Miettinen. Nuorisoliitto myöskin virkosi eloon. Pidettiin iltaisin nuorisoliiton tilaisuuksia.

Vuonna 1936 seurakunta hommasi hautausmaan kirkon viereen, saatuaan kahden eekkerin suuruisen maapalasen Lars Aknebergiltä joka oli aikaisemmin luovuttanut maan kirkolle jolle kirkko rakennettiin. Ensimmäinen seurakuntalainen joka sinne haudattiin oli Mrs. Anna Johnson, seurakunnan kirjurin, Peter A. Johnsonin vaimo.

Seurakunnalle lankesi velvollisuuksia autaa puutteessa olevia. Suomalaisia ryhdyttiin Suomessa auttamaan, Suomen sodan tuottamien vaikeuksien vuoksi vuonna 1939. Tämä avustaminen tapahtui Punaisen Ristin kautta. Erityinen komitea valittiin hoitamaan tätä asiaa johon kuului pastori M. P. Miettinen, John A. Huovinen, Alfred Efraimson, Henry Koski, Magnus Hjelt, ja Iivari Pyykkönen.

Vuonna 1940 seurakunta jäi ilman pappia kun M. P. Miettinen kuoli talvella helmikuussa vuonna 1940. Pastori Wilen alkoi kulkea kerran kuukaudessa paikkakunnalla kotilähetys-pappina. Kesäkoulun pito jäi seminaarilaisten varaan.

Maaliskuussa vuonna 1945 pastori Eugen Lampela tuli vakituiseksi papiksi Towner-kauntiin Mt. View Evankelis-luterilaiseen seurakuntaan. Innostus kasvoi ja seurakuntatyö alkoi mennä eteenpäin. Pappila ostettiin Rock Lake'n kauppalasta. Syyskuussa vuonna 1945 pyysi Rock Lake'n englanninkielinen seurakunta yhtyä samaan piiriin Kansallis-kirkkokuntaan. Sitä oli tähän saakka hoitaneet Missouri

Synodan papit ja seurakunta sai nimekseen All Nation's Lutheran seurakunta. Yhtyminen Kansallis-Kirkkokuntaan tapahtui vuonna 1946. Pastori Lampela erosi seurakunnista vuonna 1948. Pastori Toivo Miettinen sai kutsun tulla hoitamaan seurakuntia syyskuun 30 p:nä vuonna 1947. Hän tuli Townerkauntin Mt. View Evankelis-Luterilaisen seurakunnan ja Rock Lake, N. D. All Nations Lutheran seurakunnan hoitajaksi. Kokouksessaan v. 1949 Mt. View seurakunta päätti korjata kirkkoa. Päätettiin rakentaa alttari, päällystää kirkon vanhat seinät sisältä sekä langoittaa kirkko ja kellari, että saatiin sähkövalot valaisemaan kirkkoa. Seurakunnan miehet tekivät työn. Kirkon uudistaminen oli tehty ja toiminta jatkui. Toukokuussa vuonna 1954 pastori Toivo Miettinen erosi seurakunnasta ja seminaarilainen Harold Kallio tuli hoitamaan seurakuntaa ja jumalanpalveluksia pitämään. Syyskuussa hän lähti takaisin seminaariin opinnoitaan jatkamaan. Marraskuun 7 p:nä alkoi pastori Edwin V. Gorts hoitamaan Towner-kauntin Mt. View luterilaista seurakuntaa ja Rock Lake, N. D. All Nations Lutheran seurakuntaa. Pastori Gorts on selvä jumalansanan saarnaaja sekä innokas, kykenevä mies. Jumalanpalvelukset pidetään suomen- ja englanninkielellä. Seurakunnassa Mt. Viewssa on 100 maksavaa jäsentä. Rippikoulu on englanninkielinen a pyhäkoulu toimii englanninkielisenä. Opettajana on Mrs. Mamie Kaleva. Seurakunnan enemmistö Rollan ja Towner kauntin Mt. View seurakunnassa ovat maanviljelijöitä. He asuvat Rollan ja Rock Lake'n kauppalassa jota matkaa on 22 mailia. Mt. View Evankelis-Luterilainen kirkko sijaitsee Rollan ja Rock Lake'n kaupunkien välillä, 10 mailia molemmista kaupungeista.

Mainittakoon, että paikkakunnalla kasvatetaan Durum-vehnää ja tehdään kuuluisaa spagetia ja

makaroonia. Yhdeksänkymmentä prosenttia maamme Durum-vehnää kasvatetaan keski-pohjois-North Dakotassa. Onpa Towner-nimi annettu yhdelle Durum-vehnälajiksi. Siitä syystä sitä kasvatetaan niin suuressa määrässä Towner kauntissa.

Rollan kaupunki on noin kymmenen mailia Canadan rajalta. Paikkakunnalla on asukkaita 1500 paikkeilla, mutta pieni osa heistä on suomalaisia. Paikkakunnalla on Missouri Synodan kirkko ja E.L.C. kirkko sekä Apostolis-Luterilainen kirkko, Presbyteeri kirkko, Methodist kirkko, Assembly of God kirkko ja katollinen kirkko. Rollan kaupungissa on Jewel Bearing-tehdas joka on ainoa pohjois-Amerikassa. Siellä valmistetaan jalokiviä, tarkkuusvälineitä, precision instrumentteja. Suurin osa työläisistä on intiaaneja.

Yksi seurakuntamme tytöistä Miss Mavis Nurmi on Jewel Bearing tehtaalla kirjanpitäjänä.

Turtle Mountain Indian Reservation on vain muutama maili länteen Rollasta.

(Pastori Toivo Miettisen ja Jennie Efraimsonin kirjoittamasta seurakunnan historiasta kokoillut ja kirjoittanut Wäinö E. Kontio.)

Rollan kylä

Elämän Kevät julkaisu jonka aikanaan on kustantanut Pohjois-Dakotan Suomalainen Kristillinen Nuorisoliitto, kertoo paikkakunnan varhaishistoriasta seuraavasti:

"Pohjois Dakotan valtiossa lähellä Manitobaa, Canadan rajaa, Rollette ja Towner kaunteissa, asustaa suomalaisia maanviljelyksessä noin 350-400, lapsetkin lukuun otettuna. Tätä suomalaista kylää yleisemmin kutsutaan Rollan kyläksi.

Ensimmäiset suomalaiset, nim. John Jussero ja perheensä ja Matti Juusola ja hänen perheensä, saa-

puivat tänne Rockportista, Mass. toukokuun 1 p. 1896. Noin yhtä vuotta myöhemmin saapui P. A. Johnson myöskin Massan valtiosta. Etelä Dakotasta saapui samoihin aikoihin John Huovinen.

Järjestynyttä yhteispyrintö toimintaa alkoi täällä suomalaisten keskuudessa vuonna 1901. Sanottuna vuonna heinäkuun 21 p:nä perustettiin Ev. Luth. itsenäinen seurakunta. Perustavan kokouksen puheenjohtajana toimi pastori J. H. Warmanen joka siihen aikaan toimi Calumet, Mich. suomalaisen Kansallisseurakunnan opettajana. Seurakunnan ensimmäisiksi virkailijoiksi valittiin: Abel Pyykkönen, John Lehtola, P. A. Johnson, Mikko Hattu, Paavo Parviainen, John Huovinen, Matti Kinnunen, Joonas Niemi ja Frans Anderson.

Samana vuonna marraskuun 9 p. perustettiin paikkakunnalle suomalainen lainakirjasto. Lainakirjaston perustamista puuhasivat edellämainitun seurakunnan jäsenet ja seurakunnan ensimmäinen pastori O. Hjelt. — Nykyään on kirjastossa noin 350 nidosta.

Tammik. 8 p. 1902 perustettiin ja laillistettiin Towner kauntin suomalainen Apostolis Luterilainen seurakunta. Seurakunnan perustavat henkilöt olivat: Henry Simonson, John Wilson, Paul Jurmu, Matti Koski, Taniel Mursu, John Michelson, Matti Käkelä, Jacob Tapanila, Sakari Honkavaara, Jacob Maunu, John Honkala, Edward Anunti, ja Frank Anderson. Seurakunnan ensimmäiseksi opettajaksi valittiin Henry Simonson, joka oli siinä toimessa vuoteen 1908. Seuraava oli Matti Käkelä ja oli siinä toimessa v. 1912. Nykyään toimii seurakunnan opettajana Matti Koski. — Seurakunnalla on oma pienoinen kirkko. Myöskin se omistaa hautausmaan, joka on kaikkia paikkakunnan suomalaisia varten.

Vuonna 1905 rakennettiin kylälle kokoushuone palvelemaan suomalaisia, heidän siveellisten kokouk-

siensa pitoa varten. Tätä kokoushuonetta, jota kutsutaan "kansan-taloksi" on käytetty myöskin suomalaisen seurakunnan jumalanpalveluksien ja kokouksien pitoa varten. Talvella, v. 1915 oli melko kiihkeä kiistaa suomalaisten käyttöoikeudesta. Sosialistit surullisen kuuluisan tapansa mukaan yrittivät suorittaa raakaa ja siveetöntä ohjelmaansa tässä kansantalossa. Mutta paikkakunnalla asuva uskonnollinen väestö nousi yksimielisesti vastaan. Ja uusilla säännöillä rajoitettiin sosialistien sekä muittenkin valta- ja käyttö-oikeus, ettei kokoushuoneessa saa suorittaa kristillisyyttä loukkaavaa ohjelmaa missään muodossa.

Maaliskuussa v. 1912 tehtiin ensimmäinen yritys perustaa paikkakunnalle kristillinen nuoriso seura. Tämän kirjoittaja piti perustavan kokouksen, jossa laskettiin perustus kristilliselle nuorisoseuralle. Tarkoitus oli, että seura tulee toimimaan Ev. Luterilaisen seurakunnan yhteydessä. Mutta, kun syntysanoja seuralle ei heti voitu saada, niin seuraavissa kokouksissa alkoivat kulkevat työmiehet, joita oli suuri määrä yhtynyt seuraan, väittämään seuraa itsenäiseksi, ja sen mukaisia sääntöjä koettivat saada seuralle. Esimieheksi seuralle valittiin eräs Jalmari Aalto. Hän laati seuralle säännöt. Näytteeksi, että minkälaiselle perustukselle tahdottiin laskea se työ, jonka piti tarkoittaa nuorison kristillistä ja siveellistä kasvattamista, olkoon tähän lainattu säännöistä ensimmäinen pykälä. Se kuuluu: "Towner Countyn Suomalaisen Itsenäisen Nuorisoseuran tarkoituksena on, toimia korkeimman sivistyksen perusteella, herättää paikkakunnan suomalaisen väestön ja etenkin nuorison keskuudessa siveellisyystunteita ja pitää vireellä isänmaallista innostusta sekä myöskin taistella väkijuomia ja niiden tuottamia paheita vastaan.

Kuten huomataan lainauksesta, ei seuralle mää-

rätty mitään varmaa kantaa. Mainitaan kyllä "korkeammasta sivistyksestä," mutta riidanalaiseksi jää kysymys siitä mikä on se "korkeimman sivistyksen perusta". Seuran tarkoitus merkittiin myöskin kovin epämääräiseksi.

Tällainen seuran kanta ei tietenkään tyydyttänyt läheskään kaikkia. Tämän kirjoittajan kanssa paikkakunnalla asuvat nuoret ja monet vanhatkin vaativat, että seura on saatava takaisin sille perustukselle, mihin se alussa tahdottiin laskea. Kysymyksestä tuli äänestys seuran jäsenten kesken. Äänestyksen tulos oli, että itsenäistä ja vapaata kantaa puoltavat voittivat kahdella äänellä. Mutta seuran kuolemantuomio myöskin samalla julistettiin, sillä paikkakunnalla asuva nuoriso heti erosi seurasta ja seura hajosi.

Kesäkuun 14 p. 1914 oli taas nuorison kokous Kansantalolla. Kokouksen avasi Waldemar Hjelt ja lyhyessä puheessaan ehdotti, että paikkakunnalle perustettaisiin nuorisoseura. Esitystä kokoontunut yleisö kannatti. Tämän kirjoittaja valittiin kokouksen puheenjohtajaksi ja kirjuriksi W. Hjelt. Laulettiin laulu Pyhäkoululaulukirjasta No. 30, jonka jälkeen tämän kirjoittaja puhui nuorisotyön merkityksestä, osoittaen kansamme elämästä otetuilla esimerkeillä kuinka nuorisoseura, kun se on kristillisellä pohjalla, kasvattaa nuorisoa hyvään. Mutta nuorisoseura, jolla ei ole kristillistä pohjaa, ei minkäänlaista jaloa ja korkeaa ihannetta päämääränä, vaan toimii ainoastaan huvittelua varten, on koko kyläkunnalle pahennukseksi ja nuorisolle itselleen turmioksi. — Tuli kysymys: halutaanko nyt perustaa nuorisoseura ilman kristillistä pohjaa, vaiko kristillistä nuorisoseuraa? Kysymys: josko seura perustetaan Suomal. Ev. Luth. seurakunnan yhteyteen, herätti jonkun verran erimielisyyttä. Oli niitä, jotka ymmärsivät, että yhdistymällä seura seura-

kuntaan, kootaan ja kasvatetaan nuorisoa seurakunnan yhteyteen ja olisi siis kokoamistyötä. Ja seurakunnan yhteydessä seura paremmin kuin itsenäisenä voisi säilyä kristillisellä kannalla. Muistettiin kuinka muutamilla paikkakunnilla itsenäiset nuorisoseurat, joilla sääntöjen mukaan oli kristillinen kanta, olivat muuttuneet toimintansa puolesta kaiken kristillisyyden vastustajiksi, oikeiksi villeyden ja turmeluksen lähteiksi. — Oli niitäkin, jotka puolustivat itsenäistä kristillistä nuorisoseuraa. Seurasi äänestys, jossa seurakunnan yhteyttä kannattava puoli voitti. Niin perustettiin Ev. Luth. seurakunnan yhteyteen kristillinen nuorisoseura, jolle nimeksi annettiin "Aavikon Ruusu". Saman sisältöiset säännöt kuin on Brocketin Nuorison osastolla hyväksyttiin "Aavikon Ruusulle."

Seuran ensimmäisiksi virkailijoiksi valittiin seuraavat henkilöt: Puheenjohtajaksi, neiti Edla Juntunen; varalle, Valdemar Hjelt; kirjuriksi, neiti Lilja Hill; varalle, Edward Marttiini; rahastonhoitajaksi, Ivari Pyykkönen ja rahastonkirjuriksi, neiti Emma Kinnunen.

Nykyään on seurassa jäseniä lähes viisikymentä. Seuran toiminta on vilkasta. Kiitollisuudella sopinee mainita, että useita vanhempiakin henkilöitä kuuluu nykyään seuraan ja he toimivat innokkaasti sen hyväksi.

Nykyinen "Aavikon Ruusun" johtokunta on: Puheenjohtaja, Edla Juntunen; pöytäkirjuri, Elviira Koski; rahastonhoitaja, Ivari Pyykkönen; rahastonkirjuri, Emma Kinnunen ja järjestyksenvalvoja, Joosep Nelson. Ohjelmavaliokuntaan kuuluu: Edla Juntunen, Emma Kinnunen ja Kasperi Pyykkönen. Palvelijatar, Amalia Johnson. *M.N.W.*

Kaapo Hemming (Hemminki)

Kaapo Hemming (Hemminki) syntyi Nurmossa, V. l. Suomessa vuonna 1872 ja saapui Yhdysvaltoihin ollessaan 19 vuoden ikäinen. Hän työskenteli etelä

Apostolis Luth. kirkko Mt. View townshipissä, Rolla, N. Dakotassa.

Kapo Hemmingin perhe kuva vuodelta 1915 jossa lapset Toivo, Eriea ja Arvo vanhempiensa Mr. ja Mrs. Kaapo Hemmingin kanssa.

Dakotassa, Nevadassa ja eräillä muilla paikkakunnilla, myös Suomessa. Hän tuli Rollaan v. 1896 yk-

sinäisenä miehenä ja otti homestead maatilan paikalla jossa suomalainen haali nyt sijaitsee. Hän myi farmin Henry Juntuselle ja matkusti Kuubaan ja muille alueille ja sitten tuli takaisin ja osti farmin John Honkalalta joka maatila on vielä perheen hallussa. Vuonna 1908 Liisa Ristilä tuli Rollaan ja meni avioliittoon Kaapo Hemmingin kanssa. Hän oli myös syntyisin Nurmosta V. l. Suomesta jossa hän syntyi vuonna 1879. Heille syntyi 3 lasta Toivo, Ereia ja Arvo. Toivo on nyt viljelemässä kotitilaa. Eriea on avioliitossa ja on Mrs. Oscar Halone ja he myöskin farmaavat tällä alueella. Arvo joka oli nuorin, kuoli vuonna 1918 kesäkuussa jolloin liikkui influenssa kautta maan.

Kaapo Hemming kuoli toukokuun 17 p:nä 1928. Mrs. Liisa Hemming meni avioliittoon John Kankaan kanssa vuonna 1930 ja Mr. Kangas kuoli vuonna 1944. Mrs. Liisa Kangas on asunut Rollan kauppalassa viimeiset muutamat vuodet.

Otto Herralan perhe

Otto Henry Herrala oli syntynyt Oulaisissa, O. l. Suomessa ja hän tuli Yhdysvaltoihin vuonna 1900. Meni avioliittoon vuonna 1902 Redridge, Michiganissa Lydia Alina Kosken kanssa joka kuoli toukokuun 13 p:nä 1936 ja on haudattuna suomalaiseen luterilaiseen hautausmaahan joka on pohjoiseen Perth, pohjois Dakotassa.

Takarivi vasemmalta oikealle lukien: Aune (Mrs. Eugen Anderson, Detroit, Mich.); Melma (Mrs. Herman Doucette, Los Angeles, California); Anna (Mrs. Wayne Neva, Minneapolis, Minnesota); David, Seattle, Washington; Edna (Mrs. William Höyhtyä, Perth, North Dakota); Senia (Mrs. John Halone, Rolla, North Dakota); Marian (Mrs. Reno Juntunen, Hansboro, North Dakota). Etu rivi vasemmalta oikealle: Otto Jr., Peoria, Illinois; Heino, Rolla. North Dakota, Otto Sr., Rock Lake, North Dakota; Henry, Rock Lake, N. D.; ja Alfred, Hansboro, N. D.

Lapsista mainittakoon, että 11 on elossa ja kaksi kuoli syntyissään.

Anna Helena Herrala syntyi heinäkuun 28 p:nä 1903 Redridge, Michiganissa. Meni avioliittoon heinäkuun 8 p:nä 1926 Cando, pohjois Dakotassa, tuomari Brooke vihki hänet Edward Wayne Nevan kanssa joka on syntynyt marraskuun 30 p:nä 1902 Isaac ja Kristiina Nevan poikana. Heille syntyi 5 lasta jotka ovat Inez Marian Neva, syntynyt maaliskuun 25 p:nä 1927 Perth, pohjois Dakotassa; Evelyn Rosalyn Neva syntynyt syyskuun 12 p:nä 1929 Hansboro, pohjois Dakota, ja mennyt avioliittoon maaliskuun 6 p:nä 1954 Theron Hornin kanssa Minneapolis, Minnesotasta. Heillä 2 lasta Theron Robert Horn Jr., syntynyt lokakuun 5 p. 1955 ja Susan Kay Horn, syntynyt lokakuussa 1955.

Ronald Wayne Neva, syntynyt kesäkuun 4 p:nä 1934 Perth, pohjois Dakotassa. Helen Lydia Neva, syntynyt helmikuun 27 p:nä 1937 Perth, pohjois Dakotassa. Fred Roy Neva, syntynyt helmikuun 25 p:nä 1939 Perth, North Dakotassa.

Henry Helmer Herrala, syntynyt marraskuun 21 p:nä 1904 Redridge, Michiganissa. Meni avioliittoon marraskuun 19 p:nä 1935 Rolla, pohjois Dakotassa Hilda Katherine Pohkamon kanssa joka on syntynyt maaliskuun 7 p:nä 1907 Wisconsinissa Jacob ja Mary Pohkamon tyttärenä.

Heino Mathew Herrala syntyi huhtikuun 14 p:nä 1906. Meni avioliittoon joulukuun 21 p:nä 1929 Perth, pohjois Dakotassa saarnaaja Matt Käkelä yhdistäen hänet avioliittoon Vieno Juntusen kanssa joka on syntynyt helmikuun 1 p:nä 1913 Perth, pohjois Dakotassa Pete ja Ida Juntusen tyttärenä. Heillä on kaksi lasta: Claudia Joyce, syntynyt lokakuun 12 p:nä 1945 Rolla, pohjois Dakotassa ja Bonita Marie, syntynyt lokakuun 4 p:nä 1948 niinikään Rollassa.

Melma Esther Herrala syntynyt huhtikuun 24 p:nä 1908 ja vihitty avioliittoon heinäkuun 11 p:nä 1928 Rolla, pohjois Dakotassa tuomari Coghlan toimien Herman Leo Doucetten kanssa, syntynyt elokuun 17 p:nä 1908 William ja Virginia Doucetten poikana. Heillä on yksi lapsi Robert Doucette joka on syntynyt joulukuun 10 p:nä 1930 Cando, pohjois Dakotassa joka on vihitty Philadelphia, Pennsylvaniassa Shirley Tedlockin kanssa ja heillä on yksi lapsi Steven Robert Doucette syntynyt vuonna 1957.

Alfred Edwin Herrala syntynyt tammikuun 13 p:nä 1910 ja meni avioliittoon lokakuun 17 p:nä 1928 Cando, pohjois Dakotassa Goldie Hendricksonin kanssa, tuomari Brooke vihkien heidät. Goldie on syntynyt huhtikuun 11 p:nä 1911 Hansboro, pohjois Dakotassa August ja Mary Hendricksonin tyttärenä. Heillä on yksi lapsi Floyd Duane Herrala joka syntyi huhtikuun 27 p:nä 1930 Hansboro, pohjois Dakotassa ja meni avioliittoon syyskuun 13 p:nä 1953 Aileen Fagerlundin kanssa, Oliver ja Rosie Fagerlundin tytär, ja heidät vihki pastori Anderson. Heillä on yksi lapsi Brett Russell Herrala joka syntyi toukokuun 23 p:nä 1955.

Otto Arnold Herrala syntyi syyskuun 7 p:nä 1912 ja meni avioliittoon joulukuun 22 p:nä 1946 Chula Vista, Californiassa Dorothy Rene Williamsin kanssa joka on syntynyt lokakuun 21 p:nä 1913 Kansas City, Kansasissa. Heillä on yksi lapsi Arlene Herrala, syntynyt huhtikuun 2 p:nä 1948.

Aune Amelia Herrala syntyi elokuun 20 p:nä 1913 Perth, pohjois Dakotassa. Meni avioliittoon maaliskuun 25 p:nä Highland Park, Michiganissa Eugene Axel Andersonin kanssa joka on syntynyt elokuun 21 p:nä 1911 Michiganissa Jacob ja Hilma Andersonin poikana. Heille syntyi kolme lasta Glenda Ellen Anderson syntynyt syyskuun 27 p:nä (year?) Highland Park, Michiganissa. Lenida Anderson, syn-

tynyt syyskuun 7 p:nä 155 Highland Park, Michiganissa, Russell Eugene Anderson, syntynyt toukokuun 7 p:nä 1947 Highland Park, Michiganissa.

Edna Eleanor Herrala syntynyt joulukuun 1 p:nä (year?) Perth, pohjois Dakotassa ja vihitty avioliittoon Perthissa heinäkuun 12 p:nä 1933 saarnaaja Matt Käkelä toimien, William Höyhtyän kanssa joka on syntynyt joulukuun 14 p:nä 1908 Andrew ja Teckla Höyhtyän poikana. Heille on syntynyt neljä lasta: Helen Edna Lydia Höyhtyä syntynyt tammikuun 16 p:nä 1936 Baudette, Minnesotassa joka meni avioliittoon Richard Gailfusin kanssa Rolla, pohjois Dakotassa syyskuun 3 p:nä 1955 pastori Loren Spaulding toimien. James William Höyhtyä syntynyt kesäkuun 10 p:nä 1942 Rolla, pohjois Dakotassa; Linda Mae Höyhtyä, syntynyt toukokuun 7 p:nä 1944 Rolla, pohjois Dakotassa ja Judith Gail Höyhtyä, syntynyt heinäkuun 30 p:nä 1945 Rolla, pohjois Dakotassa.

Senia Lydia Herrala, syntynyt joulukuun 27 p:nä 1918 Perth, pohjois Dakotassa. Mennyt avioliittoon marraskuun 27 p:nä 1935 Cando, pohjois Dakotassa John Halosen kanssa joka on syntynyt maaliskuun 16 p:nä 1910 John ja Saima Halosen poikana (tuomari Reese toimien). Heillä on kaksi lasta John David Halone joka syntyi joulukuun 22 p:nä 1942 Rolla, pohjois Dakotassa ja Terrence Keith Halone, syntynyt huhtikuun 11 p:nä 1947 Rolla, pohjois Dakotassa.

Andrew David Herrala, syntynyt heinäkuun 25 p:nä 1921 Pertha, pohjois Dakotassa. Meni avioliittoon marraskuun 23 p:nä 1943 Eileen Eleanor Juntusen kanssa joka on syntynyt heinäkuun 5 p:nä 1921 Charles ja Olga Juntusen tyttärenä, saarnaaja Otto Herrala toimien vihkimisen. Heillä on yksi lapsi Randall David Herrala, syntynyt elokuun 2 p:nä 152 Rolla, pohjois Dakotassa.

Bessie Marian Herrala syntyi tammikuun 27 p:nä 1924 Perth, pohjois Dakotassa. Hän meni avioliittoon marraskuun 6 p:nä 1941 Perth, pohjois Dakotassa Reno Delvin Juntusen kanssa joka on syntynyt heinäkuun 22 p:nä 1922 Mt. View townshipissä Charles ja Olga Juntusen poikana, saarnaaja Herrala toimien. Heille on syntynyt neljä lasta Carole Jean Juntunen, syntynyt lokakuun 16 p:nä 1942 Rolla, pohjois Dakotassa, Marlene Maria Juntunen, syntynyt tammikuun 15 p:nä 1944 Rolla, pohjois Dakotassa, Loraine Marian Juntunen, syntynyt toukokuun 21 p:nä 1946 ja Barbara Janelle Juntunen, syntynyt syyskuun 23 p:nä 1950 Pertha, pohjois Dakotassa.

* * *

Otto Henry Herrala vihittiin avioliittoon toisen kerran leskivaimo Mrs. Lydia Räisäsen kanssa joka on syntynyt huhtikuun 2 p:nä 1890 Mauno ja Sophia Ahon tyttärenä, saarnaaja Adolph North toimien. Mrs. Lydia Räisänen oli Elias Räisäsen leski ja hän kuoli huhtikuussa 16 p:nä 1956 Minneapolis, Minnesotassa ja on haudattuna suomalaiselle luterilaiselle hautausmaalle pohjoiseen Perthistä.

Otto Herrala on ollut Apostolis Luterilaisen kirkon saarnamiehenä monta vuotta.

Mr. ja Mrs. Iver Bykönen

Mr. ja Mrs. Iver Bykönen olivat alkuasukas perheistä yhdet jotka asuivat Mt. View townshipissä, Towner kauntissa.

Mr. ja Mrs. Iver Bykönen

Iver Bykönen oli Mr. ja Mrs. Abel Bykösen poika joka oli syntynyt lokakuun 28 p:nä 1878 Suomusalmella, Suomessa. Hän saapui Yhdysvaltoihin 2 vuoden ikäisenä vanhempiensa mukana. He asuivat 4 vuotta Hancock,

Michiganissa ja sitten muuttivat Esteline, etelä Dakotaan josta tulivat Rollaan jossa alkoivat farmaamaan.

Mrs. Iver Bykönen (Anna) Mr. ja Mrs. Paul Paaneyn tytär oli syntynyt syyskuun 17 p:nä 1875 Oulun läänissä (paikkaa ei mainittu) Suomessa josta hän tuli Yhdysvaltoihin vanhempiensa mukana ollessaan 3 vuoden ikäinen. He aluksi asuivat Marquette, Michiganissa ja etelä Dakotassa ennenkuin tulivat Towner kauntiin vuonna 1910. Hän meni avioliittoon Iver Bykösen kanssa huhtikuun 7 p:nä 1901. He viettivät koko elämänsä farmilla kunnes vuonna 1942 ostivat talon Rollan kauppalasta ja siirtyivät siihen asumaan.

Iver Bykönen kuoli maaliskuun 13 p:nä 1951 ollessaan 72 vuoden ikäinen. Mrs. Iver Bykönen kuoli heinäkuun 29 p:nä 1953. He olivat elinikäisiä jäseniä Evankeelisessä Luterilaisessa kirkossa Mt. Viewssa. Hän toimi presidenttinä 15 vuotta ja veljeysliiton rahastonhoitajana usean vuoden. Mrs. Bykönen oli ompeluseuran rahastonhoitaja 25 vuoden ajan ja oli innokas ja aktiivinen kuoron jäsen. Heidän elämänsä oli pyhitetty toisten auttamiseen ja eläen kristillistä elämää.

Mr. ja Mrs. Iver Bykönen kasvattivat perheen jossa oli 6 lasta: Fred Bykönen, Auburn, Washington; Mrs. Fred Pantsari (Anna), Minneapolis, Minnesota; Mrs. Albert Pantsari (Edna), Rock Lake, pohjois Dakota; Mrs. Wayne Stahl (Alma), Minneapolis, Minnesota; John ja Wesley Bykönen, Rolla, pohjois Dakota. Yksi tytär ja kaksi poikaa edelsivät vanhempiaan kuolemassa. Heillä on 31 lastenlasta ja 19 lasten lastenlasta.

Bykösen homestead tila on neljännen polven käsissä Wesley ja John Bykösen poikien ottaessa aktiivisesti osaa farmaukseen.

Peter A. Junso

Peter O. Junso oli alkuasukkaita Towner kauntissa pohjois Dakotassa ja hän hankki homestead palstan huhtikuussa 1897 joka käsitti tavanomaisen 160 eekkeriä maata. Tälle tilalle hän rakensi turve asunnon ja puhdisti 30 eekkeriä maata. Sitten hän palasi etelä Dakotaan ja tuli takaisin pohjois Dakotaan elonkorjuun aikana jolloin hän oli solminut avioliiton Hannah Hansonin kanssa etelä Dakotassa ja he tulivat asumaan homestead tilaa. Vuonna 1898 Junso avasi 40 eekkeriä lisää maata preerialla ja kylvi vehnää ja pellavaa.

Peter A. Junso

Heille syntyi tytär kesäkuun 5 p:nä 1898 joka on nyt Mrs. Henry (Anna) Sprucelake, Lake Norden, South Dakotassa.

Homestead paikan luovutuskirjalla siirrettiin Peter Johnsonille, Rolla, pohjois Dakotassa ja Junso maksoi Yhdysvaltain hallitukselle $200.00 homesteadista määrätyt 5 vuotta ennenkuin maa oli avattu ja joka oli hallituksen määräys. Kaikki tämä tapahtui vuosina 1897 ja 1898 jolloin Junso oli 23 vuoden vanha. Hän on nyt 83 vuoden vanha.

John Jussero

John Oscar Jussero oli syntynyt Isokyrö, Suomessa lokakuun 8 p:nä 1869 ja tuli Yhdysvaltoihin

vuonna 1888 ollessaan 19 vuoden vanha. Hän aluksi asettui asumaan Rockport, Massachusettsiin jossa hän tapasi ja meni avioliittoon Anna Liisa Riihimäen kanssa joka oli syntynyt Isokyrössä Suomessa tammikuun 1 p. 1871.

Mr. ja Mrs. John Jusseron hääkuva

Vaimonsa oli tullut Yhdysvaltoihin 20 vuoden ikäisenä. Heidät vihittiin avioliittoon syyskuun 17 p:nä 1892 ja nuoripari jatkuvasti asuivat Rockportissa kevääseen saakka 1896. John Jussero tuli Matti Juusolan kanssa pohjois Dakotaan keväällä 1896 ja he hankkivat homestead paikan 6 mailia itään Rollasta. He valmistivat kodit perheilleen jotka saapuivat kaksi kuukautta myöhemmin. Naiset ja lapset otti Rollassa vastaan Mr. Palmi. Myrskyn vallitessa matka tehtiin jaloin koska muuta kulkuvälinettä ei ollut käytettävissä. Naiset kantoivat lapset ja tavaransa Mr. Palmun avulla. Matkanteko oli vaivaloista karussa maastossa jossa sai kahlata polviin saakka lumessa, mudassa ja vedessä. Vihdoin tultiin perille turvemjaan joka oli ensimmäinen koti ja jossa oli yksi huone. Myöhemmin rakennettiin eteinen, sekin turpeesta.

Neljä lapsista syntyi Rollassa, nimittäin Hilda, Hilja ja Elsa sekä poika John Oscar Jr. joka sai surmansa 2 viikon vanhana kun salama iski asuntoon.

Perheen uusi kotitalo rakennettiin vuonna 1903 jossa oli kuusi huonetta. Talo oli laudoista rakennettu ja rakentajina olivat Matti Juusola ja John Jussero. Tässä talossa syntyivät Richard, John, Ellen ja Elma.

Rakennus lämitettiin polttopuilla jotka oli haettava Turtle Mountain vuorelta reellä ja kärryillä. Tämä toisinaan vaati kolmesta päivästä viikkoon. Sinä aikana naiset saivat huolehtia kaikista kotitöistä. Vesi talven aikana kotikäyttöä ja eläimiä varten oli sulatettava.

Perheonni kesti 46 vuotta jolloin John Jussero kuoli maksasyövän johdosta kesäkuun 30 p:nä 1938. Hänen vaimonsa kuoli kesäkuun 25 p:nä 1941 sokeritaudin ja sydänkohtauksen johdosta. Yksi tytär, Mrs. Hilda Leino kuoli elokuun 11 p:nä 1956. Tähän saakka on 18 lastenlasta ja 18 lasten lastenlasta elossa.

Ida Aho-Juntunen

Ida Aho, Mauno Ahon tytär, syntyi Reisjärvellä, Suomessa, elokuun 24 p:nä 1887. Hän tuli Yhdysvaltoihin vuonna 1902 ollessaan 15 vuoden ikäinen. Hän saapui Rollan alueelle asuen tätinsä Mrs. Isaac Kelton luona maalla joka on nykyään Reno Juntusen perheen hallussa.

Saapuessaan Rollaan Ida Aho joutui lumen vuoksi

Peter S. Juntusen perhe

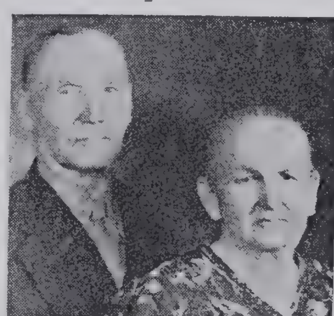
saarretuksi kolmeksi päiväksi joka oli aikamoinen kokemus uudelle tulokkaalle koska hän ei taitanut eikä ymmärtänyt englanninkieltä eikä Rollassa silloin ollut suomenkielen taitoisia asukkaita.

Hän työskenteli eri kodeissa kunnes meni avioliittoon helmikuun 20 p:nä 1905 Cando, North Dakotassa Peter S. Juntusen kanssa. Mr. Juntunen oli syntynyt Suomessa Zachari ja Marie Juntusen poikana ja tuli Yhdysvaltoihin vanhempiensa mukana ollessaan 6 kuukauden ikäinen. Hänellä oli homestead paikka lähellä Perth, pohjois Dakotaa, mutta perhe ei asunut sillä. Heidän ensimmäinen lapsensa John syntyi Perthissä joka myöhemmin kuoli Canadassa jonne Mr. ja Mrs. Juntunen olivat muuttaneet vuonna 1907 ottaen homestead paikan siellä. Kolme lasta syntyi Canadassa: Toivo, William ja Nestor. Toivo kuoli siellä pienenä ollessaan.

He asuivat Canadassa 7 vuotta ja sitten palasivat Yhdysvaltoihin ja ostivat farmin palattuaan. Kolme lasta syntyi Yhdysvalloissa heidän palattuaan nim. Veino, Wilfred ja Edwin. Perhe asui farmilla 7 vuotta ja sitten muutti Perth, pohjois Dakotaan vuonna 1919 jossa Juntunen ja hänen veljensä Jacob sekä Matt Koski ostivat sekatavara kaupan. He hoitivat kauppaa useamman vuoden ja myydessään sen Peter ja Jacob Juntunen ostivat autoverstaan jota he hoitivat useamman vuoden. Sitten Mr. Juntunen ja perhe palasivat farmi kotiin vuonna 1929 ja kuoli siellä joulukuun 25 p:nä 1930. Mrs. Juntunen meni uudelleen naimisiin Tapani Koposen kanssa joka kuoli Detroit, Michiganissa. Hän myöhemmin meni naimisiin Charlie Johnsonin kanssa joka myöskin kuoli. Nyt hän asuu Rolla, pohjois Dakotassa tyttärensä ja vävynsä Heino Herralan luona.

Joseph Carlson

Mr. ja Mrs. Joseph Carlson tulivat Rollan kontrille toukokuussa 1902 maatilalle itään Rollan kauppalasta. Joseph Carlson on syntynyt Kuusamo, Suomessa lokakuun 13 p:nä 1862. Hän tuli Amerikkaan Alexandria, Minnesotaan vuonna 1880.

Mr. ja Mrs. Joseph Carlson

Josephine Carlson (Julin), hänen vaimonsa oli syntynyt Alexandria, Minnesotassa elokuun 10 p:nä 1869. Hänen vanhempansa Mr. ja Mrs. Peter Julin olivat aivan alkuasukkaita Holmes City'n kontrilla. Monesti muisteli Mrs. Carlson lap-

suus aikoja kun intiaanit tulivat kerjään ruokaa.

Joseph ja Josephine Carlson vihittiin avioliittoon huhtikuun 7 p. 1888 Alexandria, Minnesotassa. Ensiki perustivat kotinsa Holmes City kontrille. Sitten vuonna 1891 muuttivat lännelle Carbonado, Washingtoniin. Siellä asuivat vain kolme vuotta. Joseph oli mainissa työssä ja tuntui heistä, että parempi on mennä takaisin Minnesotaan niin muuttivat takaisin Minnesotaan vuonna 1894. Taasen perustivat kotinsa Holmes City'n kontrille. Vaan eivät kuitenkaan viihtyneet olemaan koko elämäänsä siellä. Sitten päättivät lähteä katsomaan Rollan vilja kontria. Sattui olemaan saatavana ostaa homestead oikeus.

Niin keväällä 1902 he tulivat Rollan kontrille maalle jossa Henry ja hänen joukko asuu. Nyt heillä oli kaksi poikaa John ja Robert ja kaksi tytärtä Rose ja Olga. Henry on syntynyt Dakotassa ja kaksi poikaa kuoli pienenä.

Ei ollut kuin pieni talo, vain turvehuone. Paljon oli laittamista mutta varoja oli vähäsen. Vuosi vuodelta rakennettiin ensiksi pieni navetta ja sitten uusi asuinhuone ja myöhemmin paljon isompi navetta jotka rakennukset vielä olevat tällä maatilalla.

Jonkun vuoden kuluttua Joseph osti höyryllä käyvän elonpuintikoneen. Hän oli nyt iso "tyskäri." Elonpuinti alkuaikoina kesti monta viikkoa, useasti niin kauvan kun tuli lumi maahan. Siihen aikaan tarvitsi yli 20 miehen työssä elonpuinti aikana. Useasti tehtiin elonpuinti monelle naapurille. Hänen kolme poikaa John, Robert ja Henry olivat isänsä apuna ja Rose ja Olga olivat kokkina.

Kauppalassa ei käytty oikein useasti kuin matka oli pitkä ja piti hevosilla mennä.

Syksyllä 1922 päättivät heittää maatilan poikansa Johnin haltuun ja muuttivat Rollan kauppalaan jossa on ollut koti tähän asti.

On ollut surujakin. Vuonna 1945 tytär Olga kuoli ja marraskuussa 1955 Mrs. Carlson kuoli 86 vuoden ikäisenä.

Rose on asunut isänsä kanssa Rollassa. Joseph on 95 vuoden vanha ja lähti tyttärensä kanssa lännelle, Seattleen, Wash., viettämään talvea Johnin perheen tykö jotka asuvat siellä. Mr. Carlson on vanhin suomalainen Rollan kontrilla. Carlsonit ovat aina kuuluneet Apost. Luth. kirkkoon.

John Huovinen

John Aleksanteri ja Kaisa Huovinen ovat Rollan N. D. alkuasukkaita. John on syntynyt Iin pitäjässä Suomessa kesäkuun 23 p. 1871. Yhdysvaltoihin hän saapui toukokuussa v. 1889, ensin Estellene, S. Dakotaan, jossa asui vanhempiensa kanssa 7 vuotta. Vuonna 1896 hän muutti Rollan maanviljelys alueelle jossa hän otti 160 eekkeriä maata jota alkoi viljelemään homestead oikeudella. Maan hän saikin halvalla, se tullen maksamaan ainoastaan $16.00 kaikkiaan.

Mr. ja Mrs. John Huovinen

Kesäkuun 24 p. 1899 hän meni avioliittoon Kaisa Juntusen kanssa, avioliittoa kestäen 60 vuotta. Mrs. Huovinen on syntynyt Puolangalla Suomessa kesäkuun 24 p. 1877. Tullut vanhempiensa kanssa Yhdysvaltoihin 3 vuoden ikäisenä. Ensin Michiganin valtioon ja sieltä sitten Estellene, South Dakotaan, josta muutti Rollaan.

Mr. ja Mrs. Huovinen asuivat maallaan 42 vuotta jossa he ovat nähneet tuulta jos tuiskuakin ja pou-

taa ja päivän paistetta. Vuonna 1941 he muuttivat Rollan kauppalaan, jättäen maanviljelyksen lastensa hoitoon. Heille on syntynyt 12 lasta, 7 poikaa ja 5 tyttöä, joista 2 tytärtä ja 1 poika on kuollut.

Mr. ja Mrs. Huovinen ovat kuuluneet Kansallis seurakuntaan ollen sen perustavia jäseniä, ottaen innolla osaa kaikkiin seurakunta hommiin, kuin myös kaikkeen yhteistoimintaan.

Mr. Huovinen sai halvauksen jota hän sairasti noin neljä kuuta. Kuoli Rollan Community sairaalassa jouluk. 8 p. 1959. Haudattiin Mt. View hautausmaahan jouluk. 10 p:nä 1959.

Mrs. Huovinen on vielä hyvässä voinnissa ja asuu poikansa Oscarin kanssa hoitaen taloutta.

Amerikan Suomalaisten urheilu harrastus

Rollasta kymmenen mailia itään on Mt. View koulupiiri, joka on suomalaisasutuksen keskusta. Kylän nuoret miehet harrastivat voimistelua, kolmiottelua, kiekonheittoa, talvisin urheilivat, painivat paanan lohassa, kun ei ollut hiihtoa eikä mäen laskua kun Dakotan aavikolla on huono hiihtää. Vuonna 1913 perustivat pallotiimin, jonka nimi oli Mt. View pallotiimi. Oli aina suuret ottelut, kun pelasivat toisia pallotiimejä vastaan, josta oli suuri innostus katsojillekin. Urheilupaikka oli Henry Juntusen farmilla.

MT. VIEW BALL TEAM — Front row: Kasper Pyykkonen, Leonard Johanson, Joh. Efraimson, Joe Bercier, Jack Hendrickson. Back row: Charles Martin, Ainar Juntunen, John Aho, Charles Juntunen, Önnie Wilson, Clarence Lewis, Edward Martin.

Adolph Halonen

Adolph Halonen on kotoisin Suomesta Paltanimella O.l. ja vaimonsa Margaret o.s. Pelkonen menivät avioliittoon lokakuun 23 p. 1909 Bisbee, Arizo-

Adolph Halosen perhe

nassa. He saapuivat Rollaan kesäkuussa 1910 kahden kuukauden ikäisen poikalapsen Walfredin kanssa Kuparisaarelta. Syksyllä he vuokrasivat maata ja asettuivat täällä maanviljelijöiksi. Alku tosin oli hankalaa kun varoja oli niukasti, velaksi täytyi ostaa enin osa maanviljelystarpeista, hevosia, koneita sekä muita taloustarpeita ja lehmiäpä tietenkin oli välttämätön. Muistan kuinka talon isäntä jolta ostimme lehmän tuli katsomaan, että kuinka se kaupunkilainen lypsää lehmää. Eihän siinä niin isoa vaikeutta ollut. Hän nauroi ja sanoi, että lehmällä on ollut paha tapa potkia lypsäjää pois, vaan näyttää että se suvaitsee hyvin uuden emäntänsä. Siihen aikaan ei ollut separaattoria, piti kuoria maito ja kirnuta voiksi joka sitten vietiin kauppaan ja vaihdettiin ruokatavaraan. Eihän se tulo riittänyt vuoden ruokaan vaan siihen aikaan uskoivat kauppiaat vuodeksi velkaa. Se oli erittäin hyvin ja uskaliaasti tehty. Jos ei olisi tullut luottoa niin kauppiaat olisivat joutuneet kärsimään ja farmarin hampaat olisi täytynyt panna naulaan. Vaan Hyvä Luoja taivainen antoi siunauksensa, että aina hiljalleen mentiin eteenpäin joskin toisinaan oli

laihempi ateria vaan kaikesta oltiin Luojalle kiitollisia. Muistettiin Saarijärven Paavon sanoja, että vaikka kokee eipä hylkää Herra ja ahkeruus se kovan onnen voittaa. Niinpä vuosien kuluttua Haloset ostivat oman maatilan Towner kauntista, joka on ollut heidän kotinsa jossa he kasvattivat 6 lasta: kolme poikaa joista nuorin Raymond asuu kotifarmilla ja Walfred ja Oscar omistavat maatilat lähellä koti farmia Towner kauntissa. Myös kolme tytärtä: keskimmäinen tytär Vieno, Mrs. Arne Waltari ja perhe omistaa maalaiskodin lähellä Rollaa; Evelyn, Mrs. Neuman Sanford ja perhe asuu Sequim, Wash., ja Olivia, Mrs. William Wallace ja perhe asuu Seattle, Washingtonissa.

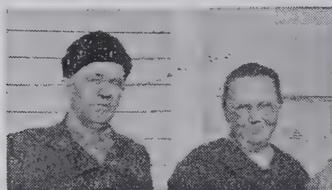
Adolph Halosen perhekuva otettu silloin kun nuorellaparilla oli esikoislapsensa. Kuva on otettu heidän saapuessaan Rollaan Michigaanista lapsensa ollessa parin kuukauden vanha vuonna 1910. Heidän perheensä kasvoi vuosien varrella kuten ylläolevasta kuvasta huomaamme ja kuten kaikkien suomalaisten perheiden varttuminen tapahtui Rollan alueella.

Adolph Halonen sai laskea matkasauvansa syysk. 8, 1956. Hän oli syntynyt heinäkuun 3 p. 1881. He matkustivat Suomeen ja sieltä palasivat toista kuukautta ennenkuin Luojan kutsu tuli pitemmälle matkalle. Jälkeen jääneet siunaa hänen muistoaan hyvänä puolisona ja isänä ja kanssaveljenä.

Margaret Halonen.

John Juntunen

Mr. ja Mrs. John Juntunen olivat ensimmäisiä asukkaita jotka muuttivat Towner kauntiin 19:ta vuosisadan alussa. Molemmat olivat syntyneet Suomessa mutta tulivat vanhempiensa kanssa Yhdysvaltoihin ollessaan yhdeksän vuoden ikäisiä. Molemmat perheet asettuivat asumaan pohjois Michiganiin jossa kaivokset olivat toimimassa ja joissa perheen isät työskentelivät muutaman vuoden. He eivät kuitenkaan olleet tyytyväisiä tämänlaatuiseen työhön ja koska pohjois Dakotan valtiota asutettiin silloiseen aikaan, he muuttivat toisten suomalaisten kanssa sinne. John Juntunen ensin muutti etelä Dakotaan vanhempiensa Zachary ja Mary Juntusen kanssa vuonna 1891. John kolmen vuoden kuluttua meni takaisin Michiganiin ja meni avioliittoon Hilda Koposen kanssa, Mr. ja Mrs. Alex Koposen tytär. Nuoripari asui Michiganissa vuoteen 1901 saakka ja sitten tulivat pohjois Dakotaan ja ottivat homestead paikan kolme mailia lounaaseen Rock Lake'ltä. Heidän ensimmäisenä tehtävänään oli rakentaa asunnon eli turvemajan ja samalla puhdistaa maata härkävaljakon kanssa, että voivat kasvattaa tarvittavia vihanneksia ja vähän viljaa. John'in vanhemmat olivat silläväliin muuttaneet paikkakunnalle ja antoivat nuorelleparille lehmän, että saivat maitoa ja voita. He lisäsivät eekkerin puhdistettua maata paikalleen joka vuosi ja sitten vuonna 1908 he ostivat farmin jolla oli rakennuksia 7 mailia länteen Rock Lake'ltä joka on ollut perheen asuntona siitä lähtien.

Mr. ja Mrs. John Juntunen

Näillä alkuraivaajilla oli luja usko ja luottamus maahan pohjois Dakotassa aikana ennen meidän

nykyisiä mukavuuksien aikakautta, ennen televisiota, radiota, puhelinta, autoja, sähköä j.n.e. jotka kaikki olivat heille tuntemattomia. John joutui puita vetämään Turtle Mountainilta polttopuiksi. Nämä alkuasukkaat kuitenkin olivat lujia ja kestäviä. Sairaalat olivat tuntemattomia samaten kuin matka lääkäriin. Perheet olivat suuria ja kun uusi lapsi syntyi, äidit eivät keskeyttäneet työtään kuin viikoksi. Kätilöt olivat apuna kun lapsi syntyi ja ellei pian toipuneet synnytyksestä, sitä pidettiin ihmeenä.

Ihmiset olivat hyvin ystävällisiä ja naapurisopu oli hyvä. He auttoivat toinen toistaan askareiden kanssa kuten lahtaamisessa ja pitivät peitteiden ompelu talkoita. Ainoa hupinsa oli vieraileminen sekä kirkko ja muut paikkakunta kokoukset.

Nämä alkuasukkaat olivat vahvoja kristittyjä ja siksi heillä oli myöskin vahva usko kaikkeen mitä he tekivät. Toinen erikoinen hyve oli se, että heidän sanansa oli pettämätön. Kaikki liike tapahtui luoton perusteella, mutta kukaan ei koskaan yrittänyt pettää tai jättää laskut maksamatta.

Koti noina alkuaikoina oli kiinteä laitos jossa äiti useinmiten oli kaiken huoltaja, vaikkakin isä oli ylin johtaja. Perheellä tavallisesti oli pari lammasta jotka antoivat villaa joka karstattiin ja laitettiin villalangaksi joka vuorostaan kudottiin kankaaksi, sukiksi, paidoiksi j.n.e. Iltasin perhe istuskeli vieraillen ja kertoen kertomuksia samalla kun joku karstasi ja äiti kehräsi, vanhemmat tytöt kutoivat ja neuloivat. Silloiseen aikaan ei edes overhaalareita heitetty pois kun niissä vain sopi paikka paikan päälle. Työpäivät olivat pitkiä ja herääminen tapahtui tavallisesti 5 tai 6 aikaan aamulla jolloin juotiin aamukahvit.

John ja Hilda Juntuselle syntyi 12 lasta joista yhdet kaksoset, 28 lastenlasta ja 29 lasten lastenlasta.

John ja Hilda Juntusen lapset

Hjalmar, Perth, North Dakotassa joka nyt asuu kotifarmilla. Hän on avioliitossa Ailie Tapanilan kanssa. Heillä on kolme lasta, Alfred, John ja Jim.

Selma, kuollut vuonna 1926.

Elma, kuollut vuonna 1951, oli avioliitossa John Käkelän kanssa. Heillä on 8 lasta, Wilfred, Wesley, Lillian, Rudy, Harvey, Adeline, Hilda ja Marvin.

Hilma, San Francisco, Californiassa, naimisissa Alfred Petersonin kanssa, kuoli vuonna 1939. Heillä on ollut 3 lasta Verna, Beatrice ja Adeline. Hilma on nyt naimisissa Lloyd Berendseun kanssa.

Wallace kuoli vuonna 1940.

Walfred, naimisissa Alma Juntusen kanssa, he asuvat Rollassa, pohjois Dakotassa ja heillä on kolme lasta Robert, Leona ja Rosalie.

Edwin, Rolla, pohjois Dakotassa, on naimisissa Gweneath Guentherin kanssa ja heillä on 2 lasta, Charles ja Roger.

Alma, Rolla, pohjois Dakotassa, naimisissa Theodore Jukkalan kanssa, kuoli vuonna 1952. Heillä on yksi lapsi, Gerald.

Hilda, Rolla, pohjois Dakotassa, naimisissa Ernest Mattsonin kanssa, kuollut vuonna 1954. Heillä on kolme lasta, Kathleen, Sandra ja Theodore.

Martha, Rock Lake, pohjois Dakotassa, naimisissa Eina Efraimsonin kanssa. Heillä on yksi lapsi Jane.

Niilo, Rolla, pohjois Dakotassa, naimisissa Hazel Engströmin kanssa. Heillä on kaksi lasta Connie ja Russell.

Hazel, Bottineau, pohjois Dakota, naimisissa Howard Boltzin kanssa. Heillä on kaksi lasta Jim ja Joan.

* * *

John Juntunen oli uskollinen ja luotettava kansalainen. Hänen naapurinsa rakastivat ja kunnioittivat häntä samoin kuin ystävänsä yleensä. Hän hoiti

monet yleiset virat ja vei huomattavaa osaa paikkakunnan sosiaalisissa ja poliittisissa riennoissa. Hänen perheensä oli ylpeytensä ja ilonsa. Koti näinä alkuaikoina oli kuten nytkin, yhteiskunnan sydän ja tuki. Hän pysytteli ajan tasolla farmia viljellessään ja oli ylpeä paikastaan. Hän tutustui heti autoon ja automaattisiin koneisiin ja käytti niitä hyväkseen. Hän kuoli kesäkuun 17 p:nä 1935 lyhkäisen sairauden jälkeen farmikodissaan.

Perheen isän kuoltua, Hilda Juntunen päätti muuttaa Rollan kaupunkiin joka nyt oli alueen kauppakeskus. Jotkut lapsista olivat jo muuttaneet Rollaan. Elämänsä myöhäisempinä aikoina viljelykset olivat olleet hyviä ja niin äiti oli mukavissa olosuhteissa viettämässä elämän iltahetkiä. Hänen terveytensä kuitenkin petti elämänsä viime vuosina jotenka hän ei voinut nauttia täydellisesti iltahetkistään. Kova työ ja suuren perheen kasvattaminen olivat vaatineet osansa hänen terveydestään. Hän kuoli nukkuessaan toukokuun 10 p:nä 1957 Rollan Community sairaalassa.

Aika rientää eteenpäin kun me nyt kirjoitamme rakkaimpamme historiaa, vanhemmistamme ja kunnioitettavista pioneeri alkuasukkaista ja päättäväisinä sputnikki aikakautena toivomme, että voisimme kasvattaa omat lapsemme ja riippua uskonnossa sellaisen kristillisyyden omaksumana kuin heillä oli, rehellisyydellä ja maamme tulevaisuuden hyväksi.

Vanhempieni muistolle kirjoitti,

Edwin T. Juntunen.

Ernest Ryyth

Ernest Isakinpoika Ryyth on syntynyt Iisalmen maaseurakunnassa Lapinniemellä 25 p:nä huhtikuuta 1892. Tullut Hancock, Michiganiin v. 1910.

Ernest Ryythin kcululaisten kuljetus vaunu hänen farmin pihalla.

Ensimmäiset vuodet toimi yli mailin maanalla kaivanto töissä. Ilma siellä oli tukalaa ja kuumaa. Ei paitaa päällä tarvinnut. Katseli muitakin paikkakuntia. Päätyi pohjois Dakotaan v. 1913. Suomesta maanviljelijän poikana lähteneelle Dakotan mustan mullan maat alkoivat näyttää hyvälle. Vuonna 1918 meni avioliittoon Edla M. Juntusen kanssa.

Vuokrasi maita. Puolet viljaa saa vuokraaja. Ei paratiisia ilman käärmettä. Farmauksen ensi vuonna tuli sato, vilja oli jo kypsää ja aikomus huomispäivänä leikata. Tuli raemyrsky joka hakkasi Jumalan viljan maahan. Ei saanut pois millään keinoin. Muutama lehmä kun oli sen turvin elää nujuutettiin talven yli. Silloin oli yksi poika Rudolf T. joka oli syntynyt Painesdale, Mich. v. 1920. Muutettiin Elsberin vuokraajiksi v. 1922. Siellä syntyivät Arvo W. ja Ray W., Delmer M. ja June D. Ensi talvi vuokrapaikassa ollessa oli luminen ja kylmä, että syvät kaivotkin jäätyi. Lumimyrskyjä kesti useita. päiviä yhtä menoa. Olisi pitänyt saada vettä elukoille, piti sulattaa kaivoa yölläkin. Kärsivällisyys alkoi loppua, sanoin jo että kun saisi jostain matkarahat jättäisin Dakotan. Suomalaisella sisulla eteen-

päin pinnistäen ja lainavaroin koneiden ostoon. Hevoskoneet siihen aikaan kun oli, ei ne niin kalliit olleet. 25 vuotta muiden maita vuokrasin. Eteenpäin pyrkivän mieli kun oli, ostivat oman farmin v. 1943. Tämä pieni tila oli 320 eekkerin suuruinen. Vaimo sairasti syöpätautia ja kuoli 6 p:nä jouluk. 1945. Avioitui uudelleen Iisalmen maaseurakunnasta syntyisen serkkunsa Anna A. Toppisen kanssa New York, N. Y. vuonna 1948.

Dakotassa on paljon aurinkoisia päiviä ja enpä tiedä missään olevan niin raikasta ilmaa kun on täällä ja täällä kasvaa terveitä ja voimakkaita ihmisiä. Tuulet kyllä voimakkaasti puhaltaa vaan ei ole pahoja Floridan myrskyjä koskaan.

Towner kauntin ensimmäiset suomalaiset saapuivat vuonna 1896

Matti Juusola, John Jussero, Paul Juntunen ja John Luuko saapuivat ensimmäisinä suomalaisina uutisasukkaina Towner kauntiin. Ensimmäisen viikon miehet joutuivat oleskelemaan Rollassa koska joka päivänä satoi. Gust Fagerlund, yksi alkuasukkaista oli mittaillut maita Rollette kauntissa ja hän oli mitannut homestead maita Towner kauntissa. Niinpä hän kuljetti edellämainitut miehet valikoimaan heidän maatilansa ja myöhemmin he menivät Cando, pohjois Dakotaan sopimaan maatilojen rekisteeraamisesta. Kaikki matkat suoritettiin hevoskärryillä.

Mr. ja Mrs. Matti Juusola

Heidän varustuksensa, härkävaljakko, kärryt, työvälineitä ja laatikko, käsin kuljetettava aura, lapiot

ja kirveet olivat ostettu Rollasta. Heidän ensimmäinen suojapaikka oli kärryjen laatikon alla kunnes saivat ensimmäisen turve rakennuksen laitettua Matti Juusolan maalle. Seuraava rakennus pystytettiin John Jusseron maalle ja kolmas Paul Juntusen tilalle. John Luuko matkusti pois eikä koskaan tullut takaisin.

Naiset jotka tulivat mukaan olivat Mrs. John Jussero ja tytär Lempi, Mrs. Matti Juusola ja tytär Emilia, Rockport, Massachusettsista.

John Palmi ja Paavo Ruotsalainen saapuivat Worcester, Massachusettsista toukokuun 10 p:nä 1896. Tällöin oli kolme turvetaloa rakennettuna nimittäin Juusolan, Jusseron ja Juntusen. Kullakin oli turvetalo rakennettuna heidän homestead maalleen. Kaikki edellämainitut henkilöt tulivat Massachusettsin valtiosta. He tulivat maa agentin välityksellä, mutta miehen nimi on jäänyt unholaan.

Kun nämä naiset tulivat Rollaan ja John Jussero oli tullut heitä vastaan kulkien jalkaisin. Heidän oli puhe olla Rollassa yötä. Juusolan oli puhe tulla heitä hakemaan seuraavana päivänä härkävaljakolla. Niin ei kuitenkaan tapahtunut koska matkustajat halusivat päästä perille uusiin koteihin. He lähtivät kävelemään vaikka ei ollut minkäänlaisia maanteitä. vain muutamia kärryteitä oli. Matalilla alueilla missä polut kulkivat oli vettä vyötäröön saakka. Eräässä paikassa oli virtaava puro jonka yli piti kahlata. Palmi otti Mrs. Juusolan ja hänen vuoden vanhan tyttären Emilian ja kantoi heidät yli virran. Kaiken kukkuraksi he olivat eksyneet polulta ja kierreltyä aikansa he osuivat polulle ja pääsivät turvemajaan. Oli pimeä ja miehillä kyllä oli lamppuja mutta ei ollut öljyä jotenka joutuivat olemaan pimeässä koko yön.

Edellämainitut ihmiset tulivat laivalla Buffalo, New Yorkista Duluth, Minnesotaan. Duluthista he

matkustivat junalla Churches Ferryyn jossa olivat yötä ja seuraavana päivänä matkustivat Rollaan.

Devils Lake'ltä oli rautatie Canadan rajalle mutta juna kulki vain kolme kertaa viikossa. Silloiseen aikaan Cando oli kunnan pääkaupunki.

John Palmi alkoi ilmoittelemaan näitä homestead maita suomalaisessa sanomalehdessä joka kustannettiin Minnesotassa. Niin alkoi tulemaan ihmisiä etelä Dakotasta pohjoiseen.

John Huovinen joka vielä elää, tuli Towner kauntiin syksyllä 1896. Sinä syksynä oli Kiitospäivään mennessä niin paljon lunta, että turvetalot olivat täydellisesti lumen peittämät. Savupiiput ja savu olivat vain näkyvissä.

Polttoaine oli puut joita vedettiin Turtle Mountain vuorelta. Puitten hankkiminen ei ollut mikään helppo tehtävä sillä matka oli pitkä ja aina silloin tällöin indiaanit tulivat ja vaativat puut koska heidän sanojen mukaan puut olivat otettu heidän maaltaan ja niin kuorma tyhjennettiin. Pelokkaat ja arat tyhjensivät kuorman ja lähtivät tyhjin käsin pois. Rohkeammat lähtivät juoksujalkaa kuormineen ja pitivät polttopuunsa.

Erään kerran Juusola ja Jussero olivat tulleet Rollan liepeille kuormansa kanssa. Tuli indiaani ja seisoi keskellä tietä jota pitkin ajettiin yrittäen pysähdyttää heidät, väittäen että puut olivat otettu heidän maaltaan. Tällä kertaa Matti ja Jussi olivat tulleet alas kuormaltaan reen etuosaan ja piiskalla löivät hevosia jotka lähtivät juoksemaan ja piiskalla napsauttivat indiaania joka oli tiellä ja toivat kuormansa kotia sillä kertaa.

Erään toisen kerran miehet olivat saaneet kuormansa Rollan itäpuolelle ja kuorma joka oli etummaisena murtui ja hajosi. Koska pimeä oli tulossa, he päättivät jättää kuorman ja mennä kotia hevosten kanssa. Seuraavana aamuna kun he menivät

takaisin, puukuorma oli kadonnut. He kuitenkin kulkivat lumen jättämien jälkien mukaan Rollaan ja löysivät puukuormansa.

Kaikkien puukuormien kuljettaminen piti tapahtua senjälkeen kun lumi oli tullut ja matalat alueet olivat jäätyneet, että kuormia voitiin kuljettaa tämän kautta.

Keväällä 1897 Peter Johnson saapui ja saman vuoden syksyllä tulivat Tuhkanen, Kinnunen ja Pykkönen. Joka kerran kun suomalainen tuli paikkakunnalle, Mrs. Juusola oli ollut niin innoissaan, että sanoi tuntuneen siltä ikäänkuin hän oli saanut uuden lehmän.

Syksyllä 1897 Juusolain ensimmäinen lapsi joka oli syntynyt pohjois Dakotassa kuoli 2 kuukauden ikäisenä. Mrs. Juusola ei voinut saada miehelleen sanaa muuten kuin kävelemällä farmilta joka oli 7 mailia Rollasta ja länteen St. Johnista jossa hänen miehensä oli työssä. Hän jätti toisen tyttärensä Mrs. Jusseron hoitoon siksi aikaa kun meni miestään hakemaan. Viisi perheen 12 lapsesta syntyivät turvetalossa.

Vuonna 1905 rakennettiin puinen talo joka vieläkin on farmilla asuttavana.

Yllämainitut farmit olivat 7 mailia itään Rollasta ja Rolla on edelleenkin näiden farmarien kauppakeskus.

John Jussero asui homestead tilallaan kuolemaansa saakka.

Matti Juusola myöskin asui homestead tilallaan kuolemaansa saakka joka tapahtui vuonna 1942. Hänen poikansa William nyt hoitaa vanhaa kotipaikkaansa.

Mrs. Juusola on kertonut tämän tarinan vilke silmäkulmissa. Hän on 83-vuotias ja viettää talvensa tyttären luona Chicagossa ja tulee pohjois Dakotaan aina kesäksi.

Peter A. Johnson

Peter A. Johnson (vanhan maan nimi Rousu), Peter ja Maria Helena Rousun poika, syntynyt maaliskuun 15 p. 1872 Torniossa Suomessa. Vuonna 1880 hän oli mennyt vanhempiensa kanssa Norjaan, josta v. 1884 tulivat Fitchburgiin, Mass. Sieltä sitten muutitvat v. 1889 Castlewood, S. Dakotaan, ja siellä v. 1892 hän meni avioliittoon Anna Bieta Huovisen kanssa joka oli syntynyt Iin pitäjässä Suomessa v. 1866. Heille syntyi 7 lasta, joista neljä kuoli jo pienenä lapsena. Kolme on vielä elossa, nimittäin kaksi poikaa Leonard ja Theodore, ja tytär Amalia. Mrs. Johnson kuoli lokakuun 2 p. 1936 69 vuoden ikäisenä. Peter Johnson kuoli toukokuun 7 p. 1951 79 v. vanhana.

Mr. ja Mrs. Peter A. Johnson

Hän tuli vaimonsa ja pienen poikansa Leonardin, sekä myös hänen äitinsä tuli heidän mukana tänne pohjois Dakotaan. Hänen isä ja kaksi ensimmäistä lasta kuolivat etelä Dakotassa.

Sitten v. 1897 hän palveli ensimmäisen vartin tahi quarterin maata asumaoikeudella, myöhemmin omisti toista seksuunaa, jotka ovat kolmessa eri townshipissä, nimittäin Mt. View, Armourdale ja Howell.

Sitten v. 1912 hänelle tuli halu käydä katsomassa Floridaa, ja v. 1917-1918 he viettivät talven länsi valtioissa Reedley, Californiassa ja Astoriassa, Ore., vaan ei löytynyt sieltäkään parempaa, niin tultiin takaisin pohjois Dakotaan tänne kuuluisaan maailman leipäkoriin (The bread basket of the world).

Hän myöskin osti v. 1928 Rollan kaupungista

International Harvester kone liikkeen ja Standard Oil Co. öljy aseman, jota hoiti kahden poikansa kanssa vuoteen 1945.

Kyllä ensi alkuasukkaiden elämä ei ollut helppoa, kun tulivat tänne preerialle, ja täytyi alkaa aivan kohta tyhjästä, ja rahavarastotkin olivat hyvin pienet. Mutta niin he nuoruuden voimalla ja innolla alkoivat toimeen. Ensin täytyi tehdä asunto turpeista samoin suoja eläimille, joita toivat tullessaan etelä Dakotasta ja niin alettiin kääntää maata viljelykselle hyvin pienellä voimalla, kun maanviljelys koneetkin olivat alkuperäisiä niinkuin esimerkiksi käsi velta tahi aura. Ei voinut työmies istua koneen päällä, vaan täytyi kävellä monen monta mailia päivässä. Emme me nuorempi polvi osaa edes kuvitellakaan mitä kaikkia vanhempamme ovat saaneet nähdä ja kokea, vaan silti he olivat tyytyväisiä ja iloisia odottaen että kyllä Herra siunaa työn.

Kun tänne perustettiin (Kansallis) National Ev. Lutheran seurakunta, he innolla ottivat osaa siihen.

Tämän edesmenneen lapset Leonard, Theodore ja Amalia ovat lahjoittaneet maapalan Historia Seuralle, jossa nyt tämä kaunis muistopatsas sijaitsee, ja on muistomerkkinä entisistä esiraivaajista joista jo niin monet ovat saaneet laskea matkasauvansa. Heidän maalliset työnsä ovat päättyneet. Kauvan eläköön heidän muistonsa. *A.J.*

Henry Juntunen

Henry Juntunen on syntynyt Puolangalla Suomessa marraskuun 25 päivä 1871. Tullut tähän

---

Tämä kuva on ensimmäinen koulu suomalais asutuksella, ja sitä kutsuttiin Runnin Kouluksi. Tämä kuva on jumalanpalvelus tilaisuus ja siinä on osa seurakuntalaisia. Tässä keskellä kuvaa on pastori Oskari Hjelt, seurakunnan hoitaja.

maahan äitinsä Maria Juntusen kanssa 14 vuoden

Mr. ja Mrs. Henry Juntunen

vanhana Michiganiin jonne isänsä Israel Juntunen oli tullut vuotta ennemmin. Asuivat siellä jonkun vuoden josta muuttivat etelä Dakotaan.

Katy Juntunen (o. s. Bykönen) oli Aapeli ja Anna Bykösen tytär, syntynyt Suomessa Suomusalmella toukokuun 16 päivä 1873. Tuli tähän maahan vanhempiensa kanssa seitsemän vuoden vanhana,

Mr. ja Mrs. Aapeli Bykönen

ensin Michiganin valtioon ja sieltä sitten myöhemmin etelä Dakotaan, jossa meni avioliittoon Henry Juntusen kanssa elokuun 20 p. 1892. He farmasivat etelä Dakotassa kuusi vuotta jolla ajalla heille syntyi viisi lasta Kalle, Sophia, Ainer ja Arvi ollen kolmen kuukauden ikäinen kun muuttivat pohjois Dakotaan Towner kauntiin josta failattiin homestead maa.

Kun he tulivat tänne asumaan, saivat asunnon Maria Johnsonin pikku huoneesta vähäksi aikaa jolla ajalla Papa Oscar Bergin avustamana tekivät tilavan turvehuoneen jossa asuttiin viisi vuotta. Sillä ajalla syntyi kaksi lasta: Emma joulukuun 8 päivä 1899 ja Hilda huhtikuun 21 päivä 1901.

Siellä turvehuoneessa elämä oli hauskaa. Pappa ja mamma kertoivat kuinka he olivat nuorina työhön innostuneita, elämä näytti toivorikkaalta.

Pojat kasvoi vuosi vuodelta ja alkoivat opetella työtä tekemään. Kalle poika oli niin pieni, että

laittoi laatikon hevosen viereen, että ylettyi panemaan valjaat hevosen selkään.

Edla Maria oli hyvin lihava, paksu tukkanen, sinisilmänen pikku tyttö. Hän tykkäsi laulaa, souteli soututuolissa ja lauloi (Riemu raikukoon, laulu kaikukoon).

Ainari poika oli kova käyttämään vasaraa, sillä hän takoi nauloja turvehuoneen seinään.

Eräänä aamuvarhaisena saapui meidän turvehuoneelle arabialainen kulkukauppias kantamus selässään. Tuli sisälle ja alkoi näytellä myytäväänsä kampoja, neuloja, lankoja, vaatteita ja huuliharppuja joista pikkupojat niin tykkäsivät. Samassa ilmesyti makuuhuoneen ovelle pikku poika jolla oli vain paita päällä. Mamma huusi, mene pois täällä on kauppias vaan ei ollut tietävinään niin kauppias tuumasi, "That's all right, that is a boy."

Turvehuoneen aikana ei ollut vielä vakituista seurakuntaa mutta saarnamiehiä kulki paljon, eri seurakunnista ja ne kaikki otettiin ystävällisesti vastaan. Laulettiin ja pidettiin kirkonmenoja jossa vallitsi rauha ja rakkaus. Eräästä talosta pastori tuli kysymään yöpaikkaa vaan ei ollut kuin yksi vuode ja sillä vaatteet niin sovittiin, että isäntä nukkuu keskellä, emäntä ja pastori kahta puolen ja niin yö meni hyvästi.

Keväällä 1902 ruvettiin tekemään lautahuonetta, se saatiin valmiiksi ennen syksyä jonne muutettiin asumaan. Hilma Seraphine syntyi tammikuun 28 päivä 1903.

Vuonna 1905 rakennettiin suomalainen haali. Pappa luovutti palan maata jolle haali rakennettiin. Samoin aloitettiin kouluja rakentamaan, että koulu ijässä olevat lapset pääsevät kouluun.

Maria ja Israel Juntunen

Vuonna 1906 meidän papan vanhemmat Israel ja Maria Juntunen muuttivat asumaan meidän kanssa samaan kartanoon jonne heille oli ostettu pikku huone. Sinne meillä lapsilla oli niin hauska mennä. Israel (Ukki) oli lihava paksu partanen iloluonteinen mies. Saappaat jalassa hän istuskeli ja laski leikkiä. Maria Juntunen (Ämmi) oli pikkunen ja laiha. Silti kova tekemään työtä. Hän karttasi villat, kehräsi sen langaksi siitä sitten kutoi sukkia. Vieläpä hänellä oli pikku pussi jossa oli kymmenkunta kuppa sarvea ja veitsi jolla hän kuppasi jotka oli sen tarpeessa. Hän oli myös kätilö ja silläkin lailla auttoi perheen äitejä. Hän oli ahkera polttamaan piippua Standard tupakkaa.

Arvi Hendrick kuoli aivokuumeeseen v. 1907, samoin Sophia keuhkotautiin v. 1908. Kaksi viikkoa Sophien kuoleman jälkeen syntyi pikku tyttö Alma Helen toukokuun 29 päivä 1908 joka oli meidän perheelle kovin tervetullut, sillä Hilma tyttö, nuorin oli jo kuuden vuoden vanha. Syksyllä marraskuun 6 päivä 1909 syntyi poika Victor David.

Vuodet vierivät eteenpäin, ostettiin lisää maata. Nyt oli 640 eekkeriä ja niistä oli hyvät viljan tulot. Vuonna 1913 ruvettiin suurentamaan lautahuonetta, sillä perheessä oli nyt kymmenkunta jäsentä. Samoin otettiin vastaan meidän kotiin suomalainen lainakirjasto jossa oli 300 - 400 kirjaa. Sitä Pappa hoiti yli 20 vuotta.

Syksyllä 1916 kuoli Papan isä, Israel Juntunen 75 vuoden vanhana. Hän oli syntynyt Puolangalla Joukon kylällä Suomessa.

Samana syksynä ostettiin ensimmäinen auto (Buick) jolla ajeleminen oli todella hauskaa kun oli

totuttu ajella vain hevosilla kevyillä rattailla ja kärryllä.

Syyskuun 10 päivä 1916 syntyi Wilfred Roland, nuorin lapsista. Vikki poika oli silloin seitsemän vuoden eikä olisi lainkaan halunut vauvaa taloon. Aikoi paiskata kartanolle jos tulee, vaan kun tuli ja oli pikku poika niin Vikki Tuumas "antaa sen nyt olla kun se on poika, vaan jos se olisi ollut tyttö, kartanolle olisi viskattu.

Marraskuussa v. 1918 Edla Maria meni avioliittoon Ernest Ryythin kanssa ja muuttivat asumaan Painesdale, Michiganiin.

Kesäkuun 26 päivä 1919 Kalle meni avioliittoon Olga Carlsonin kanssa. Heille Pappa vuokrasi farminsa, osti Rollan kaupungista talon jonne muutti asumaan. Asui kaupungissa yhdeksän vuotta jolla ajalla tekivät pitkiä kylämatkoja. Kävivät lännen valtioissa kuusi eri kertaa. Sillä ajalla heidän lapsia myös meni avioliittoon kolme, Ainari Hilma Andersonin kanssa, Alma Walfrid Juntusen kanssa ja Emma Robert Carlsonin kanssa.

Papan äiti Maria Juntunen (o.s. Kemppainen) kuoli Rollassa helmikuun 18 päivä 1921 ollen 70 vuoden vanha, syntynyt Suomessa Puolankalla 1850.

Vuonna 1933 ostettiin pikku farmi yhdeksän mailia Rollan kaupungista ja muutettiin takaisin farmille jossa asuttiin 11 vuotta. Sillä ajalla Hilma meni Detroitiin, Mich., meni avioliittoon siellä Arthur Heikkisen kanssa joulukuun 26 päivä 1936.

Wilfred meni avioliittoon Elisabeth Savalojan kanssa joulukuun 17 p. 1935.

Tässä kodissa myös vietettiin papan ja mamman kultahäät elokuun 20 p. 1942.

Vuonna 1943 Pappa vuokrasi farminsa Wilfredille ja ostettiin koti Rollasta jonne muutettiin. Nyt ei enää ollut lapsia kotona, Hilda ja Victor yksin.

Vuosi 1945 oli meidän perheelle surun vuosi sillä

silloin kuolema korjasi pois kaksi rakastettua sukulaista: Kallen vaimo Olga Juntunen kuoli syyskuussa ja sisar Edla Maria Ryyth joulukuussa. Suurella rakkaudella heitä muistamme.

Kuusi vuotta myöhemmin Kalle meni Suomeen, jossa kohtasi Kaisa Wäisäsen Iisalmella. Menivät avioliittoon heinäkuun 22 p. 1951 ja samana vuonna tulivat takaisin Yhdysvaltoihin. Heillä on koti Rollan kaupungissa.

Papan ja mamman viimeiset vuodet täällä Rollan kaupungissa sukulaisten ja ystävien seurassa oli hyvin hiljaiset ja kauniit. He olivat hyvin onnelliset ja tyytyväiset. He kuuluivat Kansallis Luterilaiseen seurakuntaan sen alusta saakka, rakastivat raittiutta ja opettivat meille lapsille paljon hyvää josta olemme heille aina kiitolliset.

Mamma Katy Juntunen muutti taivaan kotiin lokakuun 31 päivä 1955. Pappa Henry Juntunen kuoli 2 vuotta myöhemmin tammikuun 9 p. 1958.

Henry ja Katy Juntusen lapset.

SUOMALAISIA LIIKEMIEHIÄ ON OLLUT

Henry Juntunen ja pojat autoasema liike.

Pekka Johnson ja pojat, maanviljelyskone kauppa.

Pekka ja Jack Juntunen, auto asema.

Edvin Juntunen, hänellä on iso ruoka- ja vaatetavara kauppa.

Walfrid Juntunen, autonkorjaamo liike.

Toivo Valikainen, radio ja TV kauppa.

Theodore Johnson, öljy asema.

Delores Bryant, kampausliike.

William Halonen, maanviljelyskone kauppa.

Rollan suomalaiset esiraivaajat asuivat turveasunnoissa alkuaikoina noin viidestä kahteen kymmeneen vuoteen. Tämä kuva turveasunnosta on Mr. ja Mrs. Peter Johnson'in (Angkerias) asunto. Tässä keskellä on Mr. ja Mrs. Peter Johnson, ja kahden puolen heitä on heidän poikansa.

Mr. ja Mrs. John Juntunen, heillä oli ensimmäiset kaksoset paikkakunnalla joidenka nimet olivat Alma Aliina ja Hilda Helen jotka syntyivät toukokuun 21 p:nä 1912.

Albert Pantsari

Mr. Albert Pantsari, Mr. ja Mrs. Ben Pantsàrin poika, Sebeka, Minnesotasta, syntyi Otter Tail kauntissa heinäkuun 16 p:nä 1899. Hän tuli pohjois Dakotaan vuonna 1917. Mrs. Albert Pantsari (Edna), Mr. ja Mrs. Iver Bykösen tytär, oli syntynyt marraskuun 28 p:nä 1903 Mt. View townshipissä Towner kauntissa. Heidät vihittiin lokakuun 22 p:nä 1921.

He asuivat yhden vuoden Grand Rapids, Minnesotassa ja sitten muuttivat takaisin Rock Lake, North Dakotaan vuonna 1924 jossa farmasivat vuoteen 1944. He ostivat kodin Rock Lake'ltä ja asuvat siinä edelleen. Heidän farminsa on vuokrattu vävypojalleen Severi Eckholmille.

Mr. ja Mrs. Pantsarilla on 7 lasta, 6 tytärtä ja yksi poika. Yksi tytär, Agnes kuoli lapsena ollessaan. Vanhin tytär Mrs. Severi Eckholm (Hazel) kuoli huhtikuun 1 p:nä 1954. Elossa olevat lapset

---

Tässä kuvassa on joukko Historia Seuran perustavia jäseniä joista jotkut ovat jo kuollut.

ovat Mrs. Francis Hunt (Anna), Rollette, pohjois Dakotassa, Mrs. George Lewis (Shirley), Wolford, pohjois Dakotassa, Mrs. Orlando Dunham (Edith), Walford, pohjois Dakotassa, Harold Pantsari, Fort Hood, Texas puolustuslaitoksen palveluksessa, Ellen Mae Pantsari, Rock Lake, pohjois Dakotassa mutta on parhaillaan käymässä Minot State opettajien seminaarissa.

Mr. ja Mrs. Pantsari ovat olleet aktiivisia jäseniä Mt. View Luterilaisessa kirkossa.

Mr. Pantsari on työssä valtion maantie osastolla jota tointa hän on hoitanut vuodesta 1937.

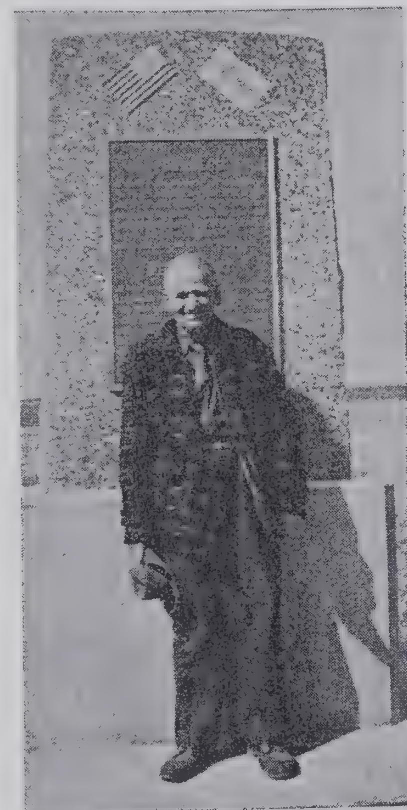
John Mattson (Matkaselkä)

John Mattson, Suomen nimi Matkaselkä, syntynyt Oulaisten pitäjässä Oulun läänissä heinäkuun 8 päivä 1871. Tullut Amerikkaan kesällä 1891 Minnesotaan. Vaimonsa Hilda Mattson o.s. Waara, syntynyt kesäkuun 29 p:nä 1876 Pajalan seurakunnassa Norbotten läänissä Ruotsissa. Tullut Amerkkaan kesäkuussa 1892 New York Mills, Minnesotaan. Menneet avioliittoon Elyssä, Minn. kesäkuun 3 päivä 1896. Tulleet Rollaan, pohjois Dakotaan maaliskuussa 1898 jossa palvelivat asuma oikeudella maansa. Heille syntyi 12 lasta, 8 poikaa ja 4 tytärtä joista on 10 elossa. Yksi tytär on pienenä kuollut ja poika täytenä miehenä. Mrs. Mattson on kuollut toukokuun 30 päivä 1935. John Mattson kuoli 25 p:nä tammikuuta 1955. Olivat maallisestikin hyvin onnistuneet. Kuoltuaan jättivät lapsilleen kaksitoista ja puoli varttia maata.

Kumpikin on haudattuna Ap. Lut. hautausmaahan Mt. View townshipissä.

Rollan alueen sijainti

Rollan seutu sijaitsee Pohjois Dakotan pohjois osassa lähellä Canadan rajaa. Rolla nimen kerrotaan saaneen mieheltä joka oli sukunimeltä Rolla ja asui ensimmäisenä tällä seuduin. Rollette kaunti ja Towner kaunti jotka on Rollan sijainti piirissä. Rollan kaupungissa on 1,400 asukasta. Niiden joukossa 34 suomalaista perhettä. Ilmasto on manner - ilmastoa. Kylmiä talvia kovine tuulineen ja joskus hyvinkin helteisiä kesiä. Ylipäänsä katsottuna syksyt ovat sieviä, vähä sateisia. Talven tulo on hyvin vaihtelias. Sievää lumetonta syksyä voipi jatkua yli joulunkin. Marraskuussa jopa lokakuun lopussakin voipi pysyväinen talvi jo tulla. Kevät taasen voipi tulla jo maaliskuussa jotta peltotöille ja pelloille pääsevät. Sitä vastoin joskus toukokuussakin lumia tupruttelee. Keskimääräinen

Tässä kuvassa on Mr. Wäinö Kontio, joka seisoo patsaan edustalla. Hän on kirjoittanut tämän Suomalaisen Historian.

kesän kasvu aika on siinä 4 kuukautta. Maasto on tasaista mustan mullan seutua, peltoja silmän kantamattomiin. Järviä joita järviksi voipi sanoa ei ole, vain pieniä vesi lätäköitä. Ei tietenkään niissä ole kaloja. Dakotan laaja aavikko jossa villinä olevissa paikoin vieläkin kasvaa miestä pitkää ja pitempääkin lehtipuita. Sanovat kansan kielellä hopea paju. Ei ole havupuita eikä muitakaan suuria puita ollut tiellä peltoja raivatessa. Karusta Suomesta tullut nuori mies kun oli ensi kerran turvetta nurin kääntänyt ilosta hihkassut

Ev. Luth. Kansallisseurakunnan kirkko

nähtyään turpeen alla niin mustaa multaa, jota ei tarvitse lannottaa eikä peltoja ojittaa. Mies polvet ovat tämän aavikon hedelmälliseksi kauniiksi vilja vainioksi saattaneet.

OPETTAJIA KOULUISSA

Alma Pointi, Hilja Viik, Edward Simonson, Lulu Pikkarainen, Hilda Kinnunen, Jenny Juusola, Vieno Käkelä, Viiviä Käkelä, Veera Koski, Emmi Harju, Emma Matson, Olga Tuhkanen, Helga Sormula, Anna Pederson, Lela Martin, Laila Martin, Pearl Martin, Anna Pantsari, Viola Efraimson, Lusilia Kinnunen, Norma Juntunen, Ellen Vuori, Lilia Vuori, Helen Falls, Rudolph Ryyth, Elsa Jussero.

Eräitä alkuasukkaita

Jacob Tapanila syntyi maaliskuun 14 p:nä 1856 Kärsämäki, O.l. Suomi. Hän tuli Yhdysvaltoihin vuonna 1890, aluksi Michiganiin ja sitten Ely, Minnesotaan. Hän teki kaksi eri matkaa Suomeen. Tuli pohjois Dakotaan ja täällä otti homestead paikan Mt. View townshipissa, Towner kauntissa vuonna 1898 jossa eli loput elämäänsä. Hän kuoli huhtikuun 17 p:nä 1929 ja on haudattu suomalaiseen hautausmaahan Mt. View townshipissä.

Cecelia Briitta Wäyrynen, Erkin-tytär, syntyi joulukuun 13 p:nä 1859 Pyhäjärvellä, O. l. Suomessa. Meni avioliittoon Jacob Tapanilan kanssa tammikuussa vuonna 1900 Suomesta. Hän oli Apostolis luterilaisen kirkon perustava jäsen Mt. View townshipissä. Hän kuoli heinäkuun 3 p:nä 1943 ja on haudattuna vanhaan suomalaiseen hautausmaahan Mt. View townshipissä.

Jacob ja Cecelia Tapanilan lapset

Jacob Jr. syntyi heinäkuun 1 p. 1882 Suomessa.

Meni avioliittoon Jennie Nordholmin kanssa, asuvat Dunblane, Saskatchewan, Canadassa.

Matt syntyi tammikuun 11 p:nä 1885 Suomessa. Meni avioliittoon Emma Simonsonin kanssa. Muutti Canadaan homesteadille. Molemmat ovat kuolleet.

Saima Caroline, syntyi helmikuun 8 p:nä Suomessa. Meni avioliittoon John Halosen kanssa, molemmat kuolleet. Heillä on lapset William, Ted ja John Halone. Hän kuoli helmikuun 19 p:nä 1947. Haudattu vanhaan suomalaiseen hautausmaahan Mt. View townshipissä.

Minnie Emilia, syntynyt toukokuun 25 p:nä 1902 Mt. View townshipissä Perth, pohjois Dakotassa. Meni avioliittoon William John Tuomalan kanssa heinäkuun 16 p:nä 1923. William Tuomala syntyi marraskuun 19 p:nä 1896 Ely, Minnesotassa ja tuli pohjois Dakotaan Elystä huhtikuun 30 p:nä 1910.

William ja Minnie Tuomalan lapset

William John, syntynyt tammikuun 18 p:nä 1925.
Arthur Raymond, syntynyt helmik. 3 p:nä 1927.
Jean Cecilia, syntynyt toukokuun 11 p:nä 1934.
Ernest Michael, syntynyt toukokuun 22 p:nä 1936.
Reino Robert, syntynyt helmikuun 26 p:nä 1938.
Wilfred Theodore, syntynyt helmik. 16 p:nä 1940.
Marvin Arnold, syntynyt kesäkuun 13 p:nä 1941.
Arthur R. ja Lillian Yliniemi vihittiin avioliittoon

tammikuun 31 p:nä 1953 Chicago, Illinoisissa. Lillian Mary Ann Yliniemi syntynyt joulukuun 1 p:nä 1931. Heidän lapsensa Michael Arthur, syntynyt elokuun 15 p:nä 1954 ja Deborah Lynn, syntynyt syyskuun 21 p:nä 1955.

Ernest Michael Tuomala ja Marian Parvey vihitty lokakuun 12 p:nä 1957.

Anna ja Henry Koski

Henry Koski tuli Amerikkaan Liimingasta O. l. vuonna 1896 Cokatoon, Minnesotaan. Hän oli metsätyössä siellä kunnes hän sai ansaituksi rahan että lähetti tyttö ystävälle matkalipun Suomeen joka tuli Minneapolis, Minnesotaan jossa toimi tiskarina Hennepin hotellissa. Sieltä sitten menivät Belt, Montanaan, ja siellä menivät avioliittoon vuonna 1898. Koski oli mainityössä Montanassa.

Henry ja Anna Koski

Pohjois Dakotassa oli maata failattu Rollan seudulla ja päättivät lähteä sinne. Ottivat maan vuonna 1899 Towner kauntista. Henry lähti ensiksi ja kirjoitti vaimolleen Montanaan, että myydä omaisuus siellä mitä huonekaluja heillä siellä oli. Vaimonsa tuli pikku tytön kanssa (vanhin tytär Elvira) ja asuivat turvehuoneessa. Huoneen lattia oli tehty leveistä laudoista. Ne polvilla porstan kanssa kuurasivat ja pitivät puhtaana. Seinät valkaistiin kalkilla, ei siihen aikaan ollut maalia. Samoin navetta oli turpeista.

Myös kaivo piti lapiolla kaivaa ja puista tehdä kehä. Ämpäri köyteen kiinni, sillä ammennettiin vettä. Ei ollut kellaria, siksi maitoämpäri köysillä ripustettiin kaivoon.

Kun ei ollut rahaa, piti pankin kautta ostaa hevosia josta piti maksaa hyvikettä. Otti aikaa ja vuosia että sai velat maksetuksi.

Kosken sukunimi Suomessa oli Ruonakoski. Kun

hän otti kansalaispaperit hän jätti Ruonan pois.

Kosket kuuluivat Kansallis Ev. Luth. kirkkoon ja olivat perustavia jäseniä. Olivat aina valmiit palvelemaan pappa kun ei ollut pappilaa silloin. Vuoroin hakivat ja seurakunnan jäsenet pitivät huolen papista. Mrs. Koski kuului naisten liittoon jonka perustava jäsen hän oli.

Koskilla on ollut 12 lasta joista kuusi tytärtä on elossa. Mrs. Koski kuoli syysk. 3 p. 1941. Hän oli 70 vuoden vanha, syntynyt Lumijoki O. l. Koski kuoli 7 vuotta myöhemmin. Vuonna 1943 kun ainut poikansa kuoli hän päätti jättää farmauksen ja farmin vuokrasi vävylleen Olli Johnsonille. Osti talon Rollan kaupungista ja muutti sinne asumaan Edla tyttären kanssa ja asui siellä kuolemaansa asti. Kuoli lokakuun 20 p. 1948 ollen 76 vuoden vanha.

Nyt tämä toinen sukupolvi jatkavat matkaa eteenpäin. Levätköön rauhassa raskaan työn tehneet esiraivaajat.

Elossa olevien tytärten nimet ovat seuraavat: Vanhin, Elviira, Mrs. Charlie Johnson; Maria Aliina, Mrs. Ole Johnson; Elizabeth (Betty), Mrs. Manuel Perez; Vera, Mrs. Eugene Tucker; Ethel Koski; ja Martha, Mrs. Walter Kangas.

Matti Kinnunen

Matti Kinnunen syntyi Suomusalmella, Suomessa toukokuun 18 p. 1871. Hän toimi nuoruutensa aikana kotipitäjänsä m.m. kiertokoulun opettajana. Hänelle tuli mieleen ajatus Amerikkaan lähtö ja niin tuumasta toimeen vuonna 1894. Hän tuli Poinsettin kylälle, nykyiselle Lake Nordenille jossa työskenteli aluksi maanviljelys työläisenä kunnes vuonna 1895 meni Abel Pyykköselle työhön hänen maatilalleen. Täällä työ sujui hyvin sillä hän oli nuori ja hyvissä voimissa oleva mies. Täällä hän tutustui Abel ja Anni Pyykkösen tyttäreen, Miina neitoseen ja tutustuminen lopulta johti avioliittoon joka tapahtui kesäkuun 12 p:nä 1897. Hän työskenteli kesän Abel Pyykkösen maatilalla ja kun alkoi kuulumaan tietoja, että Pohjois Dakotassa Towner kauntissa oli avattu maita asutukselle, useita perheitä Lake Nordenista, Etelä Dakotasta lähti Pohjois Dakotaan homestead maanottoon. Matti Kinnunen perheensä kanssa lähti samassa joukossa perheensä kanssa. Lähtö tapahtui lokakuun 11 p. tienoissa vuonna 1897. Matkustavaiset vuokrasivat rautatievaunun Watertownissa, Etelä Dakotassa. Siihen pantiin ihmiset, lehmiä, hevosia ja kanoja sekä maanviljelysalaan kuuluvaa tavaraa. Yksi mies jäi tavaravaunuun eläimiä hoitamaan. Matti Kinnunen perheensä kanssa lähti matkustajajunalla kohti Pohjois Dakotaa toisten lähtiöiden kanssa. He saapuivat Rollan, North Dakotan asemalle pimeänä lokakuun iltana. Kaapo Hemminki oli vastaanottamassa. Hän oli uutisasukkaita jolla oli hevosvaljakko ja kärryt asemalla ja lupasi viedä asukkaat määränpäähän. He nousivat ajopeleihin ja niin lähdettiin ajamaan yön pimeydessä. Matkaa oli 10 mailia. Lopulta saavuttiin John A. Huovisen turvemajalle jonne joukko pysähtyi. Tässä Huovisen turvemajassa Matti Kin-

nusen perhe viettivät talven. Maita alettiin hankkimaan ja omankodin paikkaa. Matti Kinnunen lähti Cando, North Dakotan kaupunkiin, joka oli Towner kauntin virallinen kaupunki ja siellä hän pani anomuksen saada 160 eekkeriä maata. Ehdot olivat, että täytyy asua 5 vuotta maalla ja tehdä 30 eekkeriä peltoa ja rakentaa asuinhuoneet. Maa maksoi $16.00 ja paikka sijaitsi Armourdale townshipissä 162 North Range 67 ja 30 Section 160 eekkeriä West Side 30 Section. Asuinhuoneen rakentaminen alkoi keväällä 1898 ja se rakennettiin turpeista ja myöskin navetta eläimille. Maata alettiin kääntämään pelloksi johon kylvettiin pellavaa ja ohraa sekä perunaa, mutta oli kuiva ja kuuma kesä ja sato oli heikko. Oli heinästä puute eikä siis ollut eläimille ruokaa muuta kuin hallan puremaa pellavaa syöttää ja ohran olkia ja vähän heinää. Tätä ei kuitenkaan säikähdetty vaan työtä tehtiin ahkerasti ja seuraava vuosi 1899 tuli hyvä viljasato ja niin alettiin elämään uutis asutuksella.

Tuli useita hyviä viljavuosia peräkkäin jotenka alettiin laajentamaan viljelys-aluetta ja ostettiin useita 160 eekkerin maakappaleita. Matti Kinnusen perheelle lopulta kuului 800 eekkeriä. Matti Kinnunen oli innokas mies. Pyhäkoulu perustettiin uutisasutukselle ja lapset saivat opetusta kristinopissa. Matti Kinnunen toimi lasten opettajana ja oli ensimmäisiä miehiä seurakunnan perustamisessa joka tapahtui kun pastori J. H. Warmanen tuli Towner kauntiin heinäkuun 21 p:nä 1901. Tällöin perustettiin Evankelis Luterilainen Itsenäinen seurakunta.

Matti Kinnunen viljeli maata vuoteen 1951 ja kasvatti suuren perheen. Lopulta hän muutti Rock Lake, North Dakotan kaupunkiin ja osti sieltä talon vuonna 1951 ja alkoi vaimonsa kanssa viettämään vanhuuden päiviä. Heidän tytär Irene seurasi vanhempien mukana ja hoiti heitä. Irene osti sitten

sekatavara kaupan Rock Lake'iltä jota on hoitanut hyvällä menestyksellä. Einard ja Alfred poika jäivät hoitamaan maatilaa ja jatkavat sen viljelemistä.

Matti Kinnunen kuoli maaliskuun 31 p:nä 1953. Suremaan jäi vaimonsa Miina ja 6 poikaa sekä 5 tyttöä ja yksi ottotyttö (Lulu) Mrs. Fred Knuutti, Rock Lake, North Dakotassa. Toiset lapset ovat Einar ja Alfred, Armourdale; Karl Kinnunen, maanviljelijä Rock Lake; Emil Kinnunen, sähkötyöläisenä Richmond, Californiassa; Elmer Kinnunen, tilientarkastaja; Wilton Kinnunen, Portland, Oregonissa postitoimisto; tyttäret (Hilda) Mrs. Henry Knuutti, Rock Lake, North Dakota; (Ellen) Mrs. George McDonald, Fairview, Montana; (Lucille) Mrs. Henry Held, Bisbee, North Dakota; (Lillian) Mrs. Ronkainen, Bovey, Minnesota; Irene Kinnunen, Rock Lake, North Dakota. Miina Kinnunen, perheen äiti asuu Rock Lake, North Dakotassa vielä hyvässä voinnissa. Hän on syntynyt Lake Nordenissa, Etelä Dakotassa vuonna 1881. Hän on kuulunut jäsenenä Evankelis Luth. seurakuntaan koko elämänikänsä.

———————————

Isaac Niva

Isaac Niva tuli Rollaan keväällä 1887 Red Lodge, Montanasta ja failasi homestead maan Mt. View townshipistä. Hän oli syntynyt Karungin seurakunnassa. Tullut ensin Michiganiin josta oli muuttanut Butte, Montanaan, jossa oli avioitunut Kristina Yli-Suutarin kanssa, joka oli syntyisin Tyrnävän pitäjästä, Oulun läänistä. Kumpikin on kuollut jo neljättäkymmentä vuotta sitten. Annamme asianomaisten itse kertoa: "Ensin kun tänne tultiin, polttaminen oli vuoristossa, maan alla asuttiin ja heinä syötiin (kai tarkoitti turvehuoneita ja heinät oli viety Rollaan ja myyty tallinhoitajalle ja sillä rahalla ostettu ruokatarpeita. Ensimmäiset vetokoneet oli

ollut härät, joista hänellä oli huvittava kertomus. Oli ollut kuuma päivä kun Niva oli kyntänyt käsiauralla maata. Luultavasti härät piti sitä liika rasittavana ja oli ollut syvä vesi rapakko. Härät olivat lähteneet kävelemään rapakkoa kohti ja ei ollut auttanut itku eikä kirous, ne olivat menneet ja toinen pannu veteen maate. Niva kertoo, että hän istui rannalle ja kutsui, että tulkaahan pois. Härät kun olivat aikansa levähtäneet olivat tulleet rantaan niin asia oli valmis, härät oli viety kotia, pannut kärryn eteen ja ajanut Rollaan ja vaihtanut hevosiin.

Tämän kirjoittaja on tullut tälle paikkakunnalle vasta 28 p. kesäkuuta 1911. Kun saavuin tänne ei ollut enään kun kolme asuttavaa turvehuonetta suomalaisilla, Frank Michaelsonin, Jack Johnsonin (Lehtola) ja Matti Karvosen.

Matti ja Kristiina Karvonen olivat syntyneet Puolangan ptäjässä ja palvelleet täällä Picton townissa asumaoikeudella maan. Kuolivat kumpikin täällä ja ovat haudattuna Apost. Lut. hautausmaassa.

Ensi aikoja kun olivat täällä ja ne alkuasukkaat kertoi vaikeuksista ja pahoista ilmoista, tuntuivat luotetulta jotka kuitenkin olen joutunut kahdesti kokemaan joista en varmasti olisi selvennyt ilman koiran ja hevosten apua. Talvi 1916 on kaikista ankarin minun muistissa. Silloin oli paljon lunta ja pakkasta. Hansboron ja Sarles välillekin paleltui yhtenä yönä mies ja kaksi hevosta. Samoin Hansborosta kaksi ja puoli mailia länsi etelään kaksi miestä. Asuin silloin puolitoista mailia länteen Elsberryn pysäkiltä. Oli kaunis aamupäivä, niin lähdin hakeen postia, kun pääsin perille, huomasin, että länsi pohjoisesta tulee myrsky. Koitin kiiruhtaa takaisin vaan lähes mailin kotoa saavutti myrsky joka oli heti niin sakea, että tuskin raatin matkan näki eteensä ja olin aivan toivoton, vaan kumma

kyllä, koirani hyppi edessäni kotia päin haukkuin ja näin kotia. Silloin tuli monta mieleen. Kuinka tiesi semmoisessa ilmassa missä koti on eikä jättänyt.

Toisen kerran oli joulu-aatto päivä vaan en muista vuotta. Oli satanut vuorokauden lunta ja tyyni päivä kun lähdin mailin päästä hakemaan vettä. Samoin silloinkin tuli länsi pohjois myrsky joka oli niin sakia, että vaivaisesti hevosen takamukset näki. Ei ollut muuta, kun heittää lainit löysälle ja hevoset toivat kotia. Silloin jäi paljon ihmisiä Rollaan. Eivät voineet lähteä ulos kaupungista. Nyt on toisin joka talon pihaan korkeat tiet autoilla ajetaan ja kaikki on valmista muuta kun pitää ja päästää. *M.R.*

Kosken perhe kertomus

Mrs. Ole Johnson kertoo Elvira siskostaan kuinka vesikaivot kaivettiin käsin slyvän laitaan ja laudoista tehty kaivon kehä, puu kansi sitten asetettu kaivon päälle. Elviira oli leikkimässä hevosta serkkunsa Olgan kanssa. Elviira oli (mies) ja ajoi hevosta. Hevoselle tuli jano ja (mies) meni kaivolle juottamaan hevosta. Elviira (mies) nosti kantta ja se putosi kaivoon ja mies putosi mukana. Serkku Olga (hevonen) juoksi sanomaan äidille, että Elviira putosi kaivoon. Täti Elizabeth Savaloja ei hermostunut, hän vakuutti että Elviira pitää kiinni köysistä. Kaivossa pidettiin maito ja kerma kylmänä, riipustettiin köysillä veteen. Onneksi sisko oli saanut kiinni köysistä silloin kun putosi. Hän huusi auttakaa, auttakaa. Täti veti Elviiran pois kaivosta. Äiti ei voinut auttaa, hän hätääntyi. Äidin korvissa kauan aikaa jälkeenpäin kaikui sana auttakaa. Elviira asuu Sebeka, Minnesotan kontrilla ja on ison perheen äiti Mrs. Charlie Johnson.

POHJOIS DAKOTAN MENNYTTÄ AIKAA JOKA ON MUUTTUNUT. — Perth, North Dakotan härkävaljakon aikakautta joka on vähitelleen muuttumassa moottoriaikakaudeksi jolloin ensimmäiset autot alkoivat ilmestymään.

Matti Käkelä

Matti Käkelä, syntynyt Laihialla Vaasan läänissä maaliskuun 4 p. 1866. Tullut Suomesta, ensin Calumet, Michiganiin vuonna 1886 ja sieltä Red Lodge, Montanaan vuonna 1888. Meni siellä avioliittoon Liisa Josephine Latvalan kanssa vuonna 1893. Mrs. Käkelä oli syntynyt Ylistarossa, Vaasan läänissä joulukuun 11 p. 1869 ja tullut Amerikkaan vuonna 1890, ensin Ohioon ja sieltä Montanaan. Muuttaneet homestead tilalle Rollaan pohjois Dakotaan vuonna 1897.

Perheessä on neljä poikaa ja viisi tytärtä elossa. Yksi tytär kuollut pienenä. Matti Käkelä kuoli huhtikuun 29 p. 1939. Mrs. Käkelä kuoli maaliskuun 10 p. 1951. Kuuluivat Apostolis Luterilaiseen seurakuntaan, Mr. Käkelä ollen seurakunnan pappina monet vuodet.

ROLLAN HISTORIALLISEN SEURAN JÄSENIÄ. — Ryhmäkuva otettuna Rollan Historiallisen Seuran patsaan sijaintipaikalla. Mr. Matti Raasakka nojaa lapioa vastaan. Hän ensimmäisenä mullan mullan käänsi patsaan perustaa varten. Kaikki toiset henkilöt ovat seuran perustavia jäseniä. Muistopatsas sijaitsee nyt tällä paikalla.

Rollaan tulee lisää suomalaisia

Mr. ja Mrs. John Lehtola

Mr. ja Mrs. John Lehtola, Rollan alkuasukkaita, olivat mukana perustamassa Towner-kauntin E v a n k elis Luterilaista seurakuntaa. He olivat Mrs. Isaac Särkilahden vanhemmat.

Vuosisadan alussa tulleiden perheiden joukossa tuli myöskin Iisakki Särkilahti. Kuvamme on Mr. ja Mrs. Särkilahden kultahää juhlasta jota vietettiin heidän perhepiirissään.

Mr. ja Mrs. Iisakki Särkilahti

Mr. ja Mrs. Thomas (Tom) Kurtti ja Mrs. Hjalmar Laaksonen o.s. Anna Erickson. Hän on Mrs. Tom Kurtin sisko.

Mr. ja Mrs. Iisakki Särkilahti kuvattuna perheensä kanssa.

Höyrykone vetää puimakoneen pellolle.

Rollan valtakatu kauppaliikkeineen itäiseen suuntaan valokuvattuna.

Mr. ja Mrs. Tom Kurtti heidän kalkkuna farmillaan siipikarjaa hoitamassa.

Elonkorjuu käynnissä Tom Kurtin maatilalla syksyn tullessa Rollan aavikolle.

U.S.A:n sotaväessä ollessaan heimolaisemmekin ovat saaneet antaa kalleimpansa, henkensä Amerikan lipun alle Melvin Säriklahti, Harvin Hendrickson ja Eino Falls.

History of Rolla, North Dakota
Finnish Settlement

Towner County and Surrounding Area, Rolla, North Dakota

Historical data compiled and written by Waino E. Kontio. Other text by descendants of the early settlers.

Published by Rolla Historical Society,
Rolla, North Dakota

Preface

This book tells about the Finnish pioneers, their work, their living conditions and the many difficulties they encountered and had to win. The purpose of the book is to perpetuate for future generations information about their lives and work, above all in the hope that the information will be included in the history of North Dakota, thereby becoming a part of American history.

The author of this Finnish History has lived since childhood amongst these Finnish pioneer people and has made memoranda about their activities and work. He is Waino Kontio born in Oulu, Finland, on July 7, 1887. His father was Engelbert Kontio, born in Haapavesi, Finland, and his mother, Maria Josephina (nee Kurikka) was born in Oulu, Finland, on April 27, 1867. Engelbert Kontio was a musician and played in the Oulu battalion band, but he was transferred to Petersburg, Russia and disappeared while there. Later it was reported that he had died. Waino Kontio came to America with his mother in March, 1896, to Lake Norden, South Dakota, where his mother married a second time and this time to Matti Tuhkanen in March, 1897. They moved to Rolla, Noorth Dakota, the same year.

During the first years that they were living in Rolla, Waino Kontio's mother asked him to make notes about the loocality and its pioneers, their lives and activities in Rolla and the surrounding area.

Dr. K. Koski.

Rolla, North Dakota

Rolla, N. D., is situated in the northern part of North Dakota, close to the Canadian border. The town's name is recalled to have come from a man named Rolla, who was the first resident in the Rollette and Towner County area. Rolla today has 1,400 residents and this includes 34 Finnish families. The continental climate is very cold and windy in the winter, and at times, very hot in the summer. As a rule the fall of the year is very beautiful with little rain. Winter is very changeable, for sometimes the fall will continue without snow past Christmas, but at other times, the snow may come already in October and November. When spring comes early, it's possible to start field work already in March. On the other hand, sometimes it may still snow in May. The average crop raising period is four months. True lakes are not found in the area, and the small lakes could be more correctly called large mud puddles. Naturally, none of them contain any fish. North Dakota is a vast prairie country that has thin and small forests with trees mostly growing up to a man's height. The silver willow is the most popular foliage tree. There are no spruce or fir trees, so that the clearing of the land has been easier, in that respect, than in areas where these trees grow.

When the first immigrants came from rugged Finland and turned over the sod, revealing the rich, black soil underneath, they were quite surprised. The land required no fertilizer and no ditches in the fields. Since then, generations have made the prairies fruitful and turned them into beautiful fields.

TEACHERS OF FINNISH ORIGIN

Alma Pointi, Hilja Viik, Edward Simonson, Lulu Pikkarainen, Hilda Kinnunen, Jenny Juusola, Vieno Käkelä, Viivo Käkelä, Veera Koski, Emmi Harju, Emma Matson, Olga Tuhkanen, Helga Sormula, Anna Pederson, Lela Martin, Laila Martin, Pearl Martin, Anna Pantsari, Viola Efraimson, Lusilia Kinnunen, Norma Juntunen, Ellen Vuori, Lilia Vuori, Hellen Falls, Elsa Jussero, and Rudolph Ryyth.

Finnish-American Sports Activities

Ten miles east of Rolla is the Mt. View school district which is in the middle of the Finnish community. The young men of the village participated in sports, gymnastics, discus, etc. and wrestling in barns since neither skiing nor sledding was possible. Dakota terrain is not good for skiing. In 1913 they formed a baseball team under the name of Mt. View. They had many games and interest was great. The games were played on the Henry Juntunen farm.

* * *

In the call of duty in the armed forces, these Finnish kinsfolk gave their lives fighting under the American flag: Melvin Sarkilahti, Harvin Henrickson and Eino Falls.

FINNISH BUSINESSMEN IN ROLLA

Henry Juntunen & Sons gasoline station and garage.

Peter Johnson & Sons farm equipment sales.

Peter and Jake Juntunen automobile station.

Edwin Juntunen has a large clothing and food store.

Walfrid Juntunen garage business.

Toivo Valikainen radio and TV store.

Theodore Johnson gasoline station

Delores Bryant beauty parlor.

William Halonen farm equipment dealer.

The Elämän Kevät (Springtime of Life) publication, which was published by the North Dakota Christian Young Peoples League almost fifty years ago, tells us of the early history of Rolla, North Dakota. In the publication we read:

"In North Dakota's Rollette and Towner counties, which are close to the Manitoba, Canada, border, live about 350 or 400 Finnish farmers, children included."

The first Finnish settlers, namely John Jussero and family, as well as Matti Juusola and his family, arrived from Rockport, Massachusetts, on May 11, 1896. A year later arrived P. A. Johnson, also from the state of Massachusetts. From South Dakota at about the same time came John Houvinen.

An organized community began to grow in Rolla among the Finnish people in 1901. On July 21 of that year, the Evangelical Lutheran Independent Congregation was formed. At the organizational meeting the chairman was Rev. J. H. Warmanen, who at that time was pastor of the Finnish National Church in Calumet, Michigan. At this meeting the following officials were elected: Abel Pyykönen, John Lehtola, P. A. Johnson, Mikko Hattu, Paavo Parviainen, John Huovinen, Matti Kinnunen, Joonas Niemi and Frans Anderson.

The Community Finnish library was founded on November 9 of the same year. It was planned and organized by the members of the above mentioned church and its first pastor, Rev. O. Hjelt. The library contains approximately 350 volumes at the present time.

On Jan. 8, 1902, the Towner county Finnish Apostolic Luth. Congregation was founded and legalized. Its founders were: Henry Simonson, John Wilson,

Paul Jurmu, Matti Koski, Daniel Mursu, John Michaelson, Matti Käkelä, Jacob Tapanila, Sakari Hinkavaara, Jacob Maunu, John Honkala, Edward Amunti and Frank Anderson. Henry Simonson was appointed as the first pastor, who took care of the congregation until 1908. He was followed by Matti Käkelä, who attended until 1912. The present pastor is Matt Koski. The congregation has its own small church and also a cemetery intended for all Finnish people living in the community. A meeting hall was constructed in the community in 1904 for the Finnish people for their programs and activities on behalf of moral rectitude. This building, which has also been called the "Community Hall", was also used for the services of the Finnish Ev. Luth. Church. In the winter of 1915 there arose quite a heated dispute on the right to the use of the hall. The socialist element with their well-known tactics attempted to use rude and immoral programs in the hall. The church people living in the community rose up against the attempts and with new rules and regulations were able to rule out the use of the hall by the socialists and other similar groups. The general rule became that no program with the intention of offending the church would be allowed in any manner or form.

In March, 1912, the first attempt to form a Christian Young Peoples Society was made. The writer of this article organized the first meeting where the foundation for such a young people's society was laid. It was intended in the beginning to have the society work with the Evangelical Lutheran Church, but at successive meetings the great number of migrant workers who had joined endeavored to form an organization independent of the church. Jalmari Aalto, who was elected president, compiled the by-laws for the society. As

an example to what purpose the organization was founded, namely, to attend to the Christian and moral up-bringing of young people, herewith is presented the first article: "The purpose of the Towner county Finnish Independent Young People's Society is to operate at the highest cultural level, to awake the Finnish people of the community, especially the young people, to uphold moral principles and patriotic interests as well as to combat against intoxicants and their profligate results."

As can be seen by the excerpt, no certain standard was fixed. Of course a higher cultural level was mentioned, but controversial is the question of what is meant by "higher cultural standard." The purpose of the organization was also very vague.

This type of attitude naturally did not satisfy many. This writer and many of the local residents demanded that the organization be returned to the level that was originally decided. A vote was finally taken on the issue and those supporting the independent and free stand won by two votes. But this meant a virtual death sentence for the organization because young people of the area immediately resigned and the society disbanded.

On June 14, 1914, a meeting of young people was again held at the hall. It was opened by Waldemar Hjelt, who in a short speech suggested that a young peoples league be founded. The proposal was accepted by those present. This writer was named the president of the organization and W. Hjelt secretary. Following the singing of song no. 30 from the Sunday School Song Book (Pyhäkoululaulukirja), I spoke to the group on the meaning of a young peoples group and the importance of its work, pointing out that a group founded on Christian principles leads the youth to all good endeavors. A group, however, that has no Christian precepts,

that has no high and noble ideals or purposes, and that functions only as an amusement source is harmful not only to the entire community, but also to the young people themselves. These were the two alternatives the meeting was faced with. The question of uniting the group to the Finnish Lutheran Church aroused some difference of opinion, for there were those who understood that in so doing, the group would intend only to bring up young people as future members of the church. It was noted, though, that under the Church's care the group could better remain a Christian organization. To the attention of the group was also brought the fact that in several areas young peoples societies had failed even though they had been founded on a Christian basis. Some had changed into groups completely contrary to Christian teachings, even into actual hotbeds of corruption. Also present were those supporting independent Christian youth groups in general. A vote was taken on the matter and those supporting the formation of a group under the church's guidance won. Thus was founded the Evangelical Lutheran Congregation's Young People's League which got the name "Aavikon Ruusu" (Rose of the Plains). The by-laws of the Brocket Young People's League were adopted and accepted for the "Aavikon Ruusu".

The first officers of the League were: Miss Edla Juntunen, president; Waldemar Hjelt, vice-president; Miss Lilja Hill, secretary; Edward Marttiini, assistant secretary; Ivar Pyykkönen, treasurer; and Miss Emma Kinnunen, recording treasurer.

At the present time there are about fifty members in the League. They are active in the work of the group and work for the good of the League. The present board of "Aavikon Ruusu" are: president Edla Juntunen; secretary Emma Kinnunen; orderly

Joosep Nelson. On the program committee are Edla Juntunen, Emma Kinnunen and Kasperi Pyykkönen. Servant Amalia Johnson. — M.N.W.

Towner County Finns

The first Finns came to North Dakota's Towner County in the year 1896 and travelled to the northern part of the county into Mt. View township, only ten miles from the Canadian border. Cando was the county seat. Rolla was named after the county to which it belonged, namely Rolette. Because Rolla was near the Towner County border, the community of aboutt 500 soon became the business center and post office for the Finnish pioneers.

The first Finnish homesteaders that came to farm northern Towner County in 1896 were John Palmi, John A. Huovinen, Peter A. Johnson, Matti Juusola, John Jussero, Matti Käkelä, Iisakki Keltto, Kaapo Hemminki, Peter Juuso, Jaakko Kemppainen, August Hietala, Matti Mäki, William Koski, John Tenkkunen, Nels Ryynänen, Paul Juntunen. All of these were family men. Each man laid claim on 160 acres of Federal-owned prairie homestead-land. These were the lands on which a homesteader could get a five-year claim for $16.00, provided that he work the claim according to a government law requiring the clearing of the land and construction of buildings. At the end of five years the farmer would then rightfully own the land.

In the spring of 1897 more Finns arrived with their families: Paul Jurmu, Henry Simonson (Simontaival), Peter Point, Joseph Jurmu, Iisakki Niva, Olli Wuonala, Mikko Kumara, or Hatt, Antti Hökkä, Haakko Maunu, Daniel Mursu, John Honkala, John Michaelson, Joonas Niemi, Henry Janson or Piukkula, John Mattson, Gideon Mustonen, Edward

Anunti, Iisakki Hamari, Viktor Nirva, Sakari Honkavaara, Kalle Honkavaara, John Wilson or Kivistö.

The first job facing the homesteaders was building sod houses for themselves and shelters for their animals. This sod was plowed primarily from the lowlands or near the marshes where it grew the thickest. From the strips of sod were cut the sections, usually about 26 inches in length, and, after being piled in a buckboard wagon, these were hauled by horseteam to the construction site. Each layer of sod was immediately smoothed over after being laid. The layers were stacked until the desired height was reached and then the crossbeam was raised. Sections of tarpaper were nailed to this for roofing, a layer of hay was spread on the tarpaper, and finally the hay was covered with a layer of sod. The house was now water resistant, and ready for occupancy.

When the house had been built, the next big job was clearing the fields. This toilsome job was hampered much by the large number of rocks that were dug up. For this, the farmers carried a steel bar on their plows so that while their horse or ox team rested, the men went to twist and dig out the rocks. When these had been cleared from the fields, and the plowing had been finished, began the sowing of the wheat, barley and flax.

The Finns working in the fields would often see Indian women and children out on the prairie picking herbs. These herbs grew in the prairie soil in great numbers, and the Indians made money by selling them to the drug stores in Rolla and Cando. The Indians were peaceful folk, who got along very well with the Finnish pioneers.

One problem almost constantly vexed the early settlers — lack of water. Of course there was plenty of water in the marshes, but it wasn't suitable for

drinking or cooking purposes. Of the wells that were dug, most contained water in only very meager quantities, this being due to the shallow depth. In these parts of Towner County the water was deep within the earth and it would have been necessary to dig 200 to 400 feet before striking suitable drinking water. During all seasons the livestock were watered with the bitter-tasting swamp water. In winter, holes were chopped in the ice and four or five barrerls, after being filled, were hauled with a sleigh to the barn. The pioneers used melted snow for cooking and drinking. Natural springs were located in some fortunate areas. On one occasion, a settler named Jaakko Kemppainen, while seeking a suitable well-site, was walking along a ditch that crossed his land. After a distance, he came to a solitary bramble bush growing on the ditch embankment. Deciding that moisture was present, Kemppainen began to dig and after shoveling up about four feet of dirt, crystal-clear spring water spouted up from the hole. Thus was formed a spring-well that almost the entire settlement used for many years.

The summer of 1897 was hot and dry, and subsequently the wheat and potato crops failed. In October of the same year from Lake Norden, South Dakota, arrived Matti Kinnunen, Matti Tuhkanen, Henry Juntunen and family, Iivari Pyykönen, Edward Niska, Oskari Berg, Iksakki Pirhonen, and Pastor F. E. Öhte. Sod homes and barns were hurriedly built for the newcomers and their livestock.

During the winter of 1898 arrived more Finnish settlers: Daniel Mykkälä, Simon Tavajärvi, Oskari Anderson, Karl Huovinen, Heikki Pälsy or Sakrison. To the west of Rolla lay Turtle Mountain Chippewa Indian Reservation and the forest-covered Turtle Mountain itself. Because of the large variety of trees growing in the thick forests,

the early pioneers began to use the area for their various timber needs — lumber, firewood, fence posts, etc. Its distance from the settlement was about twenty-two miles.

Pastor Öhte held his first service in the home of Peter A. Johnson in November, 1897. Thereafter meetings were held every Sunday and continued until March, but Pastor Öhte complained that support was small. Quite a few pioneers belonged to the Apostolic Lutheran Church. Henry Simonson (Simontaival) held meetings every Sunday. Apostolic Lutheran preacher Antti Raketti often came from Lakota, North Dakota, to hold services. In December, 1898, Pastor Kustaa Salberg of the Seamen's Mission arrived for a brief stay in Rolla. Many came to listen to this evangelist who conducted a worship service and also several devotional meetings during his visit. The settlers were glad to get the religious literature that he sold and distributed. Cold and snowy were the winters of 1897-98. So severe was the weather that at times it was dangerous to go out to do chores unless one had a guide rope between the house and the barn.

The life of the early pioneers wasn't all drudgery, for they very often visited each other. On Saturday nights friends often gathered at farms that had saunas and enjoyed bathing and talking.

Among the newspapers that came to the early pioneers were the *Uusi Kotimaa, Amerikan Sanomat* and the *Amerikan Uutiset*. These were read by the light of the oil lamps.

With the coming of spring, 1898, the pioneers started plowing the prairie for their wheat and flax crops. The summer turned out to be extremely hot and dry; the wheat was ruined by the dryness, the flax by frost, and the poor grass crop caused great difficulty in sustaining the livestock through the

winter. As it turned out, the flax straw preserved part of the settlers' livestock until spring. Part of the men went to seek work elsewhere — some worked on railroads; others in Minnesota lumber camps; and some even went to mine in Nevada. The miners returned home, however, in time for the spring field chores.

Toward the end of 1898 more country-men arrived, namely, Matti Karvonen and Ida Leppä. In 1899 came Peter Hanson, John Lehtola (Rikkilehto) and family, Aldrick Falls (Koski) and family, Abel Pyykkönen, Robert Mattson, Jaakko Tapanila, Jaakko Hill, Antti Mäki and family, Peter Hiltunen (Erickson) Frank Anderson and son Frank, Iisakki Berg and family, Henry Koski, and Robert Kyrö. Mr. Kyrö was a lay preacher who held devotional meetings, taught Sunday School, and baptized children. After working for a year among the settlers, he returned home to Finland.

The first Midsummer Festival was celebrated in June, 1897, on the John Huovinen farm. At this festival two pioneer couples were wedded: John Huovinen to Katri Juntunen, and Iisakki Keltto to Iida Leppä. A unique summer-house had been built for this occasion and in it was held the wedding dinner. Following the dinner, Pastor Öhte gave a sermon and this was followed by a program that included singing, poetry-recitations, musical selections, and sports of different kinds. All of the settlement was present at this occasion.

The year 1900 saw the arrival of more Finnish newcomers to Rolla: John Juntunen, Sakari Juntunen, Iisakki Keranen, Abraham Savaloja and William Berg, Henry Samuelson and family, Israel Juntunen, Israel Marttiini, Paul Parviainen, Peter Ankaara (Johnson) and family, John Koski, Peter Juntunen, Levi Korpi (Salmonson), Henry P. Juntunen, Sophia

Toivonen, Jaakko Juntunen, Henry Hendrickson, Lauri Hendrickson, Henry Moilanen, Andrew Huovinen, Karl Lambert, Peter Lambert, Lassi Karinen, Antti Huovinen, Charlie Johnson, Akseli Johnson, Annie Hendrickson, Kristiina Moilanen, and Paavo Parviainen.

In 1901 came Matt Koski and his family, and in 1902 arrived Joseph Carlson (Luukkonen) and family from Alexandria, Minnesota. From Calumet Mich., came Henry Tikkala, and Magnus Hjelt. Other arrivals were Iisakki Sarkilahti, Arne Hanson, Kaapo Heikkila, Peter Henrikson, William Reinholm, Leena Kemila and family. Miss Ida Aho came from Finland. Herman Saukkola and family arrived in 1903. From Minnesota came Carl Anttila and his family.

The wheat crops of 1899, 1900, 1901, 1902 were extremely abundant and averaged 30-40 bushels an acre. The oat, barley, flax and grass crops also grew plentifully. As the pioneers grew more prosperous, they bought extra horses and cattle, and more machines. The first threshing machine was purchased in 1900 by John Wilson (Kivisto) at a cost of $200. In following years others also bought threshers — Iivari Pyykonen. Henry Hendrickson, and Viktor Nirva joined together to buy one in 1902; so also did John Jussero, Henry Koski and Matti Juusola in 1903.

In June of 1901 Pastor J. H. Warmanen from Calumet, Michigan, arrived in Rolla and founded an independent Evangelical Lutheran congregation, whose fiirst officers were: Abel Pyykönen, John Lehtola, P. A. Johnson, John Huovinen, Paavo Parviainen, Mikko Hatt, and Matti Kinnunen. Pastor Warmanen conducted confirmation classes and stayed a brief time in Rolla.

THRESHING BEGINS

The busiest month of the year was undoubtedly September and threshing time. Threshing operations proceeding at full speed usually continued for 25 to 30 days, since the custom was to thresh also at several neighboring farmsteads. An example of the busy routine was the Iivari Pyykonen farm in 1902. The work day began in the early moring hours before dawn when the horses were fed and harnessed. Fourteen men, mostly Minnesota lumberjacks that had come from Duluth to Rolla, had been hired, their wages being $2.00 a day plus three meals. After breakfast was served in the "chuckwagon" cookhouse, the work began. Twenty-four horses were paired into twelve teams and were hitched to a wagon topped with a rack on to which the gathered sheaves were thrown. A thirty horsepower steam engine pulled the threshing machine into the field. The machine had a forty inch cylinder into which the unbound sheaves were thrown and was powered by a large belt running between it and the steam engine. Pyykonen's son had charge of the engine, which required two men to operate it; one to feed straw into the firebox and to check the steam pressure; and the other to haul in water from the marshes for the engine's enormous thirst. Peter Johnson had charge of the thresher. Twelve wagons, each with a team of men to unbind the sheaves, were constantly driving their loads to the thresher. From it, the grain was driven to the granary with three wagons, each with a 75-80 bushel capacity.

At around 9 o'clock the girls from the cookhouse came on horseback with coffee and lunch. All the work stopped while the men enjoyed their coffee break and snack, very tasty after the early morning's hard work. As work resumed, the field usually began to clear after about twelve wagon loads of sheaves

had been driven to the thresher, By noon, 600 bushels had been threshed. After dinner, the men worked until nightfall, by this time having threshed 1300 bushels. The tired workers ate supper in the cookhouse and then gladly retired to their tents.

A HARD WINTER

Winter 1901 was stormy and snowy. Due to the severe weather, the settlers frequently ran out of firewood, but were hindered from making woodcutting trips to Turtle Mountain. Often a storm would cause the woodcutters to wander off the road. Although lost for a while, they always eventually found their way home.

On one particular evening two neighbors — Matti Tuhkanen and Israel Juntunen — met and, because of a lack of firewood, decided to make the 22 mile trip out to Turtle Mountain in the morning. They felt assured of suitable weather by the sunset's beautiful reddish glow. By leaving early before sunrise they reached their destination by afternoon, then travelled through the forest to the home of a Norwegian settler who sold firewood off his land. While inquiring and discussing terms, Tuhkanen and Juntunen defrosted their frozen lunches on a stove and cooked coffee. After eating and drinking, they rode into the forest, cut and trimmed two loads of aspens, birches and oaks, piled the loads onto their sleigh and finally made their way back to the Norwegian's cabin. While they had been gone, other woodcutters had arrived. Since some were Finns from Towner County, supper was spent in joking and story-telling. The Norwegian's brother-in-law, who was visiting America and his sister, and who was a distinguished violinist in Europe, offered to play a few selections to pass the time. All gladly listened as he played folk songs and classical mel-

odies, for this was quite a rare pleasure. Everyone marvelled at this violin technique, especially when he imitated the songs of the nightengale, lark and cuckoo. Finally after the "concert", while everyone was drinking their coffee, the violinist joined into the conversation and related many amusing stories and tales. At last everyone retired and the enjoyable evening came to an end. The next morning, after eating breakfast and feeding the horses, Tuhkanen and Juntunen left for home. Although the day had dawned bright and clear, nevertheless while the men were driving home, the sky clouded over. They stopped in Rolla to buy needed foodstuffs —flour, coffee, salt, beans, etc. — and after leaving, were but a short way from town when a stiff northwest wind began to blow and dark, ominous snow clouds loomed in the north. The wind soon began to carry flakes of snow with it and the snowfall gradually increased in intensity until nothing was visible except a wall of whiteness in front of the sleigh. The road disappeared and, shortly, the men realized they were lost. There was nothing to do but drive on. Suddenly the sleigh collided with a dark object almost in their path. When the two went out to investigate, they found it to be a small deserted shack or shelter containing a small stove and firewood. They emptied their sleigh of supplies, then drove it to the wind-sheltered side of the small shack. After feeding the horses, they built a fire in the stove and both ate their supper. They made straw beds for themselves and slept in the shelter while the storm raged outside. At frequent intervals during the night one of the men would go out to check the horses. When morning came, only the high snow-drifts were left as reminders of the storm. The two men noticed that they had wandered south of the road for about

a mile. Naturally the worried families were overjoyed when the fathers returned home.

During one week of January, 1901, it once stormed for three consecutive days. On his farm, Oskar Anderson noticed that his hay was almost gone, and decided to get some at the first opportunity from his hay stack, located about half a mile from the farm. The next morning the wind had subsided and at 9 o'clock Anderson told his wife that now he was going while he still had the chance. After yoking the oxen to the sleigh, he was off. A short time later he returned with the hay load, did his chores, and went into the house for coffee. His wife Anna reminded him of the mail that had to be picked up from the Rock Lake post office eight miles away. (In those days the mail was brought on horseback to Rock Lake from Perth, which was on the Great Northern Railroad.) When he seemed a bit reluctant to go, she went out to the barn, hitched up the horses to the sleigh, and started out by herself. After getting the mail and resting a bit, she started on the return trip home. Along the way she noticed that the horse was exhausted from pulling the sleigh through the snow drifts, so at frequent intervals she rested the animal. With home only four miles away, she decided to stop in at the Heikki P. Juntunen farm to visit the family, and, at the same time, to give the horse a chance to rest. As she was leaving, the Juntunen's warned her about the threatening appearance of the sky, but Mrs. Anderson insisted that she could make it home before any snowstorm, although it was already snowing. Her sleigh didn't get very far before the wind whipped the snow into such fury that it was impossible to see anything. Driving on, she tried to shield herself from the biting wind with a woolen blanket. Unexpectedly the horse stopped; a few feet away stood a haystack. She jumped from

the sleigh, removed the horses reins, tied it to the sleigh, then ran over to the haystack and managed to tug loose some of the hay. This she put in the sleigh, hoping that it would give her some protection from the cold. She crawled under it, but at intervals it was necessary to get up and walk around to keep warm. Somehow the night passed, and by morning the storm had calmed. When Mrs. Anderson opened her eyes and looked around, there only 300 feet away stood a farmhouse. When she began to shout and wave her scarf, the farmer came out to investigate. Hitching up the horse to the sleigh, he brought her to the house, where she was carried into a warm bed. The farmer's wife rubbed her numb feet with snow, made tea, and gave her medicines to quell the fever. All that day she lay in bed and was nursed. On the following day she was well enough to travel and the kind farmer took her home. Needless to say, Mr. Anderson and the children were overcome with joy to see her home again.

A PASTOR ARRIVES IN TOWNER COUNTY

In August, 1901, Pastor Hjelt of the National Evangelical Lutheran Church arrived in Towner County from Calumet, Michigan, to hold services. He was asked by the settlers to stay and take care of the local independent Lutheran congregation. To this he agreed, because he no doubt saw the great need for a permanent pastor in the area. Pastor Hjelt held weekly worship services, and conducted Sunday School and confirmation classes. By the Finns at this time were begun many common endeavors. Among other activities, many box lunch and coffee socials were held on behalf of the new church. Pastor Hjelt, Peter A. Johnson, John Huovinen and Henry Juntunen founded a Discussion and Fellowship Club, that had many activities such as

practicing better speech, reciting poetry, reading, singing, etc. The group met every Sunday afternoon and attracted many young people. The building of a library was proposed and adopted as a project of the group. The first committee meeting was held in the home of Iivari Pyykkonen on November 12, 1901. Founding committee members were Henry Juntunen, Oskar Hjelt, John Huovinen, Peter Johnson, Abel Pyykkonen, Matti Kinnunen, Karppo Hemminki and Paavo Parviainen. Discussed at this meeting were the problems involved in founding a library, and several men were elected to begin collecting funds for it. A second meeting was held at Matti Maki's home on November 24. Two additional committee members were chosen — Jaakko Hill and Matti Juusola. The group also decided to hold an Evening Social on behalf of the library at the Peter Hanson home. This was held on December 7 and was a big success. One of the evening's attractions was the box-lunch auction, where box-lunches were auctioned off to the highest bidder. Another attraction was the fishing booth, where the participant paid 10 cents to fish for small knik-knaks from behind a curtain. Pastor Hjelt talked about the need for a library, Mrs. Maria Tuhkanen recited a poem, and several ladies sang. The total receipts for the evening were $18.30.

At the Club's third meeting. held in Peter Johnson's home on December 11,1901, it was decided to begin collecting individual collections. When these donations had been gathered together with the Evening Social receipts they totaled $60.00. Pastor Hjelt and Peter Johnson sent in an order for $60.00 worth of books to the *Uusi Kotimaa* office in New York Mills, Minnesota. Pastor Hjelt donated three extensive volumes to the library. These were: "The History of the Church in Finland," "Finnish History," and "Church History." Peter Johnson was chosen as

librarian, a position which he held for many years. There was a great demand for the books because many people participated in this library. Since 1901 new volumes have been frequently added, so that today the library contains over 400 books.

A DRAMA CLUB IS FOUNDED

The Drama Club was started by men and women of the Discussion and Fellowship Club. Enthusiasm kindled when a painter named Aaro Hukari from Frederick, S. D., painted a backdrop scene for Rolla's rural actors. This backdrop pictured a lake and a sauna in a forest setting, and was used by the Drama Club for the first time in 1902 when they presented Kaarlo Halme's three-part play "At the Sauna." A large audience attended the play, presented at Frank Lawrence's new, roomy home. Actors in this play were Magnus Hjelt, John Koski, Kasper Pyykkonen, Hanna Pulkka, Emma Pyykkonen, John Lehtola, Jennie Pyykonen, and Amanda Anttonen.

Reports of a great famine began to arrive from Finland, and also came calls for aid. Frosts in northern Finland had completely wiped out the harvests on two successive years. The Finns of Towner County held an evening social at the Johnson school for the famine-stricken. The evening's proceeds, which amounted to $90.00, were sent to the distressed in Finland.

THE APOSTOLIC LUTH. CHURCH IS FOUNDED

The Towner County Apostolic Lutheran Church was founded on the Henry Simonson farm on March 15, 1899. Members joining the congregation were Henry Simonson, Iisakki Nivu, Jaakko Tapanila, Paul Jurmu, John Wilson, Matti Kakela, John Honkala, John Michaelson, Heikki Kellokoski, Jaakko Maunu, Daniel Mursu, A. Falls, Heikki Ivanof, John Juntunen, Edvard Anunti, Sakari Honkavaara, Frans

Anderson, Matti Koski, Joseph Jurmu and their families. Henry Simonson was chosen lay preacher to conduct devotional meetings. In 1900 Henry Simonson gave an acre of his land for the construction of a church and Daniel Mursu donated an acre of his land near the church for a cemetery.

On January 8, 1908, the church was incorporated. When Henry Simonson moved to Canada that year, Matti Kakela took his place and tended the congregation for several years. From Michigan came Matti Koski who took the pastoral duties of the congregation for a few years. But when he moved away, the job was again left to Matti Kakela, who tended it faithfully until his death in 1939. Lay preacher Otto Herrala then came to serve the congregation.

CONSTRUCTION OF A TOWN HALL

As time went by and the young people grew, the need for a town hall began to be realized. Individual homes had become too small and impractical for meetings and social events. The Discussion and Fellowship Club had often discussed the need for a hall and the possibilities of building one, but no definite action had been taken. At its December 29 meeting, however, a motion to begin construction on a hall was made and seconded. When Kaapo Hemminki promised an acre of his land as a hall site, a committee comprised of Henry Juntunen, John Koski, Kaapo Hemminki, John Huovinen, and Peter Johnson was elected to draft by-laws for the hall. At the group's second meeting on January 5, 1905, a finance committee of five was chosen: John Koski, Henry Moilanen, John Huovinen, Magnus Hjelt, and Peter Johnson. The committee arranged an evening social at Henry Juntunen's farm on February 22. The event was attended by many and proved to be very successful. The committee met in March to

decide on specifications for the building. It was decided to build it 24 feet wide and 40 feet long. The construction cost estimate was $375.00. John Koski, Henry Juntunen, and Peter Johnson were elected to a building committee. Jaakko Kempainen, Henry Moilanen, Magnus Hjelt and Peter Johnson, who were chosen as a finance committee, went to collect from town and country residents. They were quite successful in their efforts, for soon over $400.00 was in the treasury.

Construction began in 1905 and was completed in March, 1906. Henry Juntunen bought from Kaapo Hemminki the land on which the hall stood, then turned over the deed to the Board of Trustees. The use of the hall was free to any sports events, plays, socials, meetings, etc., but only on the condition that any proceeds from its use would be used in the interests of the Finnish people. In addition to using it on Sunday, the Independent Lutheran Church at all times had first rights to the hall's use. At that time the congregation did not have their own church building.

NEW ARRIVALS IN ROLLA

In 1905 more Finns arrived in Rolla to begin farming. From Michigan came John and Henry Halonen and their families. Katri Toivonen came from Finland. At about this time life in the area began to liven up a bit from the daily routine schedule; several new railroad tracks were laid; new stores were built; grain exchanges were formed. Armourdale, a small business center located in the midst of the Finnish settlement, had two grain exchanges, an elevator and a blacksmith shop, where Viktor Nirva made and repaired tools for the farmers. The Soo Line Railroad went through Armourdale, while the Great Northern went by way of Hansboro and

Rock Lake. Both of these were busy communities where especially the lumber yards did good business since more and more homes were being built.

THE CHRISTIAN YOUNG PEOPLE'S LEAGUE

On June 14, 1914, a Christian Young People's Lague was formed through the efforts of Pastor N. W. Westerback. The League, named the "Prairie Rose" (Aavikon Ruusu), was affiliated with the Evangelical Lutheran congregatioin and worked on a Christian foundation. Its first officers were: Miss Edla Juntunen, President; Walter Hjelt, Vice-Pres., Lillian Hill, Secretary; Edward Marttiini, Ass't.-Sec.; Iivari Pyykkonen, Treasurer; and Emma Kinnunen, Auditor. For many years the League worked successfully in guiding the youth according to Christian principles.

MORE NEWCOMERS

As time went by, new settlers kept arriving. In 1909 arrived Thomas Kurtti, Henry Mattson, Sakari Walikainen, John Huovila, Arvid Kaleva, Ernest Ryyth, Andrew Sormula, Mikko Tuomala, Matti Walteri, Matti Saari and Otto Pikkarainen. Finns who came to Towner County between the years 1911-22 were: Albert Pantsari, Otto Herrala, Edward Hendrickson, August Hendrickson, Herman Heinonen, Matti Wuorinen and family, John Kangas, Kustaa Leino, Olli Johnson, Andrew Johnson and Toivo Hemminki. The Finnish settlement took on a splendid, almost stately look: new beautiful homes were built; cars began to appear; picturesque park settings surrounded the homes, while golden grains waved magnificently in the fields.

Second generation Finns who began farming independently in 1928 were Henry and Richard Mickelson, Charlie Juntunen, Sepulon Keranen, Wm.

Tuomala, Jalmari Juntunen, Robert Carlson, and in 1929: Jalmari Nurmi and Paul Sormula, Edwin Sormula and Jalmari Laaksonen. The following are those who started farming independently after 1930: Nels Johnson, Westeri Maki, Leo Johnson, Elmer Johnson, Iisakki Savaloja, Frank Savaloja, Richard Jussero, Yrjo Juntunen, Henry Carlson, Hannes Halonen, Teotori Halonen, Alfred Herrala, Wesley Juntunen, Andrew Herrala, Karl Parviainen, Paul Parviainen, Wilfrid Juntunen, Einar Juntunen, Ray Eino Efraimson, John Byykonen, Wesley Pyykkonen, Ernest Johnson, Einar Kinnunen, Alfred Kinnunen, Karl Tuhkanen, Alfred Tuhkanen, John Berg, Arne Huovinen, Hannes Huovinen, Alvin Huovinen,, Felicks Pikkarainen, Herbert Moilanen, Raymond Kaleva, Ed Kurtti, Rudolph Michaelson, Bernard Michelson, Arne Valtari, Verna Kallinen, William Tuhkanen, Walter Kallinen, Clarence Berg, Arvid Kurtti, Hanna Johnson, Jacob Hendrickson, Karl Michael son, Heikki Herrala, Robert Tuomala, Arne Saari, Wesley Raasakka, William Walikainen, Edwin Kaleva, Karl Marttiini, Adrian Keranen, Willard Hendrickson, Vincent Hendrickson, William Juusola, Severi Ekholm, Hugo Mattson, Eli Mattson, Eino Kakela, Erlund Kakela, Niilo Kakela, Robert Mattson, Evert Mattson, Arne Falk, John Kakela, Walfred Halonen, Oskar Halonen, Raymond Halonen, and Wesley Kakela. When these second generation farmers took over, the old 160 acre farms all disappeared as they were absorbed into the 640 to 1280 acre farms. Methods and machines also changed. Now there were tractors capable of pulling four plows at a time and plowing 25-30 acres in 10 hours: there were machines sowing 60-70 acres a day; combines threshing thousands of bushels per day. Times had changed.

ROLLA'S BUSINESSMEN

Finnish businessmen came into Rolla in 1920 when Henry Juntunen bought the garage and gas station and later sold to Jacob and Peter Juntunen. In 1936, Ed Juntunen purchased a large grocery and dry goods store, which he successfully operates and owns. Herman Saukkola managed Rolla's public saunas for many years, until in 1941 he sold the business to John Huovinen, who also was in charge of the Finnish Library.

William Halonen started a large implement store in 1931, selling all types of farm equipment —plows, tractors, combines, etc. For twenty-five years he operated this large dealership.

Other Finnish businessmen in Rolla are Walfred Juntunen who operates a garage and gas station, Delores Bryant, beauty parlor, Theodore Johnson, gasoline station, and Toivo Valikainen, who manages a radio service.

Over in Rock Lake, Hannes Tuhkanen operated a garage and gas station between 1925-30. Irene Kinnunen still owns a large grocery and clothing store.

LADIES OF KALEVA ORGANIZE

The Rolla Tuulikki Chapter of the Ladies of Kaleva was organized on August 7, 1948, in the home of Fanny Michaelson by Ida Harso from the Kyylikki Chapter in Ironwood, Michigan, Lydia Ibbotson and Minnie P. Maki of the Kanerva Chapter in Ely, Minn., and Fanny Michaelson also of the Kyylikki Chapter. Also present at this organizational meeting was Maria Seppanen of the Etalatar Chapter.

"The meeting was opened by Lydia Ibbotson and among other preliminary business, it was decided to begin 1st Degree work at 7 o'clock that evening. At that evening's meeting twelve members were initiated into the 1st Degree: Mrs. Anna Sarkilahti, Mrs. Senia Halonen, Miss Hilda Juntunen, Mrs.

Velma Michaelson, Mrs. Selma Laaksonen, Mrs. Stella Halonen, Ethel Koski, Mrs. Leena Johnson, Mrs. Anna Hemminki, Mrs. Emma Carlson, Mrs. Madge Mattson, and Mrs. Mayme Pikkarainen. After comments by the new members on their degree work, the founders of the Rolla Tuulikki Chapter spoke. The next day was held the second meeting, where eleven members were initiated into the 2nd Degree. These were Ethel Koski, Mrs. Anna Sarkilahti, Miss Hilda Juntunen, Mrs. Mayme Pikkarainen, Mrs. Emma Carlson, Mrs. Madge Mattson, Mrs. Leena Johnson, Mrs. Senia Halonen, Mrs. Selma Laaksonen, Mrs. Stella Halonen, and Mrs. Velma Michaelson. After the degree work, followed the election and installation of officers. Mrs. Anna Sarkilahti was elected Elder, Mrs. Mayme Pikkarainen as Matron, Junior Matron Velma Michaelson, Priestess Ethel Koski, Secretary Emma Carlson, Treasurer Hilda Juntunen, Guard Stella Halonen, and Guide Senia Halonen. Mrs. Sarkilahti and Mrs. Pikkarainen succeeded the temporary officers, Mrs. Ibbotson and Mrs. Maki. Under discussion came the duties of the new members and the responsibilities of the two Trustees, Leena Johnson and Madge Mattson. Membership fees amounted to $60. After closing the unfinished business and after reading the list of fixtures, which the founders had drawn up, the meeting ended. On behalf of the meeting (signed) Emma Carlson, secretary, (signed) Mayme Pikkarainen, matron.

The Ladies of Kaleva have been active ever since 1948 and have often held their meetings in Mrs. Fanny Michaelson's home. The membership in 1956 was seven.

RECENT CHURCH ACTIVITIES

Pastor Toivo Miettinen left the Mt. View and Rock Lake congregations in 1954. In May of that year

seminarian Harold Kallio came to serve the congregations for the summer months until returning to the seminary for the fall semester. Pastor Edwin Corts accepted a call and in November arrived to serve the congregations. He was a very enthusiastic and able minister. Mt. View Lutheran congregation has a hundred communicant members. Worship services are held in two languages, but confirmation and Sunday School only in English. Mrs. Mamie Kaleva is the Sunday School instructor.

APOSTOLIC LUTHERAN ACTIVITIES

Presently the Apostolic Lutherans have a new, spacious church in Rolla. The congregation does not have its own minister, but is frequently served by visiting ministers, foremost among them Peter Nordquist, George Wilson and John Paana. The congregation has twenty members. On the Church Board are Mr. and Mrs. Henry Michaelson, Wayne Raisanen, August Hendrickson, William Tuomala and the Chairman, Jalmari Juntunen.

THE HISTORICAL SOCIETY

The Rolla N. D. Towner County Historical Society began to function in 1954. It was organized by a Dr. K. Koski, who came from Iron River, Mich., to practice in Rolla, and who interested the Finns into organizing the society. Among the first members were John Huovinen, Matti Raasakka, Ernest Ryytti, Charles Juntunen, Robert Carlson and Jalmari Nurmi. The Society's objective was to collect historical facts and information on the period of time dating back to 1896 when the first Finnish settler arrived. When the Society decided to build a memorial monument for the Finnish pioneers, interest in the group and its projects began to grow.

Its founding meeting was held July 30, 1954, at the Towner County Mt. View school. The first of-

ficers of the group were elected, Matti Raasakka becoming the Chairman, Ernest Ryytti the Vice-Chairman, Mrs. Ernest Ryytti the secretary, Mrs. Kaisa Juntunen the assistant secretary and Charles Juntunen the Treasurer. At this meeting thirty new members joined. By-laws were drafted and the group took the official name, The Rolla North Dakota Finnish Historical Society. Meetings were to be held once a month and at each meeting something special would be presented—singing, recitations, poetry, etc. In Rolla, meetings were held in the Henry Juntunen, Adolph Halonen, Iisakki Sarkilahti, and Olli Johnson homes, while out in the country they were held at the Ernest Ryytti, Charles Juntunen, Matti Vuori, Jalmer Nurminen, Robert Carlson and Matti Raasakka homes. Often the memorial monument came under discussion. It was resolved that this memorial would be unveiled during a pioneer day celebration and that this celebration would be held on July 8, 1956. It was also decided to celebrate Finnish independence at the same time.

A fund-raising dinner was held by the Society's women-folk on April 1, 1955, at the Rolla city hall. Many people attended and total proceeds were $135.

At one meeting arose the question of where the monument would be located. The Society's Board of Directors went to confer with Theodore Leonard, and Amalia Johnson, who were descendants of Peter A. Johnson who had promised to give an acre of land for that purpose. This land that the Johnsons donated is in Mt. View Township 162, North Range 68, Section 11, Southeast quarter and is situated on the north side of highhway 5, seven and a half miles east of Rolla. The Society then ordered the $440 granite monument and it was placed in its lot on June 28, 1956.

The Historical Society now has eighty members. Honorary members are pioneers Mr. and Mrs. John Huovinen, and Mr. Henry Juntunen. Mrs. Kate Juntunen, an honorary member, passed away on October 31, 1955. A younger member of the Society, Jalmari Nurmi, passed away on December 15, 1955, as also did one of the group's most enthusiastic members, Adolph Halonen, on June 28, 1956.

The memorial unveiling and dedication took place on Sunday, July 8, 1956. That Sunday morning the weather appeared cloudy and dreary, but toward mid-day a strong wind came up, the clouds disappeared, and before long the sun shone brightly. Around ten o'clock, cars loaded with people began to arrive at the dedication site. As ceremonies began, two flag carriers, Wesley Raasakka and Andrew Herrala, placed the American and Finnish flags at the foot of the monument. After the memorial was unveiled by honorary society members John Huovinen and Henry Juntunen, the bugler stepped beside the monument and played the signals. At 11 o'clock began the dedication service which was officiated with dignified ceremony by Pastor Gorts and the members of the Historical Society. Pastor Gorts spoke a memorable sermon in both languages, and led the people in prayer and thanksgiving. He consecrated the memory of the pioneers' great achievements and dedicated the memorial to commemorate these accomplishments to future generations. Then followed the singing of the *Star Spangled Banner* and the *Maamme Laulu,* and the service came to an end with the buglers closing signals.

The festivities then moved to the spacious high school auditorium where a banquet dinner was served to the large crowd. The afternoon program began with band selections. Willam Halonen, Chairman of the Pioneer Day Committee, delivered a wel-

coming speech in both languages, after which Rolla's mayor greeted the audience and spoke words of admiration for the people who had remembered their forebears with a memorial. A second speaker, Rolla's lawyer, John A. Stormon, spoke in English about the great contribution that the Finns had given to the development of America, not only in North Dakota, but also elsewhere. He mentioned the first Finnish immigrants that arrived in Delaware, Pennsylvania and New Jersey between the years 1638-45 and who cleared the wilderness for farming. Mr. Stormon spoke with noticeable respect of the Finnish people and their achievements. The Finnish address was delivered by Henry Moilanen of Virginia, Minnesota. Another Minnesotan, Alfred Keturi, brought greetings from Eveleth. The leading member of the Society and member also of the Pioneer Day Committee, Dr. K. Koski, spoke a fitting Finnish address. Following this, the original pioneers who were present in the audience were introduced: Mr. and Mrs. John Huovinen, who are still in good health and now reside in Rolla; Maria Juusola, who came with her husband Matti to Towner County in 1896. Mr. Juusola passed away in 1942, but she is still very alert and spirited, and now resides in Rock Lake; Henry Juntunen, who came with his wife Kate in 1897. He now lives with his daughter Hilda and son Viktor in Rolla. Mrs. Juntunen died in 1955; Miina Kinnunen, who came with her husband Matti in 1897. Mr. Kinnunen died quite a few years ago, but she is still in good health and lives with her daughter Irene and son Einar in Rock Lake.

The musical portion of the program featured quite a variety of music; selections by the Rolla band; marches and other beautiful melodies played on the accordian by Helen Saari; trombone selections by Charles Juntunen; Evelyn Kallinen's mastery of the

piano-accordian; Shirley Carlson's piano-solo, Finlandia; Rudolph Valtari's accordian selections; the Kulkuri Waltz and other familiar pieces played by John, Alfred and James Juntunen on the mandolin and guitar; Susan Rosscup's and Charles Juntunen's piano-horn duet.

William Halonen gave the closing remarks, expressing thanks to both those who had participated in the program and to people who had come in large numbers to this commemoration celebration. Afterwards coffee and refrshments were served and at 5 o'clock in the afternoon this special Pioneer Day Celebration came to an end.

NOTES ON PREPARATIONS FOR THE MEMORIAL

After the monument had been obtained, the landscaping of the surrounding area began. The soil had been prepared for planting in the spring of 1956 and grass was sown into the loose soil. On one June evening the men of the Historical Society came and planted pine trees, American elms and box elders in the lot.

On July 12 a meeting of the Society was held at the home of Matti Raasakka and under discussion came the possibility of publishing a book, telling of the life and work of the Towner County pioneers. At this same meeting it was decided to continue the work of the Society. Two subsequent meetings were held in Rock Lake — one on August 9 at Karl Marttiini's home, and the other on November 9 at the Albert Pantsari home. In addition to the business meeting, singing and recitations were presented and coffee was served.

FINNISH COOPERATIVES

Towner County Finns first started cooperatives in 1917. One of the first of these was a grain elevator and storage built in Armourdale. Recently this has

been enlarged so that now it can store 50,000 bushels. In the same building is a fanning-mill that cleans out the seed for sowing. In the fall, the cooperative buys and handles large quantities of wheat that are sent to many countries across the world. One man is in charge of the elevator throughout the year.

The Co-op has seventy members. On its Board of Directors are Wesley Juntunen, Arvid Kurtti, Robert Carlson, Wilfrid Juntunen and Elmer Johnson.

ROLLA'S MT. VIEW EV. LUTH. CONGREGATION

For as the rain and snow come down from heaven and return not, but make the earth flower and bud that it may give seed to the sower and bread to the eater, so also shall My Word that goes forth from My Mouth: it shall not return void, but it shall accomplish that for which I sent it. Isaiah 55:10,11.

So also was God's Word sown in people's hearts on the Dakota prairies, where, in spite of congregational inactivity, this Word was cherished and preserved. Over the past sixty years God's Word has been sown here by Pastors Warmanen, Hjelt, Huuskonen, Ovaskainen, Anttila, Westerback, Haakana, Wilen, Wilenius, M.P. Miettinen, Sr., Lampela, T. Miettinen, Jr., and presently E. V. Gorts. The first pastors that came here had great hopes of making a living off this barren prairie soil, and subsequent years proved that the soil was rich, to the extent that today Rolla and the surrounding area is considered the Breadbasket of the World.

On July 21, 1901, a large group of Finns gathered at a meeting called by Pastor Warmanen for the purpose of founding an Evangelical Lutheran congregation. Thus was formed the Towner County Evangelical Lutheran Church. As first officers were chosen Abel Pyykkonen, President; John Lehtola, Vice-President; Peter Johnson, Secretary; Paul Par-

vey, John Huovinen, Matti Kinnunen and Jonas Niemi, Church Council members; Abel Pyykkonen, John Lehtola, Matti Kinnunen, Sakari Juntunen and Frank Anderson, Deacons. Although during the first year enough money was collected for a church building, nevertheless, the worship services were held in homes, at schools, and at the town hall. The need to bring up children in the knowledge of God's Word was felt during these years, and therefore, Pastor Ovaskainen began the Sunday School class in 1905. In the 1906 annual meeting the necessity of having a permanent, local pastor was discussed. The following year Pastor Anttila arrived and served the congregation until his death. The Women's League, which is still active, was organized while N. W. Westerback was pastor. The first officers of the League were Edla Juntunen, President; Hilja Week, Secretary; Mrs. John Huovinen, Treasurer; Lily Hill, Financial Secretary; and Mrs. Henry Hendrickson, Custodian.

The current officers are Mrs. Mamie Kaleva, President; Miss Amalia Johnson, Vice-President; Miss Jennie Efraimson, Secretary; and Mrs. Ole Johnson, Treasurer.

This Independent Lutheran congregation joined the National Evangelical Lutheran Church in 1919, and in 1922 Pastor Haakana arrived to serve as permanent pastor. Interest in the Sunday School had slackened when Pastor Westerback left, but now it again revived. The question of building a church came up, but this time with the result that construction began in the spring of 1926. Lars Akneberg, a Norwegian businessman in Perth, N. D., donated an acre of land for the church site. Construction ended in October, and in the same month the new House of Worship was dedicated.

While he was minister, Pastor Haakana also founded a choir. However, he soon was forced to resign because of poor health. While the congregation was without a pastor, Magnus Hjelt was chosen as lay preacher. In the fall of 1932, Pastor M. P. Miettinen accepted the call by the church. Again the work of educating the youth in God's Word was stressed. Summer School was conducted by Pastor Miettinen and Mrs. Fannie Miettinen. The Young People's League was also "pepped up." Their meetings and doings were held in the evenings.

In 1936 Mr. Lars Akneberg gave two adjacent acres of land to the congregation for a cemetery. The first member buried in it was Mrs. Anna Johnson, wife of Peter A. Johnson.

When Finland was fighting Russia in the Winter War of 1939, the Mt. View Lutheran congregation felt a need and obligation to aid the war-strickened through the Red Cross. For this purpose was chosen a special committee comprised of Pastor Miettinen, John Huovinen, Alfred Efraimson, Henry Koski, Magnus Hjelt, and Iivari Pyykkonen.

After Pastor Miettinen passed away in February, 1940, Pastor Wilen began ministering to the congregation once a month. Summer School was conducted by visiting seminarians.

In March, 1945, Eugene Lampela came to serve as pastor. A parsonage was purchased in Rock Lake. In September, 1945, the Rock Lake English-speaking Lutheran congregation asked to join the National Ev. Lutheran Church. This it did in 1946. In that same year, when Pastor Lampela left, his place was taken by Pastor Toivo Miettinen. At the 1949 annual meeting it was decided to remodel the church and put in electric wiring. All of the work was done on a voluntary basis by the men of the congregation. When Pastor Miettinen left in May, 1954, seminar-

ian Harold Kallio tended the church for the summer months. After accepting the congregation's call, Pastor Edwin Corts arrived on November 7, 1954.

The majority of the members of the Rolla and Towner County Mt. View Lutheran Church are farmers from the rural areas. However, part of the members do live in Rolla and Rock Lake. The church is situated between the two towns, ten miles from each.

ROLLA AND AREA

It might also be mentioned that in this area are grown large fields of Durum wheat, from which spaghhetti and macaroni are made. Ninety per cent of America's Durum wheat is grown in north-central North Dakota. Even the name Towner has been given to one type of durum wheat, widely grown in Towner County. Rolla, which is ten miles from the Canadian border, has a population of approximately 1,500, but today only a small percentage of this is Finnish. Denominations that have churches in Rolla are the Presbyterian, Catholic, Lutheran Church-Missouri Synod, American Lutheran Church, Methodist, Assembly of God, and Apostolic Lutheran.

The Jewel Bearing Factory, where jewels and precision instruments are manufactured, is located in Rolla and is the only one of its kind in North America. Miss Mavis Nurmi is employed there as a bookkeeper. A large percentage of the workers are Indians from the Turtle Mountain Chippewa Reservation, located a few miles west of Rolla.

Looking at the Achievements of the Finns

As we now look back 10 years and examine the life of the Finnish people in Towner County, and as we view their strivings and struggles, we wonder at the many hardships and experiences they went through. Yet, they overcame all these hardships. The fruits

of the labor and sacrifice are now being enjoyed by each succeeding generation who today have all modern conveniences. All of the old generation will soon be at rest. Of the original pioneers, only six are alive today — John Huovinen, Henry Juntunen, Joseph Carlson, Abraham Savaloja, Henry Hendrickson and Levi Hendrickson. The work started by the pioneers is being carried into the future young generation of today.

FIRST FINNS IN TOWNER COUNTY

The first Finnish settlers, Matti Juusola, John Jussero, Paul Juntunen, John Luuko, arrived in Towner County on April 1, 1896. Because it rained every day, these men had to spend their first week in the town of Rolla. Gust Fagerlund, one of the pioneers in Rollette County had been surveying land over in Towner County and took the four Finns out to select their homesteads. Later, they made a trip to Cando to file their homesteads. All of their suppies — ox team, wagon gears and box, hand plow, picks, shovels, and axes — were purchased from Rolla. While the men were building the first sod house on the Matti Juusola claim, the wagon box served as their first shelter. The second house was constructed on the John Jussero claim and the third one on the Juntunen claim. John Luuko, however, left the country and never returned.

Mrs. John Jussero and daughter Lempi, Mrs. Matti Juusola and daughter Emilia from Rockport, Mass., John Palmi and Paavo Ruotsalainen from Worcester, Mass., came here on May 10, 1896. By this time each of the three men had a sod-house on their claims. The people from Massachusetts arrived here through the assistance of a land agent whose name, unfortunately, is unknown.

They had come by boat from Buffalo, N. Y., to Duluth, Minn., and from there to Churches Ferry where they stayed overnight, the next day arriving in Rolla. Although a railway did run from Devils Lake to the Canadian border, service was available only three days a week.

When the women arrived in Rolla, it had been planned that John Jussero would walk to town and meet them, then have them stay in Rolla overnight, until Juusola would come the next day with wagon to pick them up. But no! These women were so anxious and determined to see their new homes that they persuaded Jussero and started out on foot, even though there was no road of any kind, just a few wagon trails going tthrough lowlands where water was waist high. In one instance, when they came to a water-swollen coulee, Mr. Palmi carried Mrs. Juusola and year-old Emilia across. Then to top it all, they soon lost track of the trail and just wandered around for a time. They eventually wandered back onto the trail and soon afterwards arrived at the sod-houses. By this time it was dark. Not even the oil lamps in the houses were lit — the men had run out of oil.

Cando was the county seat for Towner County at that time.

John Palmi began advertising these homestead lands in a weekly Finnish newspaper published in Minnesota and people gradually started moving in.

John Huovinen, alive yet today, arrived in Towner County in the fall of 1896. That year, by Thanksgiving time there was so much snow that the sod houses were completely covered. Only visible were the smoke stacks with the smoke drifting up from them.

Fuel wood had to be hauled from the Turtle Mountains, no easy chore, first because of the dis-

tance and then because every so often the Indians would come and demand the loads be emptied since the wood was taken from their land. The timid unloaded and were left empty-handed, but a few would take off on a run and keep theirs.

One time Juusola and Jussero got as far as the edge of town with their loads, when an Indian stepped into the middle of the trail and forced them to stop. Naturally he claimed that the wood was taken from his land, but this time Matti and Jussi jumped down from their sleigh and gave the horses a whack with their whips, then drove the Indian off the road also with their whip. This time they brought their wood home.

Another time, they had gotten their loads east of Rolla, when one of the loads unpiled. Because it was getting dark, they decided to leave the loads and go home on horseback. Returning in the morning, they discovered that the wood had disappeared, but were able to trace the tracks to Rolla, where they found their wood.

All wood had to be hauled after the snow came and the ground froze so that sleighs could travel in the lowlands.

Peter Johnson came in the spring of 1897 and Tuhkanen, Kinnunen, and Pykonens came in the fall.

Every time a Finnish newcomer arrived, Mrs. Juusola was so thrilled that she said it was like being given a new cow.

In the fall of 1897 the Juusola's first child to be born in North Dakota died at the age of two months. The only way Mrs. Juusola could get word of this to her husband was to leave her daughters with Mrs. Jussero and to walk from the farm, seven miles east of Rolla, to west of St. John where her husband worked at that time.

Five of the Juusola's twelve children were born in the sod-house. The lumber house was built in 1905 and is still being used today.

The above mentioned farmsteads are seven miles east of Rolla, and the town was and has been the trade center.

John Jussero and Matti Juusola both lived on their homesteads until their deaths. When Juusola passed away in 1942, his son William took over the old home place.

This story has been told by Mrs. Juusola, 83 years young, with a cheerful gleam in her eyes. She spends the winters with her daughters in Chicago, but comes back every summer to North Dakota.

Adolph Halonen Family

Adolph Halonen was born in Finland, July 3, 1881, in Paltaniemi, Oulun Lääni. He and his wife Margaret, nee Pelkonen, were united in marriage on Oct. 23, 1909, in Bisbee, Arizona. They arrived in Rolla in June, 1910, from the Copper Country with a two month old son Walfred. In the fall of the same year they rented a farm and started farming. It was difficult to get started since means were very meager and it was necessary to purchase the machinery, livestock and other supplies on credit. It is remembered how the farmer who sold them a cow came over to see how it was behaving. He wanted to see how the city slicker was able to milk the cow. In reply Mr. Halonen said that he had no trouble. The farmer smiled and said that they had always had trouble milking because the cow kicked a lot. The animal evidently liked the new surroundings.

Separators were not known in those days. All milk was separated by hand, the cream churned and

butter traded for supplies at the store. The income was not sufficient for the entire year but the merchants in those days extended credit. It was very convenient and boldly done. If credit would not have been extended, livelihood would have been very difficult. The good Lord provided and blessed the pioneers' work and they progressed. At times provisions were scarce and often the pioneers remembered Paavo Saarijärvi in Finland who, as legend has it, always remembered that even though the good Lord gives us trials he does not forsake, and also, that diligence pays in the end.

As the years went by the Halonen family bought their own farm which has been their home and where they raised six children, three boys and three girls. The youngest, Raymond, is farming the old home farm and Walfrid and Oscar own homes close by, both in Towner county. The three daughters are all married and are, Vieno, Mrs. Arne Waltari and family who live in their country home close to Rolla; Evelyn, Mrs. Neuman Sanford and family live in Sequim, Washington; and Olivia, Mrs. William Wallace and family who live at Seattle, Washington.

Adolph Halonen passed away on September 8, 1956. He was born on July 3, 1881. He and his wife made a trip to Finland in 1956 and returned home with death arriving only a month and a half later.

The family remembers their departed father with respect as a good father and a kindly neighbor.

John Juntunen

Mr. and Mrs. John Juntunen were one of the early pioneer couples who moved to Towner County at the beginning of the 20th century. They both

were born in Finland, but came to the United States at the age of nine with their parents. Both families settled in northern Michigan, where the mines were operating and the fathers were employed for a few years. Not satisfied with this type of employment, the Dakotas being settled at this time, lured them west. John Juntunen first moved to South Dakota with his parents, Zachary and Mary Juntunen, in 1891. After three years he went back to Michigan and married Hilda Koponen, daughter of Mr. and Mrs. Alex Koponen. The young couple lived in Michigan until 1900, when they moved to North Dakota and filed on a homestead three miles southwest of Rock Lake. Their first project was to build a sod house to live in, and break a few acres of land with oxen to raise food stuffs and a little grain. John's parents had, in the meantime, moved here and given them a cow for their milk and butter. They kept adding a few acres of land each year, and in 1908 they bought the farm with buildings seven miles west of Rock Lake, which has been the family home since.

These pioneers had a lot of courage and faith in this country and in North Dakota, in the days before our modern mode of living. TV and radio, telephones, automobiles, electricity, were unknown then. John had to haul wood from the Turtle Mountains to a woodburner for heat. These people were hardy folks. Hospitals were unheard of, as was a visit to a doctor. Large families were the custom and the wives didn't stop working, except maybe for a week, when a new baby was born. Mid-wives delivered the babies, and if the wife wasn't up and around in a few days it was unusual.

The people were very friendly and neighborly. They helped each other with chores like butchering, and quilting bees. They didn't have much recreation

except for visiting, and community and church gatherings.

These pioneers were very strong in their religious beliefs and that was one reason for the strong faith in everything they did. Another characteristic of these pioneers was that their word was as good as their bond. All business was done on a credit basis, but you never heard of anybody trying to beat a debt.

The home in the early times was an institution, and the mother, in most cases, was the manager of everything, except the father was still the boss. The family usually had a couple of sheep which were sheared. The wool was carded and spun into wool. In the evenings, while the family would sit around visiting and telling stories, one would be carding wool, the mother usually spinning, and the older daughters knitting and sewing. In those days you didn't throw away a pair of overalls as long as they could be held together with patches. The days were long — usually the household would wake up with a cup of coffee around 5 or 6 o'clock.

To John and Hilda Juntunen were born twelve children, including one set of twins, and twenty-eight grandchildren, and twenty-nine great-grandchildren.

Children of John and Hilda Juntunen

Hjalmer, Perth, North Dakota, now living on the home farm, is married to Ailie Tapanila. They have three children — Alfred, John and Jim.

Selma, deceased, 1926.

Elma, deceased, 151, married to John Kakela. They have 8 children, Wilfred, Wesley, Lillian, Rudy, Harvey, Adeline, Hilda and Marvin.

Hilma, San Francisco, California, married to Alfred Peterson, now deceased, in 139. They have

three children, Verna, Beatrice, and Adeline. Hilma is now remarried to Lloyd Berendseu.

Wallace, now deceased, 140.

Walfred, married Alma Juntunen, they live at Rolla, North Dakota, and have three children, Robert, Leona and Rosalie.

Edwin, Rolla, North Dakota, is married to Gweneth Guenther. They have two children, Charles and Roger.

Twins: Alma, Rolla, North Dakota, married Theodore Jukkala, deceased in 1952. They have one child, Gerald. Hilda, Rolla, North Dakota, married Ernest Matson, deceased in 1954. They have three children, Kathleen, Sandra, and Theodore.

Martha, Rock Lake, North Dakota, married Eina Efraimson. They have one child, Jane.

Niiilo, Rolla, North Dakota, married Hazel Engstrom. They have two children, Connie and Russell.

Hazel, Bottineau, North Dakota, married Howard Boltz. They have two children, Jim and Joan.

* * *

John Juntunen was a very staunch citizen. He was loved and honored by his neighbors and friends. He held many offices and played a big part in the social and political life of his community. The family was his pride and joy. The home, as in those days, is still the strongest institution in this country. Keeping abreast with progress he had developed his farm into one he wás very proud of. He saw and used the automobile and power machinery. He passed away June 17th, 1935, at the farm home after a short illness.

After the father of the family was gone, Hilda Juntunen decided to move to Rolla, which was now the trading center of the community. Some of the children had already moved to Rolla. In the

latter years of her life crops had been good and she was very comfortably settled in her own home. Her health was bad for the last few years and kept her from fully enjoying her life's twilight years. Her hard work in the early days and raising a large family had taken its toll of her health. She passed away in her sleep on May 10th, 1957, in the Rolla Community Hospital.

Time marches on, and now as we write about the history of our loved and rsepected parents and honored pioneers, we resolve with determination and hope that in our space age we can bring forth our children as well as they did, and cling to the faith that they had in Christianity, honesty and the future of our country.

In memory of my parents,

Edwin T. Juntunen.

John Jussero

John Oscar Jussero was born at Iso-Kyrö, Vaasan Lääni, Finland on October 8, 1869, and came to the United States in 1888 at the age of 19. He made his home first at Rock Port, Massachusetts. While there, he became acquainted with Miss Anna Liisa Riihimaki and they were married on September 17, 1892. She, incidentally, was also born in Iso-Kyrö on January 1, 1871, and came to this country at the age of 20. The young couple made their home in Rock Port until the spring of 1896, when John Jussero, along with Matti Juusola, left for North Dakota. Homesteading six miles east of Rolla, they prepared the homes for their families who arrived two months later. The weather was stormy and nasty when the women and children arrived. They were met at the station by Mr. Palmi, who informed them that, unfortunately, the trip to their homes

had to be made on foot because no other transportation was available. The going was rugged, for in addition to cold weather, it was necessary to wade knee-deep through snow, slush, and mud while carrying the children and their belongings.

The first home was a one-room sod house to which an anteroom, also of sod, was later built.

Four Jussero children were born here, namely, Hilda, Hilja, Elsa, and one boy, John Oscar Jr., who died when the house was struck by lightning.

A new six-room, wood home was built in 1903 by Matt Juusola and John Jussero. Children born in this house were Richard, John, Ellen, and Elma.

Cordwood was used for heating the house, but had to be hauled from the Turtle Mountains by sleigh and team, and this trip often took from three to seven days. During this time, the chores were up to the women folk. In winter, water had to be melted from snow, both for household use and for livestock.

This marriage had lasted for 46 years, when on June 30, 1938, John Jussero succumbed to cancer of the liver. This was soon followed by the death of his wife on June 25, 1941. Cause of death was diabetes and heart attack. Since then, one daughter has passed away, Mrs. Hilda Leino on August 11, 1956.

Up to date, there are 18 grandchildren and 18 great-grandchildren.

Ida Aho-Juntunen

Ida Aho, daughter of Maunu Aho, was born in Reisjärvi, Finland on August 24, 1887 and came to this country in 1902 at 15 years of age. She settled first in the Rolla community, making her home with her aunt, Mrs. Isaac Kelto at the farm

which is now the home of the Reino Juntunen family.

On her arrival in Rolla, she was snowbound in town for three days — quite an ordeal for her because she couldn't understand or speak a word of English, and there were no Finnish people in Rolla to help her out.

She worked at various homes until her marriage to Peter I. Juntunen on February 20, 1905, at Cando, N. D.| Mr. Juntunen was born in Finland, coming to this country with his parents at the age of six months, and was the son of Zachari and Maria Juntunen. Although he had a homestead near Perth, they did not live there.

Their first children John was born at Perth, but later passed away in Canada, where the Juntunens had moved to in the year 1907 to file a homestead. In Canada, three children were born — Toivo, William, and Nestor. Toivo died there while he was yet a child. They lived in Canada for seven years, before returning to the United States and buying a farm. After returning from Canada, they had three children, namely, Vieno, Walfred, and Edwin.

Mr. and Mrs. Juntunen lived on the farm for seven years, then moved to Perth in 1919 where Mr. Juntunen, his brother Jacob, and Matt Koski bought a general store which they operated for a few years. After disposing of it, Peter and Jacob Juntunen purchased a garage in Rolla, which they operated for several years. Mr. Juntunen and his family returned to their farm home in 1929 where they made their home until Mr. Juntunen's death on December 25, 1930. Mrs. Juntunen remarried twice — first to Tapani Koponen who passed away in Detroit, Michigan. She later married Charlie Johnson who also passed away shortly. Mrs. Jun-

tunen is presently making her home at Rolla, N. D. at the home of her son-in-law and daughter, Mr. and Mrs. Heino Herrala.

John Huovinen

Mr. and Mrs. John Huovinen, Rolla, North Dakota, pioneer residents, were among those that first took up homestead land. John was born in Ii province in northern Finland on January 23, 1871. He arrived in the United States in 1889 and settled in Estellene, South Dakota, living with his parents for seven years. In 1896 he moved to Rolla, North Dakota, where he started to farm a 160 acre homestead under the Homestead Act. The farm did not cost him much, only $16.00 for the entire plot.

He was married to Kaisa Juntunen on June 24, 1899, and they were happily married for 60 years. Mrs. Huovinen was born in Puolanka, Finland, on June 24, 1877 and came to the United States when she was three years old to Michigan from where the family came to Estelene and later to Rolla, North Dakota.

Mr. and Mrs. Huovinen lived on the farm for 42 years. They have seen difficulties as well as enjoyed success, cloudy days as well as bright days. They moved to live in the city of Rolla in 1941 and left the farm to their children to take care of. To them were born 12 children, seven boys and five girls, of which two girls and one boy have died.

Mr. and Mrs. Huovinen have been members of the National Evangelical Lutheran Church and were founding members of the congregation. They always were very active in church work and other community activities.

Mr. Huovinen was paralized and was sick about

four months. He passed away at the Rolla Community Hospital on Deceber 8, 1959 and was buried in the Mt. View cemetery on December 10, 159.

Mrs. Huovinen has been in good health and is living with her son Oscar, taking care of his household.

Matti Kinnunen

Matti Kinnunen was born in Suomusalmi, Finland and spent his younger days at his home place, where he taught in the home-schools that were held in the province. In 1894 he decided to migrate to the United States and arrived at Poinset, S. D., or the present-day Lake Norden, where he went to work as a farm laborer. In 1895 he went to work on the Abel Pyykkonen farm and did well. Being a young man in his prime, he came to know Pyykkonen's daughter Miina and their acquaintance led to their marriage on June 12, 1897. He worked on the Pyykkonen farm all summer, but on hearing that farms were being developed in Towner County, N. D., and that several families from the Lake Norden area were moving up there and taking homestead tracts, Matti also left with his family on October 11, 1897. They rented a railroad car in Watertown, S. D., for their cows, horses, and farming supplies. A hired man stayed behind in the freight car to tend them. Kinnunen with his family rode by train to Rolla, where they arrived on a dark October evening. At the depot they were met by Kaapo Hemminki, another newcomer, who promised to take them to their destination on his wagon. They drove in the dark of night about ten miles and finally arrived at John Huovinen's sod home.

The Kinnunen family spent the winter with the Huovinen's. With the coming of spring Matti began

to look for a homestead of his own. He traveled to Cando, N. D., the county seat, and filed a claim for 160 acres. In addition to five years residence, the claim's stipulations required opening 30 acres of land and constructing buildings on the tract. The cost was $16.00. In the official papers Kinnunen's land was located in Armourdale Township 162, North Range 67, Section 160 acres west side section 30. In the spring of 1898 Kinnunen built his sod home and barn. He opened the fields and planted crops of flax, barley and potatoes, but the summer was very hot and dry, resulting in poor yields. A feed-shortage for the cattle also resulted and they had to be fed barley straw and frost-bitten flax, mixed with what little hay there was. This ordeal did not frighten the newcomer, but instead he worked all the more. 1899 was a good year with good crops, giving new life and incentive to the new settlers. Several good years followed, enabling Matti Kinnunen to enlarge hits land with the purchase of several 160 acre tracts, so that soon he owned 800 acres in all.

Matti was a very energetic man. He was one of the first founders of the Evangelical Lutheran Independent Congregation, which was founded when Pastor Warmanen came to Towner County. When a Sunday school was started to instruct children in the Christian way of life, Matti Kinnunen was its teacher.

He raised a large family and continued farming until 1961, when he bought a home in Rock Lake, N. D., and moved there withh his wife to spend the latter years of their life. Their daughter Irene followed and lived with them. She later bought a grocery and clothing store which she has operated with good success. Kinnunen's sons stayed on the farm and are farming the old home place.

Matti Kinnunen died on March 31, 1953. Left mourning him were his wife, six boys and five daughters, and one adopted daughter, Lulu S. Kroderus.

The boys are Einar and Alfred who are farming; Karl Kinnunen, Rock Lake; Emil Kinnunen, an electrician in Richmond, California; and Elmer Kinnunen who is a public accountant; and Wilton Kinnunen, Portland, Oregon.

The daughters are Hilda Kinnunen; Mrs. Henry Knuutti (Lulu), Rock Lake; Mrs. George McDonald (Ellen), Fairview, Montana; Mrs. Henry Held (Lucilla), Bisbee, North Dakota; Mrs. Ronkainen (Lillian), Bovey, Minnesota; and Irene Kinnunen, Rock Lake.

Miina Kinnunen, the mother of the large family, is currently living in Rock Lake and is in good condition. She was born in Lake Norden, South Dakota in 1881. She has been a lifelong member of the Evangelical Lutheran Church.

Peter A. Johnson

Mr. Peter A. Johnson (Finnish name Rousu) was the son of Peter and Maria Helena Rousu and was born on March 15, 1872, in Tornio, Finland. In 1880 he moved to Norway with his parents, from where, four years later, they emigrated to Fitchburg, Mass. However, in 1889 they moved again, this time to Castlewood, S. D., and it was here that Peter Johnson married Anna Bieta Huovinen in 1892. She had been born in 1866 in Ii province Finland. To them were born seven children of which four died while yet young. The three children still living are two sons, Theodore and Leonard, and one daughter, Amalia. Mrs. Johnson died on October 2, 1936, at the age of 69. Peter Johnson passed away at the age of 79 on May 7, 1951.

The Johnsons came to North Dakota with their son Leonard and with Peter's mother. Their first two children and Mr. Rousu passed away in South Dakota.

In 1897 he worked his first quarter of land through the land grant program, and later owned several sections which are now located in three townships, namely, Mt. View, Amourdale, and Howell.

When the National Evangelical Lutheran congregation was founded, they enthusiastically took part in it.

Wanting to see Florida, Mr. Johnson visited there in 1912. Amelia and Theodore spent the winter of 1917-1918 on the West Coast visiting in Reedley, California, and Astoria, Oregon, but no place seemed as good as home and in the spring they returned to the famous "Breadbasket of the World."

In 1928 he purchased the International Harvester dealership and also the Standard Oil station in the town of Rolla. With his two sons he operated these until 1945.

Life for the early pioneers surely wasn't easy. Coming here with their families, they were usually quite empty-handed, both financially and otherwise. Perhaps the energy of youth was a major driving force behind their efforts, enabling them to build sod homes for themselves and sod-shelters for the few animals they had brought, giving them the initiative to plow the fields with their crude hand plows, when the farmer simply had to walk behind his team of animals, thus walking many, many miles in a single day. It's extremely hard for us today even to adequately imagine what the pioneers saw and experienced. Nevertheless, they were satisfied and happy, knowing that the Lord would bless their efforts.

Peter Johnson's children donated the site on which the Finnish Pioneer Memorial now stands as a reminder of these courageous early settlers, almost all of whom have gone to their eternal rest. Long may we remember them. *A.J.*

Isaac Niva

Isaac Niva came to Rolla from Red Lodge, Montana, in the spring of 1887 and filed for a homestead in Mt. View township. He was born in Karunki, Sweden. He came to Michigan from where he moved to Butte, Montana, where he married Kristiina Ylisuutari who was born in Tyranava, Finland. Both passed away some 40 years ago.

Here is Niva's own description of the early pioneer days: "When we came to North Dakota, the firewood was still in the mountains. We lived underground and ate hay." (Most likely he meant that they lived in sod huts and the hay was taken to Rolla and sold for food.) The first beasts of burden being oxen, Niva often recalled an amusing incident that once happened to him. He was busy plowing the field with a hand plow one hot summer day. The oxen evidently thought the work too hot and tiresome, for they suddenly veered from their course and headed toward a nearby watery marsh. Niva could do nothing to stop the animals as they stepped into the marsh to cool off. Sitting on the edge of the marsh, he tried vainly to coax the animals to come out. They took their own time about it though, and when finally they did, he quickly hitched them up to his wagon and drove to Rolla, where he exchanged them for a team of horses.

The writer of this article came to Rolla on June 28, 1911. At that time there were only three sod

houses in which Finnish people were living, and these belonged to Jack Michaelson, Jack Johnson and Matt Karvonen.

Matt and Kristiina Karvonen were born in Puolanka, Finland, and lived in Pikton Township on living rights. They both died here and are buried in the Apostolic Lutheran cemetery.

In the beginning when they came to this area, they suffered many hardships with adverse weather conditions. In some cases it may seem that stories of these conditions are not true. However, I have experienced difficulties on two occasions and could not have survived without a dog and horse. The winter of 1916 was the most difficult as far as I can remember from my experiences. There was much snow and extremely cold weather. A man and two horses froze to death between Hansboro and Sarles. One and a half miles west of Hansboro two men also succumbed. I then lived two and a half miles west of Elsbery station. On one particularly beautiful morning, I set out to fetch the mail. Arriving at the post office, I noticed a storm brewing in the northwest. Although I tried hard to hurry home, the storm caught up with me about a mile from home. The snow flew so thick that a person could hardly see a yard ahead. The situation would have been hopeless if my dog hadn't of run in front and led the way home by barking. Many thoughts crossed my mind at the time, particularly, how did the dog sense were home was, and why didn't it leave us?

A second experience of mine happened on Christmas eve (I've forgotten the year). It had snowed for a day and a night and after a clear spell I went after water from a mile away. It was blowing from the northwest and as the heavy snowfall began, it became increasingly difficult to see the horse

ahead. All I could do was to stop, loosen the animals reins, and allow it to lead me home. Many people were left in Rolla at the time, for it was impossible to leave town. Now it is different since roads have been built to farmhouses and driving is done with automobiles and everything is convenient.

M. R.

Kaapo Hemming (Hemminki)

Kaapo Hemminki was born in Nurmoo, Vaasan Lääni, Finland, in 1872. At the age of 19 he came to the states and found work in South Dakota, Nevada and several other places including Canada. Then in 1896 while still a single man he came to Rolla and took a homestead on the land where the Finnish Hall is now located. He sold this land to Henry Juntunen and made a trip to Cuba and several other places. Upon returning, he bought a farm from John Honkala — land which is still part of the family farm. In 1908 Liisa Ristila came to Rolla and married Kaapo Hemminki. She also was born in Nurmo, Vaasan Lääni in 1879. Three children were born to them: Toivoo, who is now farming the family farm; Erie, who is Mrs. Oscar Halone and they also farm in this area; Arvo, the youngest, died in June, 1918, the year of widespread influenza. Hemming died May 17, 1928. In 1930 Mrs. Hemming married John Kangas and he died in 1944. Mrs. Kangas has made her home in the town of Rolla for the past several years.

Peter A. Junso

Peter A. Junso filed on a government land claim of 160 acres in April, 1897, then proceeded to build a sod house and plow 30 acres of prairie land. He

went back to South Dakota and married Hannah Hanson, but returned to North Dakota with his wife in late fall for threshing and harvest. He broke 40 more acres of prairie soil in 1898 and farmed some wheat and flax. A baby daughter Anna was born to the couple on June 5, 1898. In February 1899 he deeded the homestead to Peter A. Johnson and paid the Federal government $200 for it, because he didn't live on it the full five years before proving it up, which was the government rule, the idea being that the homestead would be a permanent home. This all took place between 1897 and 98. He is presently 83 years old (young).

His daughter Anna, Mrs. Henry Sprucelake, now resides in Lake Norden, South Dakota.

Henry Juntunen

Henry Juntunen was born in Puolanka, Finland, on November 25, 1871, and when he was 14, came with his mother, Maria Juntunen, to Michigan where his father, Israel Juntunen, had come a year before. They lived there for one year and then moved to South Dakota.

Katy Juntunen (Bykonen), the daughter of Aapeli and Anna Bykonen, was born in Suomusalmi, Finland, on May 16, 1873. When seven years of age, she came with her parents to Michigan and later to South Dakota where she married Henry Juntunen on August 20, 1892. They farmed in South Dakota for six years during which time four children were born to them, Kalle, Sophia, Etla, Ainer and Arvi, who was three months old when the family moved to North Dakota (Towner County) where they had filed for a homestead.

When they came to Rolla, North Dakota, they lived for a while in Maria Johnson's small house

while the father with the help of Oscar Berg built a large sod house where the family lived for five years. Two children were born at that time, Emma on December 8, 1899 and Hilda on April 21, 1901.

Life in the sod house was pleasant. Both parents told of how they were young and interested in their work and how life looked promising. The boys grew as the years went by and began learning to work. Kalle was so small that he had to place a box beside a horse to put on the harnesses. Edla Maria was a very fat, blue-eyed girl with heavy hair. She enjoyed singing and usually rocked in a rocking chair and sang. (Finnish song "Riemu raikukoon, laulu kaikukoon"). Ainar was expert at using a hammer and drove nails into the walls of the sod house.

One morning an Arabian peddler came to our sod house carrying his wares on his back. He came in and began to show his combs, needles, thread, materials and mouth harps in which small boys were so fascinated by at the time. To the bedroom door came a little boy dressed only in his shirt. Mother told him to go back, we have a peddler here. The boy did not heed and the peddler said, "That's all right, that's all right, that is a boy."

During the sod house era there was no regular congregation. Many pastors came from different denominations and all were welcome guests. We sang and had services where peace and understanding was the theme. In a certain home the pastor asked for a night's lodging but there was only one bed and they had no other bedding either. Finally, it was decided that the head of the household sleep in the middle of the bed with the pastor on one side and his wife on the other and the night went well.

In the spring of 1912 work ws started on a wooden house, which was completed before the fall came and we moved in. Hilma Seraphine was born in this house on January 28, 1903.

In 1905 the Finnish Hall was constructed and father gave a parcel of land for the hall. Schools were also started so that the school age children could go to school.

In 1906 our father's folks, Israel and Maria Juntunen came to live with us in the same garden where a small building was bought for them. We children went over very often to visit with them. Israel (Ukki) was a fat, thick-bearded, jolly man. With his boots on, he sat and joked. His wife Maria Juntunen (Ämmi) was slender but a hard worker. She prepared the wool and spun it into yarn which was knit into stockings. She had a small bag in which was 10 horns and a knife for cupping. In this way she helped the mother of the family. She was great at smoking a pipe and smoked regular tobacco.

Arvi Hendrick died of brain fever in 1907 and Sophie died of tuberculosis in 1908. Two weeks after her death a little girl was born on May 29, 1908, and was named Alma Helen. She was very welcome to our family for Hilma, the youngest, was six years old.

On November 6, 1909, a boy Victor David was born.

The years rolled by and more land was bought. Now there is 640 acres from which a lot of grain was taken.

In 1913 the house was enlarged for there were some ten people in the family. At this time the library with about 300 or 400 books was moved to our home and father took care of it for over 20 years.

In the fall of 1916 grandfather died at the age of 75 years. He was born in Puolanka, Finland. In the same fall we bought our first car, a Buick, which we drove and it was a pleasure to drive since were only used to horses.

Wilfred Roland the youngest of our children was born on September 10, 1916. Vikki was seven years old at the time would not have liked a baby in the house. He threatened to throw the baby into the garden if it came. But after it did come and was a small boy, he decided that a boy was all right, but it would have been different had it been a girl; out into the garden it would have gone!

Edla Maria was married in November, 1918, to Ernest Ryyth and they moved to live in Painsdale, Michigan.

Kalle was united in marriage with Olga Carlson on June 26, 1919. Father rented the farm to them and bought a house in Rolla where he and mother moved and and lived for nine years. They went to the West Coast six different times and during this time three of their children were married; Ainar was married to Hilma Anderson, Alma to Walfried Juntunen and Emma to Robert Carlson.

Grandmother, father's mother Maria Juntunen, passed away at 70 years of age on February 18, 1921. She was born in Puolanka, Finland in 1850.

In 1933 we purchased a small farm nine miles from Rolla and we moved on the farm again where we lived for 11 years during which time Hilma went to Detroit, Michigan, and married Arthur Heikkinen on December 26, 1936. Wilfred was married to Elizabeth Savaloja on December 17, 1935.

In this farm home we celebrated our parents' golden wedding anniversary on August 20, 1942. An appropriate program was arranged with the

anniversary message rendered by Rev. W. W. Wilen and the folks reminisced about pioneer days.

In 1943 Mr. Juntunen rented the farm to Wilfred and again bought a home in Rolla where the folks moved. Now there were no more children at home but Hilda and Victor.

In 1945 our family was confronted with a year of sorrow, for death claimed two dear relatives — the wife of Kalle, Olga Juntunen, who died in September and sister Edla Maria Ryyth in December. With love we cherish their memories.

Six years later, Charlie went to Finland, where he met Kaisa Wäisänen at Iisalmi. They were united in marriage on July 22, 1951. Mr. and Mrs. Charlie Juntunen came back the same year. They reside in Rolla.

Mother's and father's life in Rolla in the midst of friends and relatives was quiet and beautiful. They were happy and satisfied. They belonged to the National Lutheran congregation from the very beginning and loved the congregation and temperance work and taught us children the good things of life for which we are grateful.

Katy Juntunen passed away on October 31, 1955 and Henry Juntunen two years later on January 9, 1958. *Henry and Katy Juntunen's children.*

Jacob Tapanila

Jacob Tapanila was born March 14, 1856, at Kärsämäki, Oulun Lääni, Finland. He came to the United States in 1890, first to Michigan and then to Ely, Minnesota. During this time he made two trips back to Finland. He came to North and filed a homestead in Mt. View township, Towner County, in 1898 where he lived the rest of his life. He died April 17, 1929, and is buried in the old Finnish Cemetery, Mt. View township.

Cecelia Britta Wayrynen, Erick's daughter, was born December 13, 1859, at Pyhäjärvi, Oulun Lääni, Finland, and came to the homestead in January, 1900 from Finland. She was a charter member of the Apostolic Lutheran church of Mt. View township. Died July 3, 1943. Buried in the old Finnish cemetery, Mt. View township.

Children of Jacob and Cecilia Tapanila:

Jacob Jr. was born July 1, 1882, in Finland. Married to Jennie Nordholm. Living at Dunblane, Sask., Canada.

Matt was born January 11, 1885, in Finland. Married to Emma Simonson. Moved to Canada to homestead. Both are deceased.

Saima Caroline was born February 8, 1887, in Finland. Married to John Halone, both decreased. Parents of William, Ted, and John Halone. She died February 19, 1947. Buried in old Finnish cemetery, Mt. View Twp.

Minnie Emilia was born May 25, 1902, Mt. View Twp., Perth, N. D. Married to William John Tuomala on July 16, 1923. William Tuomala was born November 19, 1896, at Ely, Minn. Came to North Dakota from Ely April 30, 1910. Children of William and Minnie Tuomala: William John, born Jan. 18, 1925; Arthur Raymond, born Feb. 3, 1927; Jean Cecelia, born May 11, 1934; Ernest Michael, born May 22, 1936; Reino Robert, born Feb. 26, 1938; Wilfred Theodore, born Feb. 16, 1940; Marvin Arnold, born June 13, 1941. Arthur R. Tuomala and Lillian Yliiniemi were married Jan. 31, 1953, at Chicago, Ill. Lillian Mary Ann Yliniemi was born Dec. 1, 1931. They have two children, Michael Arthur, born Aug. 15, 1954, and Deborah Lynn, born September 21, 1955. Ernest Michael Tuomala and Marian Adele Parvey were married October 12, 1957.

Anna and Henry Koski

Henry Koski came to the United States from Limanka, O. l., Finland in 1896 to Cokato, Minnesota. He worked in the forests near Cokato until he earned enough money for his fiancee's passage from Finland to the United States. She came to Minneapolis, Minnesota, where she was employed as a dishwasher at the Hennepin Hotel. They moved to Belt, Montana, and were married there in 1898. Mr. Koski worked in the mines in Montana. He had filed for land in North Dakota and planned to move to Rolla in 1899 and acquired a homestead in Towner County. He wrote his wife instructing her to sell all furniture they had in Montana and to move to Rolla. She came with her small daughter Elvira and lived in a sod house. The floors were made of wide lumber and it was necessary to go on your hands and knees to keep them clean. The walls were whitewashed as no paint was available in those days. The barn was also built of sod. Limestone was used to whitewash the walls.

Firewood was all from the woods on Turtle Mountain and it was necessary to leave early in the morning to travel the many miles after firewood. As soon as the railroad came to Rolla, coal was available.

It was necessary to dig a well with a shovel and make the walls of lumber and in a circle. Water was found at a low level and since there were no iceboxes in those days in the country, the well was used for that purpose with a bucket lowered into the cool well where milk was usually kept.

Money was scarce and horses were bought through the bank on a loan basis, with compensation for the funds. It was a tedius task to pay the loans and took a long time to pay.

Koski's name in Finland was Ruonakoski. In applying for citizenship papers he left off the beginning or Ruona. The family belonged to the Finnish Nat'l. Ev. Luth. church and were among the founding members of the church. They were always ready to serve and take care of the pastor as there was no parsonage for him. The farmers took turns in getting the pastor and attending to his welfare. Mrs. Koski belonged to the women's group and was one of its founders.

The Koskis have had 12 children of which six daughters are living. Mrs. Koski passed away on September 3, 1941, when she was 70 years old. She was born in Lumijoki, Finland. Mr. Koski passed away seven years later. He retired from farming in 1943 when his only son died. He rented the farm to his son-in-law, Ole Johnson, and moved to Rolla to live with with his daughter Edla and lived there until his death. He was 76 years old when he passed away on October 20, 1948.

The second generation is following the footsteps of their parents. May the pioneer folks who have toiled to open the land for cultivation rest in peace.

The daughters who are living are: Mrs. Charles Johnson (Elvira), the oldest; Mrs. Ole Johnson (Maria Aliina); Mrs. Manuel Perez (Elizabeth, Betty); Mrs. Eugene Tucker (Vera); Ethel Koski; Mrs. Walter Kangas (Martha).

Otto Herrala

Otto Henry Herrala was born October 30, 1878, at Oulais, Oulun Lääni, Finland. He came to America in 1900. Married in 1902 at Redridge, Michigan to Lydia Alina Koski (born Dec. 20, 1886, at Atlantic, Mich.). Died May 13, 1936. Buried in Finnish Lutheran cemetery north of Perth, N.D.

Living children of Otto and Lyda Herrala (2 died at birth):

Anna Helena Herrala was born July 28, 1903, at Redridge, Mich. Married July 8, 1926, at Cando, N. D., by Judge Brooke to Edward Wayne Neva, born Nov. 30, 1902 (son of Isaac and Cristeena Neva). Five children were born to this union: Inez Marian Neva, born March 25, 1927, at Perth, N. D.; Evelyn Rosalyn Neva, born at Hansboro, N. D., Sept. 12, 1929, married March 6, 1954 to Theron Horn of Minneapolis, Minnesota. Two children of Evelyn and Theron Horn are: Theron Robert Jr., born Oct. 5, 1955, and Susan Kay Horn, born Oct., 1956; Ronald Wayne Neva, born June 4, 1934, at Perth, N. D.; Helen Lydia Neva, born Feb. 27, 1937, at Perth, N. D.; Fred Roy Neva, born Feb. 25, 1939, at Perth, N. D.

Henry Helmer Herrala, born Nov. 21, 1904 at Redridge, Michigan. Married Nov. 19, 1935, at Rolla, N. D., to Hilda Katherine Pahkama, born March 7, 1907, in Wisconsin (daughter of Jacob and Mary Pahkama).

Heino Mathew Herrala, born April 14, 1906. Married Dec. 21, 1929, at Perth, N. D. by Rev. Matt Kakela to Vieno Juntunen, born Feb. 1, 1913, at Perth, N. D., daughter of Peter S. Juntunen and Ida M. Aho.

Ida M. Aho. Two children of Heino and Vieno Herrala: Claudia Joyce, born Oct. 12, 1945, at Rolla, N.D., and Bonita Marie, born Oct. 4, 1948, at Rolla, N. D.

Melma Esther Herrala, born April 24, 1908. Married July 11, 1928, at Rolla, N. D., by Judge Cooghlan to Herman Leo Doucette, born August 17, 1908, son of Wm. Doucette and Virginia Goupille. One child of Melma and Herman Doucette: Robert Doucette, born Dec. 10, 130, at Cando, N. D. Married March

25, 1955, at Philadelphia, Pennsylvania, to Shirley Tedlock of Wichita, Kansas. One child of Robert and Shirley Doucette: Steven Robert Doucette, born in 1957.

Alfred Edwin Herrala, born Jan. 13, 1910. Married Oct. 17, 1928, at Cando, N. D., by Judge Brooke to Goldie Hendrickson (born April 11, 1911) of Hansboro, N. D., daughter of August Hendrickson and Mary Jurmu. One child of Alfred and Goldie Herrala: Floyd Duane Herrala, born April 27, 1930, at Hansboro, married Sept. 13, 1953, by Rev. Anderson (at Rolla) to Aileen Fagerlund, daughter of Oliver Edward Fagerlund and Rosie Emelia Disrud. One child of Duane and Aileen Herrala: Brett Russell Herrala, born May 23, 1955.

Otto Arnold Herrala, born Sept. 7, 1912. Married on Dec. 22, 1946, at Chula Vista, Calif., to Dorothy Rene Williams, born Oct. 21, 1913 at Kansas City, Kansas. One child of Otto and Dorothy Herrala: Rene Arlene Herrala, born April 2, 1948.

Aune Amelia Herrala, born August 20, 1913, at Perth, N. D. Married March 25, 1936, at Highland Park, Mich. to Eugene Axel Anderson, born Aug. 21, 1911 in Michigan, son of Jacob Anderson and Hilma Kluger. Three children of Aune and Eugene Anderson: Glenda Ellen Anderson, born Sept. 27, 193 _ at Highland Park, Mich.; Lenida Jean Anderson, born Sept. 7, 1944, at Highland Park, Mich.; Russell Eugene Anderson, born May 7, 1947, at Highland Park, Mich.

Edna Eleanor Herrala born Dec. 1, 1915 at Perth, N. D. Married at Perth on July 12, 1933 by Rev. Matt Kakela to Wm. Hoyhtya, born Dec. 14, 1908, son of Andrew Hoyhtya and Teckla Niemonen (Johnson). Four children of Edna and Wm. Hoyhtya: Helen Edna Lydia Hoyhtya, born Jan. 16, 1935, at Baudette, Minn., married to Richard Gailfus of

Rolla, N. D., at Rolla Sept. 3, 1955 by Rev. Loren Spaulding; James William Hoyhtya, born June 10, 1942, at Rolla, N. D.; Linda Mae Hoyhtya, born May 7, 1944, at Rolla, N. D.; Judith Gail Hoyhtya, born July 30, 1945 at Rolla, N. D.

Andrew David Herrala, born July 25, 1921, at Perth, N. D. Married Nov. 23, 1943, in Mt. View Township by Rev. Otto Herrala to Eileen Eleanore Juntunen, born July 5, 1921, daughter of Charles Juntunen and Olga Carlson. One child of David and Eileen Herrala: Randall David Herrala, born Aug. 2, 1952, at Rolla, N. D.

Bessie Marian Herrala, born Jan. 27, 1924, at Perth, N. D., married Nov. 6, 1941, at Perth, N. D., by Rev. Otto Herrala, to Reno Delvin Juntunen, born July 22, 1922 (in Mt. View Township), son of Charles Juntunen and Olga Carlson. Four children of Marian and Reno Juntunen: Carole Jean Juntunen, born October 16, 1942, at Rolla, N. D.; Marlene Marie Juntunen, born Jan. 15, 1944, at Rolla, N. D.; Loraine Marian Juntunen, born May 21, 1946, at Rolla, N. D.; Barbara Janelle Juntunen, born Sept. 23, 1950, at Rolla, N. D.

Otto Henry Herrala, married second time on Dec. 9, 1942, by Rev. Adolf North at Minneapolis, Minn., to Mrs. Lydia Raisanen (nee Aho), born April 2, 1890, daughter of Maunu and Sophia Aho. Mrs. Lydia Raisanen was a widow of Elias Raisanen. Lydia Raisanen died April 16, 1956, at Minneapolis, Minn., and is buried in the Finnish Lutheran Cemetery, north of Perth.

Otto Herrala Sr. has been a minister of the Apostolic Lutheran Church for many years.

Albert Pantsari

Mr. Albert Pantsari, the son of Mr. and Mrs. Ben Pantsari of Sebeka, Minn., was born July 16, 1899 in Otter Tail County, Minnesota. He came to North Dakota as a young man in the year of 1917. Mrs. Albert Pantsari (Edna), daughter of Mr. and Mrs. Iver Bykonen, was born Nov. 28, 1903, in Mt. View Township, Towner County. They were married on October 22, 1921, and lived one year in Grand Rapids, Minnesota, moving back to Rock Lake, N. D., in 1924, where they farmed until 1944. They purchased a home in Rock Lake, and are living there at present, while renting their farm to their son-in-law, Severi Eckholm.

Mr. and Mrs. Pansari had seven children, six daughters and one son. One daughter Agnes died in infancy. Their oldest daughter, Mrs. Severi Eckholm (Hazel) died April 1, 1954. The children still living are Mrs. Francis Hunt (Anna) of Rollette, N.D.; Mrs. George Lewis (Shirley) of Walford, N.D.; Mrs. Orlando Dunham (Edith), Walford, N. D.; Harold Pantsari, Fort Hood, Texas, in armed forces; Ellen Mae Pantsari of Rock Lake is attending Minot State Teachers College.

Mr. and Mrs. Pantsari have been active lifetime members of the Mt. View Lutheran Church. Mr. Pantsari is employed by the state highway department which job he has had since 1937.

Mr. and Mrs. Joseph Carlson

Mr. and Mrs. Joseph Carlson came to Rolla, N. D., in May, 1902, to a farm east of the town of Rolla.

Joseph Carlson was born in Kuusamo, Finland, on October 13, 1862 and came to Alexandria, Minn., from Finland in 1880. His wife, Josephine Julin, was born in Alexandria, Minnesota, on August 10,

1869. Her parents, Mr. and Mrs. Peter Julin, were the first settlers in Holmes City, Minn. Mrs. Carlson often remembered how during her childhood the Indians came to beg for food from her home.

Joseph and Josephine were married on April 7, 1888, in Alexandria, Minnesota and founded their home in Holmes City, Minnesota. They moved to Carbonado, Wash., in 1891 and lived there for three years. Joseph worked in the mines in Carbonado, but the work was such that they decided to return to Minnesota in 1894. They once again settled in Holmes City, Minn., but for some reason did not feel at home there, so they decided to go to Rolla, North Dakota, when they had the opportunity to buy a homestead place in the grain country. They moved to Rolla in the spring of 1902 to the farm where Henry and his family are living. They had two boys and two girls when they came, John, Robert, Rose and Olga. Henry was born to them in Dakota and two boys passed away when they were small.

When they came they had only a small home, a sod house. They had a lot to do but funds were meager. Year after year they added more buildings. First they built a small barn, then a new house to live in and later a very large barn and all the buildings still are standing on the farm.

After a few years Joseph bought a steam operated threshing machine and he was considered to be a big thresher. Threshing lasted many weeks in the pioneer days, often until the snow began to fall. It was necessary to employ over 29 men at harvest time. It was also customary to thresh for neighbors. Carlson's sons, John, Robert and Henry were helpers for their dad and the daughters, Rose and Olga were cooks.

Trips to town were seldom made because the trip was long and it was necessary to make the trip by horse.

In the fall of 1922 they decided to leave farming for their son John and move to town to live in Rolla where they have lived since then.

They have had their share of sorrow also for their daughter Olga died in 1945. Mrs. Carlson passed away in November, 1955, at the age of 86 years.

Rose has lived with her father in Rolla. Joseph is 95 years of age and is the oldest resident in the Rolla country. He went to Seattle, Washington, with his daughter to spend the winter with John and his family who live there. The Carlsons have always been members of the Apostolic Lutheran church.

Ernest Ryyth

Ernest Ryyth was born in Iisalmi, Finland, at Lapinniemi on April 25, 1892. He came to Hancock, Michigan in 1910 and worked the first few years as a miner a mile underground. The work was very hot so far down and no shirt was needed at work. However, he decided to look over other areas of the United States, and stopped in North Dakota on his travels in 1913. Because he was a farmer's son from Finland, the black soil of Dakota looked good to him. He was married in 1918 to Edla M. Juntunen. They started to farm on rented property on the agreement that the renter received half of all grain. A good crop came the first year, but the day before the grain was to be cut, a hailstorm laid the crop to the ground which made it impoossible to harvest. The family had several cows and it was possible to survive the winter with them. They also had one son Rudolph T., who was born in Painsdale,

Michigan, in 1920. In 1922, the family moved to Elsber, North Dakota and rented a farm. Here were born Arvo W., Ray W., Delmer M. and June D. Ryyth. The first winter on the rented farm was very cold with lots of snow. Deep wells also froze and snowstorms always lasted for several days at a time. It was difficult to get drinking water for the cattle and at times it was necessary to melt the well at night. Patience was almost at an end and Ryyth thought that if he could get money to move away from Dakota, he would do so. However, with Finnish "sisu" the family labored on and borrowed money to get machinery. Horse drawn machines which were being used at the time were not expensive. After renting other people's farms for 25 years, the Ryyths bought their own farm in 1943, comprising of 320 acres. Mrs. Ryyth became ill and died of cancer on December 6, 1945. On October 23, 1948, he was united in marriage to his cousin Anna A. Toppinen in New York, N. Y. She was from Iisalmi, Finland, as was he.

Mr. Ryyth says in conclusion, that North Dakota has many sunny days and the air is no better elsewhere. Here are born healthy and vigorous people. The winds are powerful at times but we never have Florida hurricanes.

Matti Kakela

Matti Käkelä was born at Laihia, V. l. Finland March 4, 1866. He came from Finland to the United States in 1889 to Calumet, Michigan, and moved to Red Lodge, Montana in 1888. There he was united in marriage to Liisa Josephine Latvala in 1893. Mrs. Käkelä was born in Ylistaro, V. l. Finland on December 11, 1869, and had come to the United States in 1890 to Ohio and from there to Montana.

They moved to Rolla and took a homestead in 1897.

There are four boys and five daughters in the family, with one daughter having passed away as an infant.

Matti Käkelä passed away on April 29, 1939. Mrs. Käkelä passed away on March 10, 1951.

The Käkeläs were members of the Apostolic Lutheran church and Mr. Käkelä was lay preacher of the church for many years.

John Mattson (Matkaselkä)

John Mattson, Finnish näme Matkaselkä, was born in Oulainen, Oulun lääni, Finland on July 8, 1871. He came to the U.S.A. in the summer of 1891 to Minnesota. His wife Hilda Mattson (Waara) was born on July 20, 1877, in Pajala, Norbotten, Sweden. She came to the U.S. in June 1892 to New York Mills, Minnesota. They were married in Ely, Minnesota in July 1896. They came to Rolla, North Dakota in March 1898 and lived on a farm with living rights. To them were born 12 children, 8 boys and 4 girls of which 10 are living. One daughter died in infancy and one boy in adulthood. Mrs. Mattson died on May 30, 1935. John Mattson died January 25, 1955. They succeeded in their farming efforts and left their children twelve and a half quarters of land.

Both of the deaceased are buried in the Apostolic Lutheran Cemetery in Mt. View township. *M.R.*

Iver Bykonen

Mr. and Mrs. Iver Bykonen are among the early pioneers and residents of Mount View township, Towner County. Iver Bykonen, son of Mr. and Mrs. Abel Bykonen, was born Oct. 28, 1878, at Suomu-

salmi, Finland. He came to this country at the age of two years with his parents. They lived four years in Hancock, Mich., moving to Estelline, South Dakota, and from there to Rolla where they settled down to farm.

Mrs. Iver Bykonen (Anna), daughter of Mr. and Mrs. Paul Parvey was born Sept. 17, 1875, in Oulun lääni, Finland, and came to this country with her parents at the age of three. They lived with her parents at the age of three. They lived in Marquette, Michigan, and South Dakota before coming to Towner County in 1900. On April 7, 1901, she was united in marriage to Iver Bykonen. All their married life was spent on their farm until 1942 when they purchased a home in Rolla and lived there.

Iver Bykonen passed away March 13, 1951 at the age of 73 years. Mrs. Iver Bykonen died July 29, 1953. Mr. and Mrs. Bykonen were lifelong members of the Evangelical Lutheran Church of Mount View. Mr. Bykonen was a president for 15 years and a treasurer of the Brotherhood several years. Mrs. Bykonen was a treasurer of the Ladies Aid for 25 years and was an active member of the choir. Their life was devoted to helping others and living a Christian life.

Mr. and Mrs. Iver Bykonen raised a family of six children: Fred Bykonen, Auburn, Wash.; Mrs. Fred Pantsari (Anna), Minneapolis, Minn.; Mrs. Alberrt Pantsari (Edna), Rock Lake, N. D.; Mrs. Wayne Stohl (Alma), Minneapolis, Minn.; John and Wesley Bykonen of Rolla, N. D. One daughter and two sons preceded their parents in death. They have 31 grandchildren and 19 great-grandchildren.

The Bykonen homestead has had the fourth generation with the young sons of Wesley and John Bykonen now taking an active part in farming.

Charlie Martinin perhe

Vasemmalta oikealle seuraavat jotka seisovat takana: Celia, Dennis, Eugene, Marvin, Pearl. Eturivissä istumassa: Leila, Milton, Mr. ja Mrs. Charlie Martin ja Laila.